23. Keskiviikkona 17 päivänä maaliskuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus toisten lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1993 aikana 596

Hallituksen esitys n:o 3
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4

2) Ehdotus vuoden 1993 toiseksi lisätalousarvioksi 651

Hallituksen esitys n:o 5
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—51
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 349/1992 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 4

4) Ehdotukset laeiksi eläkesäätiölain 8 ja 9 §:n, merimieseläkelain 35 ja 42 §:n sekä työttömyyskassalain muuttamisesta 652

Hallituksen esitys n:o 312/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 4

Esitellään:

5) Hallituksen esitys n:o 11 laeiksi eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 3 ja 6 §:n sekä avioliittolain 14 §:n muuttamisesta 652

6) Hallituksen esitys n:o 12 laiksi käräjäoikeuden tuomareiden nimitysmenettelystä siirryttäessä yhtenäiseen alioikeuteen „

7) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..... „

8) Hallituksen esitys n:o 14 laeiksi kunnallisen virkaehtosopimuslain 3 ja 6 §:n ja kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Aho R., Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Astala, Backman, Bell von, Biaudet, Gustafsson, Hautala, Heikkinen, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jääskeläinen, Karhunen, Kautto, Koistinen, Korhonen, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laaksonen, Lahikainen, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lax, Lehtinen, Leppänen P., Liikkanen, Malm, Miettinen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäkipää, Niinistö, Nordman, Ojala A., Ollila, Paasio, Paloheimo, Pokka, Polvi, Pulliainen, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rossi, Ryynänen, Röntynen, Saari, Saastamoinen, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Viljamaa, Vuorensola, Vähäkangas, Väistö ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat

Ryynänen, Tuomioja, Varpasuo, Jansson, Nordman, Rehn O., Juhantalo, Väyrynen, Särkijärvi, Gustafsson, Korhonen, Kautto, Rossi, Jouppila, Niinistö, Anttila S-L., Jääskeläinen, Toivonen, Jokiniemi, Laakkonen, Pulliainen, Koski ja Vuorensola.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Miettinen ja Mäkipää, virkatehtävien vuoksi ed. E. Rehn sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat R. Aho, Backman, von Bell, Biaudet, Gustafsson, Hautala, Jokiniemi, Jääskeläinen, Karhunen, Kautto, Koistinen, Korhonen, Korva, Kääriäinen, Laaksonen, Lahikainen, Lahtinen, Laitinen, P. Leppänen, Liikkanen, Malm, Muttilainen, Myller, Ollila, Paakkinen, Paasio, Polvi, Pulliainen, Rajamäki, Riihijärvi, Röntynen, Saastamoinen, Seivästö, Toivonen, Turunen, Urpilainen, Viljamaa, Vuorensola, Vähäkangas ja Väistö sekä kuluvan kuun 19 päivään sairauden vuoksi ed. Alaranta, virkatehtävien vuoksi ed. Uosukainen ja yksityisasioiden vuoksi ed. Rinne.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus toisten lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1993 aikana

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 3
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta. Huomautan kuitenkin, että lisätalousarviota koskevat ehdotukset tehdään aikanaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Keskustelu:

Ed. Mattila: Herra puhemies! Tämän vuosikymmenen alkutaipaleeseen on liittynyt eräitä valitettavia yllätyksiä. Näitä ovat työttömyyden viisinkertaistuminen, valtion velan raju kasvu, pankkikriisin kärjistyminen, maamme kokonaistuotannon romahtaminen yli kymmeneksellä ja yritysten kiihtynyt konkurssiaalto. Olemme joutuneet elämään parin vuoden ajan tilanteessa, missä pessimistisimmätkin ennusteet on alitettu. Myönteisenä on toki nähtävä viennin kasvaminen ja korkojen aleneminen. Myönteiseen puoleen liitän myös uudistuksista sellaisen, jolla on konkreettista ja välitöntä vaikutusta talouspolitiikkaan: Tarkoitan nimenomaan kuntien valtionosuusuudistusta, joka astui voimaan kuluvan vuoden alusta.

Edellä luettelonomaisesti tiivistelty katsaus on ollut valtiovarainvaliokunnan piirissä arkista todellisuutta valmisteltaessa nytkin käsittelyssä olevaa kuluvan vuoden toista lisämenoarviota. Kun tähän lisätalousarvioon liittyy sellaisia talouden tervehdyttämiseen tähtääviä toimia, millä luodaan uusia työpaikkojakin arvioiden mukaan 30 000—50 000, on valiokunta halunnut käsitellä asian mahdollisimman nopealla aikataululla. Toisena kimmokkeena on ollut se, ettei yhteiskuntaa saa päästää missään vaiheessa pahaan kriisiin. Tavoitteena tulee siis olla sellaiset toimenpiteet, joilla saadaan aikaan talouspolitiikassa toivon valoa.

Valiokunta on käsittelynsä aikana saanut perusteellista tietoa taloutemme tilasta niin valtiovarainministeriöltä kuin muiltakin hallinnonaloilta sekä myös työmarkkinajärjestöjen taholta. Tämä kaikki on antanut kuvaa siitä, että laman syvyys aletaan tiedostaa ja yhteistä halua lamasta nostamiseen on ilmenemässä. Muutamien viikkojen sisällä on asenteissa tapahtunut selvää myönteistä muutosta.

Lisävaltuuksien antaminen lainanottoon kuluvan vuoden aikana ilmentää valiokunnan vakavaa huolta valtion lainanoton lisäämisestä. Valiokunta toteaakin, että nettolainanottovaltuuksien määrää joudutaan varsin lyhyen ajan kuluessa jo alkuvuodesta korottamaan lähes 50 prosenttia. Kun tähän lisätään valtion luottokelpoisuusluokan lasku ja markan arvon heikentyminen, tietää se automaattisesti velanhoitokustannusten nousua.

Nykynäkymien valossa vuoden 1995 valtion talousarviossa velanhoitokustannukset ja lainojen korot noussevat jo lähes 26 miljardiin markkaan. Tällaista menoa taloutemme ei kerta kaikkiaan kestä. Mahdollisimman pian onkin saatava aikaan sellainen kansallinen talousstrategia, mikä osoittaa vissistä ajankohdasta alkaen velanoton määrän laskua. Tuleville sukupolville on jo nyt langetettu maksuja aivan liian paljon.

Lisätalousarviossa nousee kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokka veturipääluokaksi, sinänsä aivan oikein. Henkilökohtaisena huolenaiheena kuitenkin kirjaan sen, että niin tiedekorkeakoulut kuin yliopistot ja osin myös Teknologian kehittämiskeskus askartelevat olosuhteiden pakosta liian paljon yritysmaailman tämän päivän ongelmissa ja näin ollen pitemmän tähtäimen visio jää tuntuvasti vähemmälle huomiolle. Mielestäni tulisi tehdä selkeä työnjako niin, että ammattikorkeakoulut puurtavat tämän päivän ongelmien kimpussa ja korkeakoulut ja yliopistot keskittyvät pidemmän tähtäimen toimintoihin.

Lisätalousarviossa ohjataan varoja myös pk-yrityksille. Näiden yritysten osalta on välttämätöntä saada tukea muun ohella kehittämiseen sekä uuden tekniikan käyttö- ja ylläpitokustannuksiin. Lisäksi erään selvityksen mukaan teknologiapalveluyritykset tarvitsevat tukea kansainvälistymisessä, markkinoinnin ja myynnin suunnittelussa ja tuotannon kehittämisessä. Toivonkin, että määrärahat ohjautuisivat juuri edellä mainittuihin kohteisiin.

Vakavaa paneutumista äärimmäisen vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen kuvaavat valiokunnan yksimieliseksi kannaksi kirjatut yleisperustelut. Ensimmäinen osa on tiivistelmä hallituksen omista talousnäkymistä ja on kirjattu seuraavasti: "Syksystä 1990 alkanut kokonaistuotannon supistuminen on — kuten hallituksen esityksessäkin todetaan — jatkunut odotettua kauemmin ja suhdannenousu on siirtynyt ennakoitua myöhemmäksi. Edelleen hallitus toteaa, että kaiken kaikkiaan Suomi on yhä poikkeuksellisemman laman keskellä."

Yleisperustelujen toinen osa muodostuu valiokunnan toteamuksesta, omista näkemyksistä ja kuuluu: "Valtiovarainvaliokunta toteaa, että koko suomalaisen yhteiskunnan tärkein tehtävä on tällä hetkellä vallitsevasta taloudellisesta tilanteesta selviytyminen. Se on ehdoton edellytys kansalaisten hyvinvoinnin ja perusturvallisuuden takaamiselle sekä yhteiskunnan vakaana ja turvallisena säilymiselle. Valiokunnan mielestä on juuri nyt laajalla yhteistyöllä pystyttävä sopimaan tilanteesta selviytymiseksi vaadittavista niin julkisten menojen säästötoimista kuin kokonaisvaltaisista talouden tervehdyttämistoimistakin ensisijaisena pyrkimyksenä työttömyyden alentaminen ja valtion velkaantumisen pysäyttäminen."

Kolmas yleisperustelujen osa muodostaa valiokunnan näkemyksen siitä, miten edellä mainittu tervehdyttäminen voi tapahtua, ja tämä osa kuuluu: "Valtiovarainvaliokunta katsoo, että hallituksen, Suomen Pankin ja työmarkkinajärjestöjen on pikaisesti ryhdyttävä todellisiin ja aitoihin neuvotteluihin, joissa yhdessä eduskunnan myötävaikutuksella vakavasti pyritään sopimaan kaikista talouden tervehdyttämiseen tarvittavista toimenpiteistä."

Herra puhemies! Edellä siteeraamani vakava vetoomus on syntynyt valiokunnan piirissä yksimielisesti. Vaikka mietintöön sisältyy vastalauseita, on tämä kohta valiokunnan yhteinen näkemys. Toivottavasti eduskuntakin voi kokonaisuudessaan tähän yhtyä. Vain tuolloin näkemyksellä on se merkitys ja teho, mitä valiokuntakin on tarkoittanut. Valiokunta haluaa tällä lausumallaan katsoa tulevaisuuteen ja esittää virallisesti sen näkemyksen, mikä eri tahoilla yhteiskunnassa on todettu lähes ainoaksi tieksi lamasta irtaantumiseen. Vain yhteisellä aloituksella voidaan varmistaa yksi ja yhteinen pohjatieto tämän hetken taloustilanteesta. Vain yhteisesti voidaan asettaa päämäärä, mihin mennessä tervehdyttämistoimet johtavat sellaiseen tulokseen, missä työttömyys- ja velkakierre saadaan taittumaan. Kukin päättäjätaho tekee sen jälkeen niitä päätöksiä, mitkä heille kuuluvat, ja yhteisesti sovitaan siitä, mitkä yhteisesti eduskunta mukaanlukien on päätettävä. Valiokunta viestittää näkemyksensä hallitukselle, joka vastaa toimeenpanovallasta, ja sitä myöten kaikille muillekin päättäjätahoille. Tämä on nähtävä todella vakavana vetoomuksena kaikille päättäjätahoille, myös eduskuntaan päin.

Valiokunta on näkemyksellään kyennyt ylittämään kaikki puoluepoliittiset rimat. Olkoon tämä rakentavana viestinä ja esimerkkinä kaikille päättäjätahoillekin. Valiokunnan näkemyksen voisi kiteyttää myös sanoihin: "Mitään muuta vaihtoehtoa emme saa hyväksyä kuin taloutemme tervehdyttämisen ja lamasta irtaantumisen." Tiedämme kaikki toki, että sanojen taakse kätkeytyy paljon tuskaa ja vaivaa vaativia ratkaisuja. Näihin tulee kuitenkin olla valmius. Ongelmien siirtäminen ja velalla eläminen eivät voi jatkua ikuisesti. Siirryttäköön siis todellisiin tekoihin.

Herra puhemies! Lopuksi alleviivaan sitä, että tällä lisätalousarviolla luodaan toivonpilkistystä vauhdittamalla yritystoimintaa ja sitä myöten työpaikkojen lisäämistä. Pidän tätä ensi askeleena tervehdyttämisen tiellä. Tämä sanoma välittyköön yli kaiken muun.

Lisätalousarvion menolisäykset ovat 1 727 275 000 markkaa. Kuluvan vuoden budje-

toidut menot nousevat nyt tämä lisätalousarvio mukaan lukien 192 028 277 000 markkaan.

Mietintöön liittyy kolme vastalausetta kohdistuen osin elvyttävien toimien edellyttämiin määrärahalisäyksiin ja osin myös määrärahojen vähennyksiin. Kaikki 51 lisätalousarvioaloitetta valiokunta esittää hylättäviksi. Valiokunta esittää lopuksi, että eduskunta päättäisi julkaista lisätalousarvion Suomen säädöskokoelmissa ja että sitä sovellettaisiin 1 päivästä huhtikuuta 1993 alkaen.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sinänsä on luonnollisesti myönteistä se, että valtiovarainvaliokunnassa on laajasti vedottu yhteisymmärryksen puolesta maan erittäin vaikean taloudellisen tilanteen helpottamiseksi. Maassa vallitsee kyllä tällä hetkellä laaja yhteisymmärrys laajan yhteisymmärryksen tarpeesta. Mutta se, mitä nyt vaadittaisiin, olisi laaja yhteisymmärrys niistä toimenpiteistä, jotka tässä tilanteessa ovat välttämättömiä, jotta pystymme kääntämään Suomen talouden nousuun. Tätä yhteisymmärrystä ei valitettavasti näytä vieläkään vallitsevan.

Tämän yhteisymmärryksen saavuttaminen poliittisella puolella toisaalta vaatii sitoutumista ja hyvin aitoa ja päättäväistä sitoutumista sekä hallituksen että hallituspuolueiden eduskuntaryhmissä niihin välttämättömiin talouden säästöratkaisuihin, joita valtiontalouden tasapainottaminen meiltä edellyttää.

Toisaalta se kuitenkin vaatii työmarkkinajärjestöjen puolella realistista näkemystä nyt vaadittavista palkkakustannusten alentamistarpeista, jotka edellyttävät myös hyvin ennakkoluulotonta keskustelua palkoista, palkkojen alentamisesta tai vähintäänkin sen kaltaisten palkkaerien kuten lomarahojen poistamisesta. Tällaista realismia työntekijäpuolellakin toivottavasti yhä enemmän nyt, kun tilanteen koko karmeus ilmeisesti on kaikille valjennut, löytyy. Mielestäni Akavan puheenjohtajan Voitto Ranteen puheenvuoro tämän viikon alussa oli tässä suhteessa lupaavaa. Mutta sen haluan sanoa, että niin kauan kuin SAK näyttää asettavan hallituksen kaatamisen tai hallituspohjan vaihtamisen tärkeämmäksi tavoitteeksi kuin sopimisen itse tarvittavista toimenpiteistä ei hyvältä näytä.

Ed. Ryynänen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta tuntuu, että Suomessa on nyt kaksi vuotta käyty signaalipolitiikan avulla kohti nousua, ja minusta oli aika hylätä tällainen signaalipolitiikka, josta tässä puheessa oli viitteitä. Myönteistä puheessa oli se, että sanottiin, että pitää olla valmiutta tuskaa tekeviin ratkaisuihin ja että siirrytään todellisiin tekoihin. Mutta tämäkin on vain varsin pinnallista siihen tosiasiaan nähden, että meidän pitäisi rehellisesti myöntää, että tällä hetkellä Suomen talouden tilanne on sitä luokkaa, että korkean tason päättäjistä ei löydy yhtäkään, joka osaisi sanoa täsmällisesti, mitä ja mitkä olisivat ne toimenpiteet, joilla Suomi voitaisiin saada nousuun.

On lähinnä vitsi puhua siitä, että Suomi pitäisi saada nousuun työllä, kun ainoa kehitys, mitä Suomessa nykyisen talouspolitiikan aikana on, on se, että yhä useampi ihminen joutuu työttömäksi, ei saa tehdä työtä vaikka kuinka haluaisi.

Aivan lyhyesti haluan vain sanoa, että itse olen vakuuttunut siitä, että Suomi romahtaa aivan samasta syystä kuin koko länsi on romahtamassa eli Aasian dynaamiset taloudet romahduttavat koko lännen. Ellei Suomi puutu tähän kansainväliseen kehitykseen, jossa siis nämä 2 ja 5 markan tuntipalkalla työtä tekevät Aasian dynaamiset taloudet romahduttavat koko Euroopan, ja estä halpatuontia tähän maahan, niin Suomi ei voi nousta. Kaikki tällaiset optimistiset puheet ovat aivan petollisia sinänsä; ne antavat väärää tulevaisuuden toivoa.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tietysti erinomaisen arvokasta, että valtiovarainvaliokunnassa on esitetty yksimielinen huolen aihe maan talouden tilasta. Mutta täytyy sanoa, että jos me nyt olemme siinä vaiheessa, että kaikki on tullut sanotuksi ja tehdyksi, niin paljon enemmän on tullut sanotuksi kuin on tullut tehdyksi.

Tosiasia on se, että tässä on tiettyä tekopyhyyttä. Jos kerran valtiovarainvaliokunta vahvasti on sitä mieltä, että maan taloutta pitää lähteä viemään eteenpäin, ja että sillä on tietoa niistä merimerkeistä, joiden mukaan sitä ohjataan, silloin pitää ryhtyä myös toimenpiteisiin. Tämä merkitsee tietysti myös suoraan sanoen sitä, että hallituspuolueiden edustajille, mihin myös ed. Zyskowicz viittasi, tulee erityisen suuri vaatimus siitä, että meidän on vahvasti sitouduttava talouden tervehdyttämistoimiin.

Opposition viisautta ja hyvyyttä on sitten se, kykeneekö se näkemään tämän tilanteen sellaiseksi, että se voi lähteä tukemaan tätä toimintaa.

Tosiasia on se, että tällainen keskustelu, joka nyt Suomessa on jatkunut jo varsin pitkään, jossa oppositio ja hallitus puhuvat ohi toistensa ja mitään varsinaista ei synny, ei johda mihinkään. Yhtään todellista ratkaisua ei ole vielä syntynyt. Minusta nyt on korkea aika asettaa painopiste poliittisesta keskustelusta tekemisen suuntaan.

Samalla pyydän kiinnittää huomiota erääseen yksityiskohtaan. Tässä talousarvioehdotuksessa puhutaan paljon yritysten tukemisesta. Jälleen kerran yrityksiä tuetaan. Todellinen yritysten menestys on mahdollista vain silloin, kun yritysten varsin mielettömät henkilösivukulut voidaan alentaa. Niin kauan kuin me pidämme kireällä esimerkiksi yritysten työttömyysvakuutusmaksua, on aivan turha puhua mistään yritysten tukemisesta.

Ed. Tuomioja merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M a t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saarion puheenvuoron johdosta totean aluksi, että kyllä tästä valtiovarainvaliokunnan lausumasta on tekopyhyys kaukana. Ei sellainen ole ollut tarkoitus, eikä sitä ole siihen myöskään kirjattu siinä hengessä, vaan on haluttu tuoda vakava huoli talouden tilasta, aivan niin kuin valtiovarainministeri jo tämän talousarvion lähetekeskustelussa toi esille.

Ed. Vesa Laukkanen sanoi, että tämä on signaalipolitiikkaa. Kaukana siitä. Kyllä tämä on vakavaa huolen ilmaisua, jonka toivon tulevan eduskunnan yksimieliseksi näkemykseksi. On tehtävä ihan selvä ero, edustajat Laukkanen ja Saario, siinä, mikä on eduskunnan toimivaltaa ja mikä on toimeenpanovallan ja työmarkkinajärjestöjen välille kuuluvaa toimivaltaa. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ei ole lähdetty näihin yksityiskohtiin menemään, koska niiden täytyy tulla neuvottelujen kautta. Mutta on ilmaistu halu, että eduskunnan myötävaikutuksella ollaan valmiita näitä viemään eteenpäin ja koviakin päätöksiä. Näin toivon.

Minä vielä kerran haluaisin vedota edustajiin siinä suhteessa, että tässä yhteydessä jos missään eduskunnan taholta tällainen virallinen huolen ilmaisu on paikallaan. Toivon, että se otetaan kaikilla tahoilla rakentavana esityksenä ja näkemyksenä huomioon.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Zyskowicz korosti yhteistä näkemystä, sen tarvetta, en ole aivan varma, tarkoittiko hän hallituspuolueiden välistä yhteistä näkemystä, hallituspuolueiden ja opposition vai oliko kysymys hallituksen ja SAK:n yhteisestä näkemyksestä. Jos on kyse viimeksi mainitusta, niin sitähän ei tässä salissa voida ratkaista, muu kylläkin.

Mutta ed. Zyzkowicz, se hallitus, jossa te olette mukana, on johtanut tämän maan konkurssitilaan, ja te haluaisitte nyt käyttää jo tähän saakka käyttämiänne keinoja ja saada myös opposition kantamaan vastuuta sellaisen politiikan jatkamisesta, jota te olette harjoittaneet. Mielestäni tällaisesta politiikasta, sen jatkamisesta, sen hyväksymisestä ei voi syntyä yhteistä näkemystä.

Samaa on sanottava myös tuoreimmasta 10 prosentin palkkojen alentamisvaatimuksesta. Miksi ette vaadi niiden korkeiden huippupalkkojen alentamista? Mutta te puhutte yleisestä palkkojen alentamisesta, joka johtaa ostovoiman heikkenemiseen, sitä kautta työttömyyden kasvuun ja laman pitkittymiseen.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Zyskowiczille totean, että uuden hallituksen tarve on ilmiselvä. Tässä yhdyn mm. pankinjohtaja Sorsan näkemykseen. Sen hallituksen on oltava myös riittävän laajapohjainen, jotta Suomen ongelmat voidaan ratkaista. Mistään kunnanhallituksesta ei kuitenkaan voi olla kysymys, sillä nyt tarvitaan yhteisymmärrystä siitä, että pystytään ratkaisemaan polttavimmat ongelmat. Niiden osaltahan kokoomuksen ja vasemmiston linjat menevät täysin ristiin. Kokoomus on niin tiukasti sitoutunut kovaan epäsosiaaliseen oikeistolaiseen politiikkaan, että ei sen kanssa ole mahdollista löytää ratkaisua kansan suuren enemmistön kokemiin suuriin ongelmiin. Se on osoittautunut täysin mahdottomaksi.

Me siis tarvitsemme uuden hallituksen, hallituksen, jonka toimintaohje on sekä järki että sydän, eli tarvitaan hallitus, joka vähentää työttömyyttä ja harjoittaa sosiaalisesti oikeudenmukaista politiikkaa näissä vaikeissa oloissa. Teidän huutelunne yhteisymmärryksestä tänne vasemmalle päin ovat turhia niin kauan, kuin teillä on tuo kova asenne, mikä teillä on kansan suurta enemmistöä kohtaan. Siitä ei mitään tule.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowicz sanoi, että muusta ei ole löytynyt yhteisymmärrystä — ei ole löytynyt yhteisymmärrystä toimista — kuin siitä, että pitäisi olla yhteisymmärrys. Näinhän asia on, ja tällaista hurskasta toivomusta valtiovarainvaliokunnan mietintökin osoittaa. Ei se ole tämän eduskunnan halventamista tai työn väheksymistä, jos eduskuntakin antaisi jonkinlaisia ohjeita ja neuvoja hallitukselle, mitä pitäisi tehdä tai minkälaisia keinoja yhteisymmärryksen saavuttamiseksi voitaisiin käyttää hyväksi.

Kysymys ei ole enää järjestä, vaan on kysymys vain vallasta. En tiedä, kumpi on tiukemmin omassa vallassaan kaikin keinoin kiinni. Onko se hallitus, joka ei suostu eroamaan, ennen kuin Suomi hajoaa, Suomi rapautuu, vai onko se oppositio, joka ei suostu joustamaan missään, ennen kuin se pääsee hallitukseen? Kumpikin on syyllinen, jos tässä nyt syyllisiä pitää etsiä.

Kyllä oppositionkin on mentävä ja otettava oma vastuu. Jos kaksi vuotta sitten olisi säästetty se 10 miljardia markkaa, niin emme olisi tässä. Ay-liikkeenkin olisi otettava oma vastuu. Jos kaksi vuotta sitten olisi hyväksytty Sorsan ratkaisu, emme olisi tässä. Kyllä täytyisi myöntää virheet ja sen pohjalle rakentaa jotakin toimintaa, jonkinlainen ratkaisu. Eihän tästä tule yhtään mitään.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei niin naiivilla tavalla kuin edustajat Zyskowicz ja Ukkola voi vastuusta vetäytyä. On selvää, että tarvitaan yhteisiä johtopäätöksiä, mutta niihin yhteisiin johtopäätöksiin voi päätyä vain yhteisten neuvottelujen kautta, ja hallitus näyttää nyt pakoilevan näitä neuvotteluja. Se vetäytyy vastuusta, se kehottaa muita sopimaan keskenään, mutta ei itse tartu annettuun neuvottelutarjoukseen eikä suostu ottamaan sitä vastaan. Ei riitä, että kukin osapuoli tahollaan ja siellä täällä veljet keskenään keskustelevat. Tarvitaan aitoa pyrkimystä huomattavasti laajempaan yhteisymmärrykseen kuin tähän mennessä on ollut edes hallituksen tavoitteissa. Eikä riitä, että hallitus odottaa sitä, että oppositio viimeinkin taipuu tukemaan hallitusta, niin kuin kokoomus sanoo, vaan nyt pitäisi yhteisissä neuvotteluissa testata se, löytyykö hallituksen politiikan ja hallituksen tavoitteiden välillä ja opposition ja työmarkkinapuolten tavoitteiden välillä yhteistä nimittäjää, yhteistä ymmärrystä siitä, että työllisyyden hoito voitaisiin nostaa Suomen talouspolitiikassa ensi sijalle.

Te olette torjuneet opposition neuvotteluvaatimukset ja syyttäneet meitä velkaelvyttäjiksi. Suomen kansa syyttää teitä velkanäännyttäjiksi. Koskaan Suomen kansa ei ole velkaantunut niin paljon kuin tämän tuhoisan talouspolitiikan tuloksena.

Edustajat Varpasuo ja Jansson merkitään läsnä oleviksi.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Zyskowicz moitti tapansa mukaan ay-liikettä. Hän sanoi, että SAK vain vaatii hallitusta kumoon eikä tarjoa muita keinoja. Niitä on tarjottu mutta turhaan, niin kuin hyvin tiedämme. Ehkäpä ed. Zyskowicz kertoo, millä muilla keinoilla maa tästä nousee. Ehkäpä hän kertoo myös, mitä hän on itse tämän asian eteen tehnyt. Ehkäpä hän kertoo myös, mikä tämän päivän tilanteessa Suomessa — puoli miljoonaa työtöntä, yli 220 miljardin valtion velka ja monet epätoivoiset kansalaisten henkilökohtaiset ratkaisut — on niin hyvää, että sitä pitää vain saada lisää.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Joistakin puheenvuoroista olen saanut sellaisen käsityksen, että oli valitettavaa, että valtiovarainvaliokunta näin päätti, että hallitus ja Suomen Pankki ja työmarkkinajärjestöt yhdessä hakisivat ratkaisua tähän vaikeaan tilanteeseen. Pitää muistaa, että valtiovarainvaliokunnassa ovat kaikki ryhmät liberaaleja lukuun ottamatta edustettuina ja tästä keskusteltiin hyvin kauan ja oltiin varsin yksimielisiä, että näin pitää menetellä, jos haluamme näistä ongelmista päästä.

Ed. Zyskowicz puhui valtiontalouden tasapainottamisesta ja palkkojen alentamisesta. Mehän olemme yrittäneet valtion menoja leikkaamalla saada valtiontalouden tasapainoon, me olemme epäonnistuneet. Ja vaikka me saisimmekin valtiontalouden tasapainoon, me emme saa maan taloutta kuntoon niin kauan, kun rakenteet ovat sellaiset kuin ovat tänä päivänä.

Katsoin talouden tunnuslukuja ja kauhistuin, kun näin, minkälainen kehitys meillä on ollut vuodesta 1985. Bruttokansantuotteen volyymi

on kasvanut 11 prosentilla, hintataso noussut 17 prosentilla, palkat nousseet 61 prosentilla ja Suomen markan arvo alentunut ulkomaan valuuttaan nähden 29 prosentilla.

On täysin ymmärrettävää, että näin on tapahtunut, kun kustannusrakenne on ollut tämä. Minä en puhu palkkojen alentamisesta, minä puhun palkkakustannusten alentamisesta, ja silloin meidän pitää leikata ennen kaikkea välillisiä palkkamenoja, jotka tänä päivänä monella alalla ovat peräti 70—75 prosenttia. Alentamalla välillisiä palkkamenoja 30 prosenttiyksiköllä esimerkiksi voisimme jopa nostaa palkkoja 5—10 prosentilla ja kokonaispalkkamenot siitä huolimatta laskisivat 10 prosentilla.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowicz nimesi melkein ainoaksi syylliseksi SAK:n ja sen miljoona jäsentä, (Ed. Saario: He taas ed. Zyskowiczin!) kun se ei suostu mukamas palkanalennuksiin. Ei palkkojen alennus, palkkojen leikkaus, ole ratkaisu. Se ei tätä yhteiskuntaa pelasta. Tämän totesi ed. Kyösti Toivonen televisiossa yhtenä iltana, eikä siitä ole pitkä aika. Kaikkien palkkojen laskeminen vähentää myös kuntien verotuloja, valtion verotuloja, lisää sosiaalimenoja, vähentää ostovoimaa ja sitä kautta lisää työttömyyttä. Ja kun työttömyys lisääntyy, joudutaan taas ottamaan velkaa lisää. Se ei ole ratkaisu tähän ongelmaan. (Ed. Zyskowicz: Nostetaan palkkoja!)

Sosialidemokraatit ovat vaatineet puolitoista vuotta pitkän tähtäimen talousohjelman tekemistä. Sitä on vaatinut SAK. Tosiasia on, että pääministerillä ei ole todellisia neuvotteluhaluja opposition kanssa. Pääministeri ei ole halunnut neuvotella. (Eduskunnasta: Ei osaa!) Sanelu ja vaatiminen, että omiin vaatimuksiin on suostuttava, ei ole neuvottelua.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suoraan sanottuna minua hieman ihmetyttää, että valtiovarainvaliokunnan lausumaa ollaan tulkitsemassa joksikin tuen osoitukseksi hallitukselle. Minun mielestäni se on arvostelua hallituksen suuntaan ja arvostelua hallituksen talouspolitiikan suuntaan. En ainakaan minä ole ollut hyväksymässä tätä lausumaa siten ymmärrettynä kuin esimerkiksi ed. Zyskowicz täällä halusi ymmärtää, että tämä tarkoittaa viestiä ay-liikkeen suuntaan, että pitäisi ryhtyä alentamaan palkkoja ja poistamaan lomarahoja. Minun mielestäni tämä on selvä arvostelu hallituksen suuntaan ja siksi se on myös tulkittava.

Ed. Zyskowicz, minun mielestäni kun puhutaan yhteisymmärryksestä, laajasta yhteisymmärryksestä, se edellyttää myös aivan tavallista ymmärtämistä. Minun mielestäni tämä tavallinen ymmärtäminen nyt näyttää hallitukselta ja hallituspuolueilta puuttuvan.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Zyskowicz, nyt ei ole enää naureskelevan, verbaalinen pintapolitiikan aika. Koen erittäin loukkaavana sen, että edustajat Sasi ja Zyskowicz tässä tilanteessa kun keskustellaan salissa varsin vakavista asioista, te pyrskitte ja hohotatte siellä. Viittasitte Akavaan. Akava on ollut se, joka kuntatasolla on kaikkia sopimuksia vastustanut. Jopa SAK:lainen KTV on ollut suostuvainen kuntatasolla sopimuksiin, mutta Akava ei. Eli viittaus siihen ei ollut oikein oikeudenmukainen.

Hallituksen kaatamista ovat vaatineet myös teollisuusjohtajat, ei ainoastaan SAK. Oppositio ei ole voinut tehdä enää pitkään aikaan minkäänlaista oppositiopolitiikkaa, vaan oppositio on tukenut, että maa pysyisi jotenkin pystyssä. Jos vertaa keskustalaiseen oppositiopolitiikkaan viime kaudella — minä en ymmärrä vieläkään, mikä kokoomuksen ryhmässä on niin vitsikästä ed. Saario, ed. Linnainmaa (Ed. Saario: Kulkutauti!) — me emme ole voineet tehdä minkäänlaista sellaista oppositiopolitiikkaa, mitä esimerkiksi keskustapuolue teki viime kaudella voittaen sillä vaalit.

Me tarvitsemme tähän maahan uuden hallituksen, ei siitä syystä, että se pystyisi tekemään miellyttävämpiä päätöksiä, vaan me tarvitsemme näiden vakavien päätösten tekemiseen laajapohjaisen hallituksen, jossa on työmarkkinajärjestöt mukana ja johon uskovat sekä omat että vieraat. Tämä valtiovarainvaliokunnan lausuma ei enää kunnolla riitä. Se lausuma on tarkoitettu uusille tekijöille.

Ed. Rimmi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Zyskowiczin puheenvuoron johdosta todeta, että palkansaajat, koko Suomen kansa, ovat uhrautuneet hallituksen vaatimusten edessä jo kaksi vuotta ja mitään hyötyä siitä ei ole taloudellisesti ollut. Tilanne on pahentunut koko ajan, kansalaisten ostovoima on pudonnut rutosti, ja koko ajan on tullut lisää uusia työttömiä erityisesti kotimakkinateollisuudessa, kun kansalaisilla ei ole varaa, millä ostavat.

Viittasitte myös siihen, että SAK vain jumpittelee eikä ole valmis mihinkään muuhun kuin hallituksen kaatamiseen. Haluan huomauttaa, että SAK:n jäsenistä hyvin hyvin suuri osa on erittäin matalapalkkaisia ihmisiä. Siellä on työntekijöitä, jotka käyvät työssä 4 tai 8 tuntia ja joutuvat sen lisäksi hakemaan toimeentulotukea selvitäkseen tämän päivän tilanteesta. Voiko tämä, ed. Zyskowicz, olla vielä sen tasoista toimeentuloa, että siitä on jotain leikattavaa?

Sitten haluan huomauttaa, kun viittasitte Akavan puheenjohtajan Ranteen kannanottoihin, että Akavan kentästä löytyykin varmasti niitä suurituloisia, joilta voitaisiin leikatakin kenties, jos hän näin liputtaa. Mutta sieltä löytyy myöskin pienituloisia. Ensimmäisenä tulevat mieleeni lastentarhanopettajat. Olen myöskin sitä mieltä, että ei tämä kansa ole varmastikaan valmis uhraamaan yhtään mitään ennen kuin saadaan tähän maahan sellainen hallitus, johonka Suomen kansa ja myöskin elinkeinoelämä voi luottaa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On kaksi lukua, joiden pitäisi meistä jokainen herättää. Ensinnäkin kahdessa kuukaudessa arvio valtion tämän vuoden nettolainanotosta on lisääntynyt 47 miljardista markasta 70 miljardiin markkaan, ja sen lisäksi tammi — helmikuun aikana valtion velka on lisääntynyt 175 miljardista markasta 222 miljardiin markkaan eli 47 miljardia markkaa. Nämä luvut ovat kiistatta hälyttäviä.

Nyt tarvitaan toimenpiteitä, siitä ollaan varmasti kaikki yksimielisiä, ja tätä myöskin valtiovarainvaliokunta edellyttää. Mitä ne toimenpiteet ovat? Luulen, että kaikkien pitäisi olla yksimielisiä siitä, että nyt tarvitaan säästöjä. Mitä suurempia säästöjä tehdään, myöskin sitä enemmän on mahdollisuuksia jonkinlaiseen elvytykseen, koska toivon, että kaikki olemme yksimielisiä siitä, että velkaelvytykseen näissä olosuhteissa tällä velanoton lisäyksellä yksinkertaisesti ei ole mahdollisuuksia. (Ed. Rimmi: Kaksi vuotta olette puhuneet samaa!)

Toinen keskeinen keino on varmasti se, mihinkä tasavallan presidentti valtiopäivien avajaispuheessaan viittasi. Meidän on kyettävä saamaan yritysten kustannukset sellaisiksi, että yritykset kykenevät nuo kustannukset, myöskin palkkakustannukset, maksamaan.

Tässä on ne kaksi avainasiaa, joilla tästä lamasta voidaan päästä eteenpäin. On selvää, että tarvitaan varmasti laaja paketti näitten eteenpäin viemiseksi. On hyvä, jos saadaan laaja neuvotteluyhteys, laaja pohja, jolla niitä voidaan viedä eteenpäin. Ymmärsin, että valtiovarainvaliokunnassa oli ymmärrystä tällaiselle etenemistielle. Mutta haluaisin kysyä Antti Kalliomäeltä, SDP:n ryhmän puheenjohtajalta: Onko sosialidemokraattisessa ryhmässä valmiutta viedä eteenpäin tällaisia keskeisiä talouspoliittisia tavoitteita tässä talossa tänä päivänä? Toivon, että vastaus siihen on "kyllä". Myöskin on selvää, että enää ei voida odottaa. Näitä säästöpuheita on pidetty jo riittävästi. Nyt tarvitaan nopeita toimenpiteitä, ja ei tarvita keskusteluja siitä, mikä on hallituspohja, vaan toimenpiteet tässä tilanteessa ovat ratkaisevia.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee hallituksen neuvotteluhaluun, niin torjun tiukasti sellaiset väitteet, että pääministeri Aho tai hänen johtamansa hallitus tai valtiovarainministeri Viinanen eivät olisi halukkaita neuvottelemaan niin opposition kuin työmarkkinajärjestöjenkin kanssa niistä toimenpiteistä, joita tällä hetkellä tarvitaan. Nämä pääministeri Ahon esittämät talouspolitiikan päätöksenteon kolmijako-opit ja vastaavat sanoisiko ideologisväritteiset lähestymistavat saavat todellakin väistyä siinä tilanteessa, missä nyt ollaan. Olen täysin vakuuttunut ja tietoinen siitä, että tämä on myös hallituksen piirissä näkemys.

Eri asia on se, että hallitus ei tietystikään voi lähteä mihinkään sellaisin parrasvalo-operaatioihin, joissa kokoonnutaan televisiolamppujen loisteessa, jos ei tiedetä, mihinkä nämä neuvottelut johtavat. Tällainen neuvottelujen aloittaminen julkisuudessa torvien soidessa ja neuvottelujen jatkuminen viikosta toiseen lopputuloksella, joka välttämättä ei johdakaan mihinkään, merkitsisi sitä, että olisimme monta askelta taaksepäin verrattuna siihen tilanteeseen, mistä lähdimme.

Sen haluan vielä sanoa, että kun moititaan hallituksen neuvotteluhaluttomuutta ja kun sitä sanotaan kaikilla tahoilla, työntekijäjärjestöissä, maatalousjärjestöissä ja monella muulla taholla, niin on selvää, että tämmöisessä tilanteessa, kun hallituksella ei ole mitään hyvää tarjottavana, vaan erilaisia tinkimisvaatimuksia kaikille etujärjestötahoille, niin näissä järjestöissä ja myös ilmeisesti poliittisessa oppositiossa koetaan, että tämä olisi osoitus hallituksen neuvottelukyvyttömyydestä tai -haluttomuudesta, vaikka kyse on vain siitä taloustilanteesta, missä ollaan, joka

edellyttää valitettavasti tällaista suhtautumista näihin neuvottelutilanteisiin.

Mitä tulee itse toimenpiteisiin, niin olen ammattiyhdistysliikettä ja SAK:ta arvostellut nimenomaan siitä, että se tuntuu tässä tilanteessa asettavan poliittiset tavoitteet eli hallituksen kaatamisen tärkeämmäksi kuin ne tavoitteet, jotka liittyisivät itse maan taloustilanteeseen. Akavan suuntaan olen todennut, että hyvä, että Ranne on vihdoin kahden vuoden väittelyn jälkeen hyväksynyt sen, että tarvitaan tinkimistä olemassa olevista etuuksista.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kuuntelin ed. Sasia, niin kiinnitin huomiota siihen, että oikeastaan täällä eduskunnassa ei kukaan uskalla edes mainita sellaista ajatusta, että jotta Suomen talous voisi lähteä nousuun, Suomen pitäisi olla kilpailukykyinen. Kukaan ei puhu täällä enää kilpailukyvystä, ja siinä on yksi yksiselitteinen vastaus, miksi ei: Suomi ei voi olla kilpailukykyinen niin kauan kuin teollisuuden palkkakustannukset ovat 88 markkaa tunnilta ja Aasian maissa ehkä 5—10 markkaa. Nyt tietysti on, ymmärrän, niitä, jotka haluavat väittää, että Suomen pitäisi mennä palkkakustannuksissa tämän 5 tai 10 markan tasolle, mutta siihen mennessähän kaikki olisi täällä Suomessa jo romahtanut täydellisesti. Tämä tie ei ole siis mahdollinen. Palkoissa ei voida mennä alas, jotta kilpailukyky voitaisiin saavuttaa.

Oikeastaan ihmettelen, että ed. Sasi ei ehdottanut tätä toista reseptiä, ns. Viinasen reseptiä, jossa yksinkertainen idea on se, että otetaan tähän maahan vietnamilaisia tekemään vaikka kuinka pilkkahinnalla työtä, jotta saataisiin työnantajien työvoimakustannukset alhaisiksi. Tätä ministeri Viinanen on haastattelussa — olen sen sanatarkasti lukenut — esittänyt.

Mitä tulee vielä hallituksen vaihtamiseen, niin opposition kyllä tulisi muistaa, ettei hallitus ole mikään sellainen asia, että pelkästään hallituksen vaihtaminen toisi jotakin muutosta, (Ed. Jaakonsaari: Sekin kyllä toisi!) vaan täytyy olla todellisia ratkaisuja ja todellisia vaihtoehtoja nykyiselle talouspolitiikalle. Ja ne vaihtoehdot, mitä oppositio esittää aivan uuvuksiin asti, ovat täysin mitättömiä ja voimattomia ratkaisemaan näitä Suomen syviä taloudellisia kriisejä. Kyllä ymmärrän, että oppositio haluaa toisen hallituksen tilalle, mutta teillä täytyisi olla jokin todellinen vaihtoehto Suomelle.

Ed. T a k a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on selvää, että tämä eduskunta voi yhtyä valtiovarainvaliokunnan mietinnön perustelulausumiin ja ed. Mattilan vetoomukseen niiden puolesta. Minusta se on aivan selvä asia. Heidän kanssaan olen samaa mieltä, jotka toteavat, että tämä ei riitä. Se, mikä tästä salista puuttuu, on hallituksen edustus. (Ed. Savolainen: Onhan täällä Viinanen! — Ed. Tennilä: Kyllä Viinanenkin vielä hallitukseen kuuluu!) Kun vasemmistosta vaaditaan, esimerkiksi ed. Tennilä vaatii, uutta hallitusta, niin kyllä minusta vaaditaan pääministeriä tähän keskusteluun, mitä me nyt käymme. Minusta on aivan selvää, että velkaantumisvauhti on liian nopea. Ne luvut, joita esimerkiksi ed. Sasi on esittänyt täällä, osoittavat kiistatta sen. Velkaantumiskierre on katkaistava. Pääministerin tulisi tässä tilanteessa esittää ne keinot, se hallituksen strategia ja ohjelma, millä siihen päästään. Esimerkiksi kun pääministeri oli meidän ryhmässämme näistä asioita kuultavana, hän vaikutti kyllä itse pessimistiseltä, ja minusta se on erittäin huolestuttavaa. Jos pääministeri on menettänyt uskonsa hallituksen mahdollisuuksiin, niin mitä tästä sitten tulee? Uusi hallitus ei mielestäni ole mikään ratkaisu. Ei vasemmistolla, oppositiolla, ole vaihtoehtoja. Sen vuoksi se ei ole ratkaisu.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n: Herra puhemies! Minusta on erittäin myönteistä, että valtiovarainvaliokunta ylipäänsä on lausunut velkaantumiskehityksestä ja neuvotteluista. Ehkä siinä sitten on näkökulmia, toiset antavat keppiä ja toiset kannustinta tälle neuvotteluprosessille. On syytä todeta, että talousneuvosto on viimeksi tänään etupiirien kanssa käynyt keskusteluja yhteisistä päämääristä, mahdollisesti myös tulee täsmentämään yksityiskohtia, on käsitellyt niitä viime viikolla ja tulee lähiaikoina käsittelemään uudelleen.

Kun sanotaan konkreettisesti vain, että velkaantumiskierre on katkaistava, ei se asia niin kovin yksinkertainen ole. Se vaatii hirvittävän kovin ja pitkäjänteisiä toimenpiteitä. Tilanne on kuitenkin se, että ensimmäiseksi tavoitteeksi pitää ottaa, että velkaantumisen vauhti hidastuu, ja sitten meillä on rakenteellisia, mitä ne sitten ovatkaan, erittäin vaikeita ratkaisuja pitkällä tähtäyksellä. Hetkessä näitä ongelmia ei missään nimessä saada katkaistua.

Sen jälkeen, kun tavoitteista ollaan yksimielisiä tasapainon saavuttamiseksi ja kun ruvetaan yksittäisiä asioita puida, niin silloin ongelmat

alkavatkin, koska konkreettisella tasolla nämä leikkaukset ja muutokset ovat erittäin ikäviä. Ei työvoimakustannuksia voida pudottaa — tarkoitan oheiskustannuksia — jollei etuuksien tasosta ensin pystytä pudottamaan. Eihän niihin rahaa mistään löydy. Olkoon kyse työttömyysvakuutusmaksusta, sotumaksusta tai kelamaksusta, jostakin rahaa täytyy ottaa. Silloin täytyy näillä korvattavia menoja supistaa, ja siinä se ongelma tulee vastaan.

Keskusteluja käydään eri etupiirien kanssa lähipäivinä ja lähiviikkoina varsin tiiviissäkin aikataulussa. Katsotaan sitten, löytyykö sellainen kansallinen yhteisymmärrys, jonka totuuden nimessä olisi syytä löytyä ennen kuin vauriot ovat vielä vakavampia.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä tulkitsin valtiovarainvaliokunnan yksimielisen kannanoton lähinnä vetoomukseksi sen puolesta, että asemasota on lopetettava ja eri osapuolet tulisivat ulos lopultakin koloistaan ja olisivat valmiita joustamaan.

Aivan kuten valtiovarainministeri äsken totesi, valtion velkaantumisen hidastaminen ja aikanaan kääntäminen toiseen suuntaan on yksi keskeisimmistä tavoitteista. Tästä, kuten joistakin muista keskeisistä tavoitteista, on ymmärtääkseni talousneuvoston piirissä, joka on yksi neuvottelufoorumi, päästy, jos ei lopulliseen yksimielisyyteen, niin joka tapauksessa yhteiseen näkökulmaan. Tähän asti valtion velkaantumista on hallituksen ja eduskunnan vallassa olevilla toimilla pyritty säästöpäätöksillä hillitsemään, mikä on merkinnyt tähän mennessä osin juustohöylän käyttämistä, osin sitä, että ihmisiä lomautetaan tai valtion tai kuntien työvoimaa vähennetään.

Minusta on hyvä, että hallitus on nyt tullut ulos sen esityksen kanssa, että julkisella sektorilla pitäisi ottaa keinoksi myös palkkojen alentaminen, ehkä se voisi olla väliaikainenkin, ja sen vastapainoksi valtio ja kunnat pyrkisivät pitämään työvoimansa töissä. Ei ole mitään järkeä panna työntekijöitä pihalle, jos on toinenkin keino olemassa, jossa olemassa olevat tulot ja rahat jaetaan niiden kanssa, jotka valtiolla ja kunnissa töissä ovat. Yksityisellä sektorilla pitää hakea, kuten ed. Kallis totesi, yleensä palkkakustannusten alentamiskeinoja, joka ei koske pelkästään palkkoja, ei ehkä välttämättä ollenkaan palkkoja.

Ammattijärjestöjen tehtävänä on perinteisesti nähty edunvalvontatehtävä. Minusta vähintään yhtä tärkeä tehtävä niillä tulisi olla huolehtiminen siitä, että jäsenten työvoima käy kaupaksi. Nyt se työvoima on ilmeisesti hinnoiteltu väärin. Ei työmarkkinajärjestelmä ole osoittanut toimivuuttaan, kun meillä on työttömänä puoli miljoonaa ihmistä, joiden työpanokselle ei ole käyttöä.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin alkuun todennut ed. Zyskowiczille, kun hän totesi, että SAK ajaa poliittisia tarkoitusperiä kaataakseen hallituksen, että valtaenemmistö suomalaisista on tällä hetkellä nimenomaan sitä mieltä, että ei poliittinen vaan nimenomaan talouspoliittinen ratkaisu ongelmiin olisi hallituksen vaihtaminen toisenlaista talous- ym. politiikkaa harjoittavaan hallitukseen. Minä en pidä sitä poliittisena, vaan erityisesti talouspoliittisena asiana. (Ed. Zyskowicz: Aivan, mutta se kuuluu eduskunnalle, ei SAK:lle!)

Vastauspuheenvuoron pitäjät salin oikealla reunalla ovat jatkuvasti puhuneet viisastenkivenä palkkojen 10 prosentin alentamista, joka toimenpide kohdistuisi nimenomaan niihin ryhmiin, pienipalkkaisiin ja lapsiperheisiin, ankarimmin, jotka eniten kuluttavat ruokaa ja vaatetta ja muuta jokapäiväistarpeistoa, kun sen sijaan suuripalkkaisia se ei niinkään kouraisisi.

Olisin ed. Rimmin kanssa samaa mieltä, että voitaisiin hyvin ajatella, että palkkojen leikkaus olisi selektiivinen. Yli 15 000 markkaa ansaitseva esimerkiksi luovuttaisi 10—15 prosenttia taikka leikattaisiin palkkoja. Neuvoteltakoon siitä Akavan tai minkä järjestön kanssa hyvänsä. Jos mennään tähän selektiiviseen ratkaisuun, niin varmasti valtion varallisuus ja käyttöpääoma lisääntyy.

Vielä on muistettava, että meillä on ehkä alhaisimmin Euroopassa verotetut pääomatulot. Niitä veroja voitaisiin reilusti ja nopeasti korottaa. Samoin omaisuusveroprosentti on pienimpiä Euroopassa. Sitä voitaisiin korottaa, puhumattakaan eriskummallisesta maatalouden tukivarustuksesta, joka nielee tämän kansan voimavaroja.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen kokoomuksen ärhentelyä oppositiota kohtaan, kun valtiovarainvaliokunnan lausuma on yksimielinen. Ymmärsin niin, että tämän tarkoitus on ensi sijassa saada tämä asemasota loppumaan ja nöyrät neuvottelut,

joskin kolkot ja kiviset, alkamaan. (Ed. Hämäläinen: Hyvä, ed. Renko!)

Kokoomuksen puolelta on myös esitetty ehkä aktiivisimmin tässä keskustelussa palkkojen leikkaamista. Itse näen sen kyllä erittäin vaikeana tässä tilanteessa, kun tavalliset ihmiset ovat niin korviaan myöten velkaantuneet, joskin näen, että sekin asia on tutkittava. Mutta jos siihen päädytään, niin on myös mietittävä, onko mahdollista, että Suomen Pankki tulee valtiovarainvaliokunnan ehdottamiin neuvotteluihin mukaan siinä mielessä, että korkoja alennetaan, asuntovelallisten korkoja alennetaan, jolloin se tavallista rahvasta eniten auttaisi, ja myös säästöjen korkoja alennetaan, jolloin varakkaampi porukka, rahallinen porukka, tulisi jakamaan tätä vaikeata tilannetta.

Tässä kaiken kaikkiaan kai pitäisi pyrkiä enemmän demokraattiseen palkkapolitiikkaan, jossa köyhyyttä arvokkaasti jaetaan kaikkien ihmisryhmien kesken, sillä muuten koko maa ajetaan niin kuralle, että meillä on uusi luokkayhteiskunta edessä. Silloin on ihan turha vanhojen puolueitten paremmin kuin uusienkaan puolustaa entisiä reviireitään. Kansa hakeutuu uudella tavalla omiin ryhmiinsä, ja silloin voidaan kyllä nuolla näppejä ja on menetelty täysin väärin.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki minulle sopii se, vaikka edellisessä puheenvuorossa hieman kritisoinkin valiokunnan kannanottoa, että eduskunta tällaisen julistuksen hyväksyy. Ei siinä mitään. Puheet täällä ovat kyllä osoittaneet, kuten ed. Apukka puheenvuorossaan ihan selkeästi sanoi, mitkä ovat ne motiivit, minkä vuoksi tällainen laaja yhteisymmärrys on saatu. Kokoomus hyväksyi sen lyödäkseen ay:tä, vasemmistoliitto, vasemmisto, lyödäkseen hallitusta. Mutta ei siinä mitään.

Minä olen kyllä hieman alkanut kysyä sitä, onko tässä alituisessa säästämisessä kerta kaikkiaan enää mitään järkeä. Ovatko demarit tässä suhteessa oikeassa? Olisiko ratkaisu laaja sitoutuminen julkisen talouden saneeraamiseen muutaman vuoden tähtäimellä? Mutta voiko demareihin luottaa? Te olette menettäneet luottamuksen niitten puheitten perusteella, mitä te täällä kaksi vuotta olette pitäneet. Kaksi vuotta sitten te hylkäsitte 10 miljardin markan säästöpaketin, joka olisi taatusti merkinnyt sitä, että Suomi ei olisi näin rajun laman kourissa. 10 miljardia markkaa säästettiin viime syksynä, ja nyt ei riitä sekään. Mutta kysymys on siitä, että teidän politiikkanne on niin järkyttävää ollut, että teihin ei voi luottaa. Te ehkä tällä hetkellä olette ihan oikeassa siinä, etteivät jumalattomat säästöt enää tässä tilanteessa ratkaise mitään. Mutta kun pitäisi sitoutua muutaman vuoden saneerausohjelmaan, niin teistä ei ole sen saneerauksen tekijäksi.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n: Arvoisa puhemies! Julkisen sektorin saneeraus on sellainen muotisana, jota on viljelty muutaman vuoden ajan. Se merkitsee, ed. Ukkola, juuri sitä, jota tällä hetkellä ollaan yrittämässä tehdä: pudottaa julkisia palkkauskustannuksia pehmeällä tavalla, ei siten, että vähennettäisiin ihmisiä rajulla tavalla valtionkaan hallinnosta tässä tilanteessa, jolla saataisiin palkkakustannuksia alaspäin, vaan sillä tavalla, että luovuttaisiin lomaltapaluurahasta taikka joistain muista sellaisista oheiskustannuksista, jotka valtiolle käyvät liian raskaaksi. Ei julkisen sektorin saneeraus sen kummempaa ole. Mutta silloin kun ihmisiä halutaan irtisanoa taikka hallintoa purkaa, alkaa täällä talossa yleensä vastustus.

Mitä tulee, ed. Vähänäkki, yli 15 000 markkaa ansaitsevien tulojen leikkaamiseen, niin toivon, että ed. Vähänäkki tutustuu verotuskertymätaulukoihin. On helppo todeta sen jälkeen, että se karttuma, mitä sitä kautta saadaan, ei tule ollenkaan riittämään sellaisiin tarpeisiin, joita valtion talouden tasapainottaminen edellyttää.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ukkola sanoi, ettei demareihin voi luottaa. Minusta tuntuu, että tässä taloudellisessa tilanteessa on aivan yhdentekevää, luottaako ed. Ukkola demareihin vai ei. Mutta ongelman ydin se, että tämän maan hallitukseen ei luoteta. Siihen ei luoteta ulkomailla eikä kotimaassa. Se luottamus on mennyt. Kun luottamus menee, niin sitä ei pelasteta tempuilla. Se vain on valitettava tosiasia. Sen takia, että luottamus Suomeen ja Suomen kykyyn hoitaa asiansa palaisi niin ulkomailla kuin kotimaassakin, tarvitaan uusi hallitus ja laaja pohja.

Ed. Sasille sanoisin, kun hän taas kerran vihjaisi velkaelvytyksestä sanoen, etteivät demarit ole muuta tehneet kuin esittäneet velkaelvytystä. Ed. Sasi, huhtikuussa 91 valtion velka oli 63,3 miljardia, helmikuun lopussa 222 miljardia. Eikä ole elvytetty. Tässä on tilanne.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin ed. Zyskowiczin puheenvuoroon vastauspuheenvuoron. Hän väitti, että oppositio ei olisi ollut valmis aitoihin ja päämäärähakuisiin neuvotteluihin. Minun mielestäni neuvottelutarjouksia ei ole tullut. Nyt on tilanne kuitenkin niin vakava, että meillä on tarkalleen kaksi eri mahdollisuutta: Joko me saavutamme sen tyyppisen yhteisymmärryksen, missä ovat kaikki työmarkkinajärjestöt, poliittiset tahot ja rahalaitokset mukana, missä voidaan sopia 2—3 vuoden ohjelmasta, johon liittyy tietysti säästöjä ja mahdollisesti palkkojen alennukset myöskin, mutta johon liittyy myöskin työttömyyttä parantavia toimia ja pk-yritysten auttamista, koska pk-sektori on ainoa, joka voi työllisyyttä parantaa tässä maassa. Jos me emme tähän pysty, vakavasti menemään tämmöisiin neuvotteluihin, ei julkisuuden parrasvaloissa, vaan neuvotteluihin, joita ei lopeteta ennen kuin saavutetaan tulos, niin silloin vaihtoehto valitettavasti on Matomäen pakkosäännöstelyvaihtoehto, kriisi tai valmiuslait, mikä tietysti olisi katastrofi koko Suomen kansan ja talouden kannalta niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin. Meillä on nyt kaksi tietä valittavana, ja toivoisin todellakin, että me voisimme päätyä ensimmäiseen vaihtoehtoon ja vakavasti nyt katsoa ne mahdollisuudet, joita meillä vielä on.

Ensimmäinen asia, johon täytyy voida vaikuttaa, on joukkotyöttömyys, koska se vaikuttaa sitten koko ajan siihen, että koko syöksykierre jatkuu. Jos emme pysty siihen vaikuttamaan, silloin peli on menetetty sekä taloudellisessa että myös henkisessä mielessä.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oppositiolle voisi todeta, että maata on mahdollista palvella myös oppositiosta käsin, jos sallitaan lainata edesmennyttä tasavallan presidenttiä. Minä noteerasin joka tapauksessa kyllä ilolla ed. Savolaisen puheen, jos sitten ymmärsin sen oikein: jos hän tarjoutui tukemaan rakentavaa politiikkaa, jossa julkisen sektorin palkkajousto hoidetaan tavalla, joka ei johtaisi irtisanomisiin ja lomautuksiin; jos hän tarkoitti sitä, että hän tukee politiikkaa, joka mahdollistaa tulevaisuudessa yrityksissä tapahtuvan päätöksenteon enemmän siellä, missä toimintaa harjoitetaan kuin ylätasolla koskien sekä työehtosopimuksia että palkkoja; jos hän tarkoitti sitä, että meidän pelastuksemme tie on vientiteollisuuden tukemisen, toisin sanoen järkevän perusvoimaratkaisun tie; jos hän tarkoitti sitä, että yritysten toimintaedellytysten parantaminen tarkoittaa myös välillisten henkilösivukulujen kohtuullistamista yrityksissä. Näin ollen minä sanon, ed. Savolainen, että eivät hallitukset todella tähän hallitukseen lopu. Teillä on ihan ilmiselvästi tulevaisuutta vakavasti puhuen.

Nyt tarvitaan maahan linnarauha, tapahtuu se sitten hallituksen ja opposition laajassa yhteisymmärryksessä tai muilla konstellaatioilla. Nyt itse asiassa ei mikään ole muotoseikoista kiinni vaan itse lopputuloksesta.

Ed. Nordman merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Viennin kilpailukyky on lyhyessä ajassa noussut yli 30 prosenttia. Viennin tulee nyt selviytyä. Emme me voi ruveta riisikuppipalkalla täällä työtä tekemään emmekä pysty palkoissa kilpailemaan virolaisten kanssa saunajakkaroiden teossa. Viennin on löydettävä omat vahvuutensa, suomalaiset vahvuudet. Mutta ei riitä, että vienti vetää, kun on nähty, että se ei kykene vetämään kotimarkkinoita nousuun, se ei kykene poistamaan suurtyöttömyyttä eikä se kykene edes vähentämään vaihtotaseen vajetta.

Meillä on edessä hyvin pitkä marssi, näännyttävä marssi, jonka varrella moni suomalainen vielä uupuu, ellei mitään tehdä. Sen vuoksi tarvitaan uutta selviytymisstrategiaa. Jotta palkansaajajärjestöt voivat sopia esimerkiksi palkkojen alentamisesta, joustoista, millä nimellä näitä tahdotaankaan kutsua, pitää olla näkyvissä, että hinnat eivät nouse, pitää olla näkyvissä, että korot pysyvät alhaalla, ja ennen kaikkea pitää olla näkyvissä yhteinen tahto hallituksesta: työpaikkojen aikaansaaminen, työttömyyden vähentäminen tässä maassa.

Jos valtiovarainministeri olisi nyt paikalla, minä sanoisin, että kissanviikset, valtiovarainministeri, kutsukaa nyt koolle neuvottelut tarpeeksi laajalla pohjalla selviytymisohjelman saamiseksi Suomelle.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinanen totesi, että on hyvin vaikea alentaa välillisiä palkkamenoja. Ymmärrän varsin hyvin, että on vaikeata, mutta se ei ole mahdotonta. Se ei edellytä mitään muuta kuin tahtoa. Muualla Euroopassa on ollut aikaisemmin vastaavanlaisia ongelmia kuin Suomessa on tällä hetkellä. Hollannissa esimer-

kiksi vuosi kaksi sitten nostettiin palkkoja samanaikaisesti, kun alennettiin välillisiä palkkamenoja huomattavasti. Jos te seuraatte, miten Hollannissa tänä päivänä menee, niin menee erittäin hyvin.

Minä olen ja meidän ryhmämmekin on tullut siihen lopputulokseen, että pitäisi oikeastaan lopettaa puhumiset palkkojen alentamisesta. Meidän pitäisi puhua, niin kuin jo aikaisemmin sanoin, palkkakustannusten alentamisesta. En minä työntekijänä nyt niin hirveän paljon arvostanut sitä, että työnantaja otti minun puolestani ryhmähenkivakuutuksen ja maksoi minun puolestani vakuutusmaksun. En minä työajan lyhennyksestä johtuvia kustannuksiakaan, joita työnantajalle tuli, niin paljon arvostanut, itsenäisyyspäivän palkkaa, arkipyhäkorvauksia jne. Ne ovat niitä välillisiä palkkamenoja, jotka eivät välittömästi tunnu. Alentamalla näitä me voimme jopa nostaa palkkoja ja kokonaiskustannukset laskevat.

Pitääkö työnantajan maksaa heti ensimmäisestä sairauspäivästä minulle täysi palkka? Mitä jos minulla olisi päivän tai kahden päivän omavastuu, päivän karenssi? Siitäkin tulisi huomattavia säästöjä. En minä missään nimessä hyväksy sitä, että puhutaan niin kielteiseen sävyyn siitä, ollaan niin syvässä kriisissä, ettei ole minkäänlaista mahdollisuutta nousta. Ottakaa huomioon, että inflaatio on maassa alhainen, hyvin alhainen, korot ovat laskeneet huomattavasti ja meillä ei ole vuosikymmeniin ollut sellaista kilpailukykyä kuin on tänä päivänä.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. O. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläisen puheenvuoron johdosta, jossa hän totesi, että vienti ei yksin riitä, halusin käyttää puheenvuoron ja yhtyä siihen ajatukseen ja kommentoida vähän jatkoa ajatukseen siitä, että se ei yksin riitä. Se on ratkaisevan tärkeä elementti niissä toimenpiteissä, joita tarvitaan, mutta se ei yksin todellakaan riitä. Tarvitaan niitä muita toimenpiteitä, joilla turvataan niiden ihmisten työnsyrjään vetäminen, työhön kiinni vetäminen, jotka tällä hetkellä siinä eivät ole.

Mitkä ovat ne keinot, joilla tässä onnistutaan? Ei se, että otetaan lisää velkaa, koska sitä ei saada. (Ed. Hämäläinen: Ei sitä ole esitetty!) — Aivan oikein, ed. Hämäläinen sellaista ei olekaan esittänyt, ja olen iloinen siitä, että sellaista konstia sieltä ei vedetty, koska se ei toimi eikä pelaa. Se on niiden hokkuspokkustemppujen esittämistä, jotka tässä tilanteessa eivät toimi. — Vastuu on meillä, joilla työtä on ja toimeentulo on. Meidän on eri keinoin kiristettävä vyötä ja luotava sitä kautta edellytykset niiden työllistämiseen, joilla tällä hetkellä työtä ei ole. Tässä mielessä on pakko puuttua palkkauskustannuksiin, ei niin, että hallitus sanelee, ei se sitä halua tehdä, vaan niin, että yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa löytää ei mielestäni vain julkiselle sektorille kohdistuvia toimenpiteitä vaan myös yksityiselle sektorille kohdistuvia toimenpiteitä. Ei koko tätä lastia voi kaataa julkisen sektorin maksettavaksi. Siinä olen samaa mieltä kuin eräät sieltä puolelta käytetyissä puheenvuoroissa ovat sanoneet.

Olen myös ed. Vähänäkin kanssa pitkälti ihan samaa mieltä. Jos löytyy työmarkkinajärjestöjen kanssa valmiutta siihen, että sitä suurempi on kansalaisella kantovastuu, mitä enemmän hän tällä hetkellä ansaitsee, niin ainakin minun ministeriryhmälleni, uskon näin, se konsti käy päinsä. Muisti on aika huono, huonot kokemukset on viime syksystä, kun yritettiin lainaveron kautta vähän ottaa niiltä, joilla eniten on. Silloin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vastusti lainaveron käyttöönottoa ja sitä, että meiltä, joilla enemmän on, olisi otettu vähän enemmän. Toivon, että nyt asetelmat ovat toisenlaiset ja valmiutta tässä asiassa enemmän kuin silloin.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni puheenjohtaja ed. Andersson käytti varsin rakentavan puheenvuoron, jossa hän totesi, että hänenkin mielestään saattaa olla tarvetta palkkajoustoihin, ja korosti neuvottelujen tarvetta, ja ne ovat varmasti erittäin hyödyllisiä, jos neuvottelut saadaan aikaan. Niissä toki täytyy lähteä siitä, että hallituksen täytyy asettaa neuvotteluille tavoitteet. Mutta sikäli kuin on esimerkiksi työmarkkinajärjestöjen pelisäännöistä kyse, niin tietysti ensi sijassa pitää jättää näiden tavoitteiden käytännön toteuttaminen ja säännösten luominen työmarkkinajärjestöjen keskiseksi asiaksi ja toivoa, että ne pääsisivät yhteisymmärrykseen, kuitenkin sillä varauksella, että jos ne eivät pääse yhteisymmärrykseen, niin hallitus ei voi jäädä tumput suorana odottamaan vaan sitten tiettyjä toimenpiteitä täytyy seurata, koska ta-

louspoliittisissa ratkaisuissa on yksinkertaisesti tässä tilanteessa päästävä eteenpäin.

Ed. Hämäläinen käytti puheenvuoron, jossa hän vaati työpaikkojen luomista, mutta hän jätti keinot kertomatta. On tietysti helppoa vaatia työpaikkojen luomista, mutta täytyy muistaa se, että aina pitäisi kertoa, mitkä ovat ne talouspoliittiset toimenpiteet tai muut konkreettiset toimenpiteet, joilla tähän tavoitteeseen voidaan päästä.

Ed. V. Laukkanen käytti puheenvuoron, jossa hän puhui meidän kilpailukykymme puutteesta. Se väitehän ei lainkaan pidä paikkaansa. Mielestäni jokaisen kansakunnan etujen mukaista on se, että me maksamme kaikille suomalaisille työntekijöille niin hyvää palkkaa kuin suinkin on mahdollista. Mutta täytyy muistaa, että se palkka voi olla vain sellainen, joka turvaa meidän kilpailukykymme, jotta työllisyys kussakin yhteiskunnassa kyetään riittävän hyvin turvaamaan.

Suomalaista työvoimaa ei voi verrata vietnamilaiseen työvoimaan, koska suomalaisen työvoiman kilpailukyky on laadussa ja meidän työvoimamme koulutuksessa, ja toki se merkitsee sitä, että voimme olennaisesti parempaa palkkaa maksaa. Tänä päivänä meidän kilpailukykymme on hyvä, vientisektori vetää, mutta ongelma on se, että täytyy siirtää resursseja vientisektorilta nimenomaan kotimarkkinoille. Silloin olennaista on nimenomaan kustannustaso kotimarkkinasektorilla, työmarkkinoiden joustavuus ja sitten myös korkotaso, ja näissä suhteissa on saatava ratkaisuja aikaan.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jossakin määrin surullista on se, että vielä tässäkin vaiheessa tässäkin keskustelussa kokoomuksen eduskuntaryhmän johto surfailee samoilla keskusteluaalloilla ed. Ukkolan kanssa. Toivottavasti päästään asiaan jatkossa. Taloutta musertavat realiteetithan ovat ihan selvät, kaikkien nähtävissä: työttömyys, konkurssit, pankkitukimiljardit, kurssitappiot, luottokelpoisuusongelmat jne. ja yhtenä tärkeimmistä tietysti julkisen talouden velkaongelmat. Kun tämän vuoden osalta bruttovelka alkaa lähestyä kai 300:aa miljardia vuoden lopussa, se kertoo kaiken ja senkin, että ennusteiden mukaan vuosi 94 on se vuosi, jolloin olemme EY:n kriittisellä 60 prosentin bkt-osuuden tasolla, kun aiemmin puhuttiin kaukaisemmista vuosista.

Velkaongelman gordioninsolmu kiteytettynä on varmasti siinä, että menojen vähentämistä tarvitaan mutta se olisi tehtävä sillä tavalla, että tulopohja ei murru, ja nyt on käynyt juuri päinvastoin. Työttömyydestä ja konkurssikierteestä johtuen tulopohja on vain murtunut sitä mukaa, kuin hallitus on tehnyt säästöesityksiänsä. Toinen puoli solmusta tietysti on se, että tulopuolta pitäisi kuitenkin kyetä vahvistamaan ja sillä tavalla, että rahoitusjärjestelmä esimerkiksi ei kuitenkaan joutuisi uhatuksi. Tältä osin veropolitiikassa on tehty päätöksiä, jotka kaventavat tulopohjaa. Mahdollisuuksia kuitenkin veropuolella mielestäni olisi merkittävästi.

Näistä asioista meidän pitäisi keskustella, neuvotella, miettiä, miten linjaa voitaisiin muuttaa, ratkaisujen sisältöjä muuttaa sillä tavalla, että tämä gordioninsolmu ei kiristyisi, niin kuin nyt on tapahtunut. Syyttämättä hallitusta millään tavalla on vain todettava, että ongelmat vain kasautuvat. Sen tähden oppositiosta nyt esitetään keskusteluja, neuvotteluja. Meillä on siihen halu, ja me tiedämme, että työttömyys on se ylivoimainen ongelma, joka on ratkaistava ensimmäiseksi.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun oppositiossa on vaadittu keskusteluja ja esitetty yhteistyötä, minusta se jossakin määrin on jopa mennyt liian pitkällekin ainakin näin jälkeenpäin ajateltuna. Yksi tällainen tekijä oli se, että meiltä poistettiin 67 kansanedustajan veto-oikeus. Tämä hallitus ei ole ollut kypsä siihen, että ei ole ollut pakko neuvotella opposition eikä myöskään palkansaajajärjestöjen kanssa.

Nyt, kun ulkomainen painostus on tullut niin kovaksi, että jotakin pitää tehdä, olen kuullut, että käydään normaaleja neuvotteluja jopa palkansaajajärjestöjen kanssa. Jopa tänä aamuna on keskusteltu heidän kanssaan sillä tavoin kuin olisi pitänyt jo kaksi vuotta sitten keskustella. Tämä on yksi ongelma. Meillä palkansaajajärjestöistä löytyy varmasti malttia ja halua sopia näistä asioista. Hallitukselta puuttuu selvä innostus. Heikoimmat puheet kansainvälisesti ovat tulleet valtiovarainministeriltä, pääministeriltä ja nyt viimeiset elinkeinoelämän edustajalta Matomäeltä, jotka ovat Suomen arvoa laskeneet

ja korkotasoa nostaneet enemmän kuin ehkä mikään muu tekijä Suomessa.

Mitä tulee palkkoihin, tällä hetkellä eräiden laskelmien mukaan Suomessa keskimääräinen tuntipalkka on 80 markkaa, EY-maissa se on 100 markkaa. Elinkeinoelämä sanoo, että me emme portugalisoi Suomea, mutta me olemme nyt lähellä sitä, hyvä kun pysytään Portugalin tasossa palkka-asiassa. Me olemme kohta halvan työvoiman maa, ja tätä eivät tietenkään palkansaajajärjestöt halua. (Välihuutoja)

Hallituksen pitäisi nyt johtaa tätä maata, mutta kuten näemme eduskuntakeskustelustakin, hallitus vähät välittää käytännössä siitä, mitä sanomaa kansanedustajilla ja oppositiolla on.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Jokin sana erityisesti ed. Kalliomäen puheenvuoron mutta myös ed. Skinnari puheenvuoron johdosta, sillä jonkin verran samoja aineksia oli hänenkin puheenvuorossaan.

Ensinnäkin myös minä yhdyn siihen, että ei palkkasumman, mitä tässä kansantaloudessamme maksetaan, tarvitse supistua. Itse asiassa sen supistumiseen välttämättä ei ole varaakaan. Toinen kysymys on se, miten summa jaetaan tällä hetkellä. Nyt se jakaantuu sillä tavalla, että ne joilla työtä on, ottavat siitä todella suuren osan. Muu osa potista menee työttömyysturvan kautta hoidettuina valtion menoina sekä työntekijöiltä perittävänä 5,5 prosentin suuruisena kassamaksuna.

Viisaampaa olisi päästä järjestelyyn, joka johtaisi siihen, että todellakin ne joilla on työtä ja toimeentuloa, kiristäisivät vyötään ja loisivat edellytyksiä sille, että ne joilla ei ole, saisivat työtä, mikä voisi johtaa jopa siihen, että tuo palkkasumma ei edes laskisi jatkossa, vaan päästäisiin hyvin nopeasti siihen, että se kasvaa. Nythän palkkasumma on tullut alas, mutta nimenomaan työttömyysturvan kautta maksettavan tulon osuus on noussut viimeisen kahden aikana kovasti.

Tämä suhde pitäisi saada muuttumaan, työttömyysturvaan tarvittavien määrärahojen määrä pienenemään ja kokonaispalkkasumman määrä nousemaan ja nimenomaan nousemaan sillä tavalla, että palkkasumman muodostamiseen osallistuu suurempi väki kuin tällä hetkellä. Nyt siihen osallistuu noin 2 miljoonaa ihmistä ja puoli miljoonaa ei sitä tee. Puoli miljoonaa saa toimeentulonsa joko työttömyysturvan tai muun, lähinnä sosiaaliturvan, piiristä.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Historiankirjoitus kertoo, että kun talvisota syttyi ja Helsinkiä jo pommitettiin, eduskunta jaaritteli jostain toisarvoisesta koiraveron tasoisesta asiasta autuaan tietämättömänä, mitä maailmalla tapahtuu.

Minä väitän, että tässä talouden talvisodassa on nyt vähän sama asia, että me täällä toinen toisiltamme vaadimme neuvotteluja, kun tiedämme itse asiassa sen, että millään neuvotteluilla ei sinänsä ole enää merkitystä, koska hallitus on menettänyt luottamuksen sekä kotimaassa että ulkomaila.

Itse asiassa tämän todisti myös ed. Kallis, joka kertoi aivan oikein, että itse asiassa kaikki hyvän elämän taustamuuttujat ovat olemassa: Korkotaso laskee, kilpailukyky on korkealla, suhdanneodotukset ovat siedettävät, ja siitä huolimatta kaikki menee vain entistä huonommin. Se kertoo siitä luottamuksen puutteesta, jotka ei ole enää korjattavissa millään neuvotteluilla, vaan ainoa johtopäätös on se, että pääministeri Aho vetäisi isänmaan edun nimessä tästä johtopäätökset, koska muuten todellakin on suuri vaara, että taloudellisen kriisin rinnalle syntyy järjestelmäkriisi.

Nuori ed. Olli Rehn puhui aikoinaan korporatiivisuutta vastaan. Nuori Olli Rehn, nyt on tapahtumassa niin, että Suomessa on syntymässä presidenttivetoinen korporatiivinen järjestelmä, koska itse asiassa poliittinen järjestelmä ei enää ratkaise näitä ongelmia. Eikö tämä huolestuta ed. Olli Rehniä ja keskustapuoluetta, jonka leipälaji on ollut puhua näitä korporaatioita vastaan. Minä olen erittäin huolestunut nimenomaan järjestelmäkriisistä, jota mielestäni tämä keskustelu ilmentää erittäin hyvin.

Ed. T a k a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaaren pessimismiin, että millään neuvotteluilla ei ole enää mitään merkitystä, en voi mitenkään yhtyä. Kyllä meillä kaikki mahdollisuudet on vielä löytää se yksituumaisuus, mitä tarvitaan.

Mutta edelleen hämmästelen ja olen pettynyt siitä, ettei pääministeri ole täällä vastaamassa kansanedustajien huoleen. Näyttää siltä, että hän ei todella välitä niistä huolenaiheista, mitä täällä tänään sanotaan. Siinä olen ed. Skinnarin kanssa samaa mieltä.

Minusta tässä, kun on keskusteltu kolmikantaneuvottelujen merkityksestä ja tulevaisuudesta, melkein voi todeta, että entisellä perinteisellä tavalla minusta tämä ei kyllä näytä toimivan.

Mutta hallituksen tässä tilanteessa kyllä täytyy selvästi saada osoitetuksi, mitä se haluaa ja mitä se nyt esittää talouden tervehdyttämiseksi, eikä se julkisesti vain voi syyttää, että ay-liike ei erilaisiin hallituksen esityksiin suostu. Kyllä täytyy päästä normaalimpaan ja selvempään vuorovaikutukseen ja saada tuloksia.

Mitä palkkojen alentamiseen tulee, en kyllä yksiselitteisesti siihen vaatimuksen yhdy enkä siihen, että pelkät säästöt riittäisivät. Säästöjä täytyy tehdä valtion menojen vähentämiseksi, koska tulot ovat vähentyneet. Mutta eivät pelkät säästöt meitä pelasta. Täytyy löytää uusia keinoja ja käyttää ennakkoluulottomasti poikkeukselliseakin keinoja, jotta työelämästä ei syrjäydyttäisi pitkäksi ajaksi.

Edustajat Väyrynen ja Särkijärvi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus säästää Suomen kansan hengiltä, siitä on nyt jo paljon esimerkkejä. Hölmöläisten säästöähän on sellainen säästö, joka toisaalla, yhteiskunnan muilla lohkoilla, aiheuttaa lisäkustannuksia. Viimeisin aihe, josta salissa on paljon keskusteltu, on julkisen sektorin palkkojen leikkaus 10 prosentilla. Se on uusi esimerkki hölmöläisten säästöistä. On sanottu, että se on vaihtoehto irtisanomisille, se pitää paikkansa. Se pitää nimenomaisesti todella paikkansa vain, kun tarkastelu rajoitetaan julkiseen sektoriin. Jos otetaan koko yhteiskuntasektori tarkasteluun, niin pelkästään 10 prosentin vähennys julkisen sektorin palkoista tulee vähentämään monien ekonomistien laskelmien mukaan kymmenillätuhansilla henkilöillä työllisyyttä muilla sektoreilla yksinkertaisesti sen johdosta, että kulutus vähenee ja tämän vuoksi vähenevät tietenkin myöskin mahdollisuudet ylläpitää toimintaa.

Täällä on minusta suloisesti sekoitettu palkkasummat, palkkatasot ja palkkausmenot keskenään. Tuntuu siltä, että ministeri Pekkarinenkin yhtä aikaa sekä puolustaa nykyistä palkkatasoa että vaatii näitä alennuksia yhtenä hallituksen jäsenenä.

Olen sitä mieltä, että palkkausmenoista puhuttaessa on asioita arvioitava uudelleen. Pienelle ja keskisuurelle yritystoiminnalle voisi olla hyvin tärkeä viesti se, että sosiaaliturvan kustannuksia rahoitettaisiin myöskin robotti- ja vientiteollisuuden puolelta ja tällä tavalla tasattaisiin tätä vastuuta.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, että talous kasvaa monissa maailman maissa, esimerkiksi Aasiassa, ja Suomi on siellä hyvin huonosti mukana. Mahtavatkohan kauppamiehet olla läsnä noilla kasvun kentillä laisinkaan?

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Vehkaojalle. Ei palkkasumman tarvitse välttämättä laskea, jos sen rakentamiseen, muodostamiseen, voi osallistua huomattavasti suurempi määrä suomalaisia kuin nykyiset 2 miljoonaa. Käytännössä se voi mahdollistua sillä, että me, joilla on, tingimme omasta palkkasummastamme ja luomme näin edellytyksiä niiden työllistämiseen, joilla työtä ei ole. Me tingimme, meidän osaltamme palkkasumma laskee, mutta samalla kokonaispalkkasumman kasvattamiseen osallistuvat ne, jotka eivät ole tällä hetkellä lainkaan työelämän piirissä, jotka samalla tulevat kasvattamaan sitä bruttokansantuotetta, joka muuten uhka pysyä nollan tuntumassa.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jaakonsaari kysyi korporatismista ja siitä, miksi nykyinen hallitus tai keskusta ei pyri aktiivisemmin sen kaltaisiin ratkaisuihin, näin ainakin ... (Ed. Jaakonsaari: Päinvastoin me joudumme siihen!) — Selvä, ymmärsin ilmeisesti hieman väärin ed. Jaakonsaaren juoksutuksen. — Mutta jos mietitään, että miten korporatismi on pystynyt vastaamaan Suomen talouskriisiin, niin kyllähän me tällä hetkellä elämme myöskin korporatismin konkurssia, jolle olisi löydettävä parempi vaihtoehto. Toivon, että se voisi löytyä nimenomaan tältä parlamentaariselta foorumilta, että me pystyisimme laajapohjaisesti ja vastuullisesti, kuten olisin toivonut pankkitukiratkaisussa käyvän, löytämään ratkaisun. Voisimme tällä tavalla laajapohjaisesti hakea ratkaisua tähän talouskriisiin. Toivon, että myöskin oppositio on tässä aktiivisesti mukana.

Jos miettii vielä korporatismin ongelmaa, niin meillä on nyt ollut kaksi vuotta aikaa katsoa, millä tavalla se tuo tuloksia, ja näyttää siltä, että kahtena vuonna peräkkäin on epäonnistuttu. On erittäin synkkää, että Sorsan nimellä kulkeva sopimus vajaa kaksi vuotta sitten ei saavuttanut riittävän laajaa kannatusta, koska se olisi säästänyt meidät aika monelta pienyrityksen konkurssilta ja meidän taloutemme olisi tällä hetkellä monessa suhteessa paremmassa kunnossa. Ikävä

että työmarkkinajärjestöjen viimeviikkoinen kannanotto tuli vasta nyt, kun sen olisi pitänyt tulla jo kaksi vuotta sitten.

Toivon, että kuitenkin vielä yritämme, ja on silti tehtävä vielä yksi yritys todellakin laajapohjaisen yrityksen toteuttamiseksi. Näiltä osin ainakin keskustan näkökulmasta on välttämätöntä, että eri etupiirit pyrkivät yhteistyöhön talouden tervehdyttämiseksi ja joukkotyöttömyyden helpottamiseksi.

Tänään keskustan puoluehallitus käsitteli asiaa ja otti kannanoton, jossa keskustan lähtökohdaksi todetaan, että pyrimme myötävaikuttamaan laajan yhteisymmärryksen luomiseen puolueitten ja etujärjestöjen kesken ja nimenomaan niin, että ratkaisevaa on ensin löytää yhteisymmärrys niistä keinoista, joilla talouskriisi ratkaistaan pk-yritysten työvoimakustannusten alentamiseksi ja valtiontalouden velkakierteen katkaisemiseksi.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Suomen talouden pahimpana ongelmana on vallitseva kolmoisvaje: ensinnä työmarkkinoiden epätasapaino, jonka seurauksena on syntynyt aktiivinen työttömyys; toiseksi valtiontalouden krooninen alijäämä velkaantumiskierteineen; ja kolmanneksi ammottava vaihtotaseen vaje, jota ei pystytä kuromaan umpeen millään realistisella vientiylijäämällä lähiaikoina.

Tätä yhtälöryhmää ei ratkaista nyt käsittelyssä olevalla toisella lisäbudjetilla. Sitä ei ratkaista sen paremmin tulossa olevilla kolmannella tai kymmenennelläkään lisäbudjetilla, jos nekin rahoitetaan velanottoa lisäämällä. Velkaantumisen pysäyttäminen on olennaisin ehto talouden umpisolmun aukaisemiseksi.

Teollisuuden piiristä on peloteltu, että iso paha Kansainvälinen valuuttarahasto tulee ja ottaa Suomen haltuunsa ennen juhannusta, ellemme itse laita maatamme kuntoon. Minä en pelkää Suomen joutumista Imf:n syleilyyn. Enemmän pelkään sitä, että Imf ei huolisi Suomea suojatikseen. Jos Imf puuttuu peliin, Suomi laitetaan katkaisuhoitoon ja se pääsee kuiville, ellei, Suomi vajoaa lopullisesti suohon Ahon koppavan hallituksen ja saavutetuista eduista kiinni pitävien korporaatioiden saattelemana.

Teollisuuden piiristä on esitetty myös ajatus, että kaikkien etuja pitäisi leikata 15 prosentilla. Tämä ajatus on oikean suuntainen, mutta ongelmana on se, miten myös suurteollisuus saataisiin osallistumaan näihin taloustalkoisiin. Tähän mennessähän se on korjannut itselleen mahtavan hyödyn, kun devalvoituminen on parantanut sen hintakilpailukykyä rajusti. Vientikamaahan viedään maasta sellaisella kohinalla, että laivat pullistelevat. Kiitokseksi tästä vientiteollisuus on vähentänyt työvoimaansa ja toimii pääomamarkkinoilla markkaa vastaan. Miksi ne muuten konvertoisivat valuuttaluottojaan markkaluotoiksi ennen määräaikoja ja näin aiheuttavat painetta valuuttaindeksiin? Suomi nousee jaloilleen vasta sinä päivänä, kun teollisuus ryhtyy luottamaan kansalliseen rahaan eli markkaan, ja yritykset lakkaavat myymästä markkaa ja ostamasta valuuttaa.

Äärimmäinen keino estää valuutan valuminen Suomesta ja valuuttavarannon hupeneminen olisi paluu valuutan säännöstelyyn. Se olisi kuitenkin niin suuri takaisku rahoitusmarkkinoiden kehittymiselle, että se on syytä pitää rahapolitiikan museon kokoelmissa. Nykyajan vaihtoehto valuutan säännöstelylle olisi yritysten valuuttapositioiden verottaminen. Valuuttavaranto karttuisi, kun vientiyritykset yrittäisivät välttää valuuttaveroa vaihtamalla valuuttansa markoiksi. Nykyäänhän ongelmana on paitsi se, etteivät firmat kotiuta vientisaataviaan, myös se, että varat jätetään valuuttatileille. Valuuttaveron veropohjan tulisikin kattaa koko valuuttapositio sekä ulkomailla että Suomessa. Nykyisin käytössä olevat tullaustilastointi- ja valuuttatilastointijärjestelmät eivät ainakaan aseta estettä valuuttaverolle käytännössä. Veropohjan ajankohdan määrittäminen tosin saattaisi olla ongelmallista.

Harjoitettu talouspolitiikka on synnyttänyt Suomeen duaalitalouden. Yhtäällä on huonosti voiva työvaltainen pk-sektori ja toisaalla pääomavaltainen vientisektori, jolla menee lujaa. On nurinkurista, että välilliset työvoimakustannukset rassaavat eniten juuri pk-sektoria, joka vastaa valtaosasta työpaikoista. Käytännössä työttömyysvakuutusmaksu siis lisää työttömyyttä pk-puolella, koska yritykset joutuvat jo nyt irtisanomaan henkilöstöään pystyäkseen maksamaan sen. Edessä on vielä paineita nostaa työttömyysvakuutusmaksua nykyisestä.

Pääomavaltaiset vientifirmat sitä vastoin ajavat vapaamatkustajina, vaikka ne ovat saaneet mittavan hintakilpailukyvyn parantumisen valuuttakurssimuutosten kautta. Tällä devalvaatiokierroksella hyötyä ei ole edes ulosmitattu palkankorotuksina tai kohonneina kantohintoina kuten aiemmin.

Yrityssektorin sisäinen tulonjako on muutettava oikeudenmukaisemmaksi. Työllisyyden tur-

vaamiseksi työvoimakustannukset on jatkossa jaettava tasaisemmin yrityssektorin sisällä, jolloin myös pääomavaltainen avoin sektori saataisiin osallistumaan työvoimakustannuksiin. Tyylikkäimmin tämä on toteutettavissa muuttamalla välillisten työvoimakustannusten laskentaperusta palkkasummapohjaisesta esimerkiksi liikevaihtopohjaiseksi.

Talouden resursseihin nähden yliviritetty työttömyys- ja sosiaaliturva muodostavat tällä hetkellä esteen niin työllistämiselle kuin opiskelullekin. Liian monen kohdalla työttömänä oleminen on kannattavampaa kuin opiskelu tai työnteko. Tukiviidakon monimutkaisuus ja hallitsemattomuus houkuttelevat väärinkäytöksiin ja niukkojen resurssien kanavoitumiseen vääriin kohteisiin ja tehottomasti. Kategoriset ja passivoivat työttömyys- ja sosiaaliturvajärjestelmät on purettava ja rakennettava tukiverkko uudelta pohjalta siten, että ihmisten kannattaa myös taloudellisesti tehdä työtä ja opiskella. Ja jotta ihmiset eivät putoaisi tukijärjestelmien loukkuun, sosiaali-, työttömyys- ja opintotuet on yhteensovitettava ja koordinoitava.

Vaikka työelämän joustoilla ei voidakaan ratkaista koko työttömyyttä, niillä voidaan lieventää sitä. Siksi joustoja pitää lisätä kaikilla osa-alueilla. Esimerkiksi osa-aikatyön lisäämisellä, johon myös miehet voivat osallistua, ja kauppojen aukioloaikojen vapauttamisella voitaisiin tarjota työtä monelle.

On ristiriitaista ylläpitää julkisen sektorin työllistämisvelvoitetta samanaikaisesti, kun vaaditaan julkisen sektorin solakoittamista. Työllistämisrahat olisi parempi ohjata yrityssektorille ja järjestöihin, joissa niillä voitaisiin luoda pysyviä työpaikkoja.

Valtiontalous vuotaa pankkitukeen ja työttömyysturvaan sekä verotulojen supistumisen takia. Suomi potee ns. Hollannin tautia, jonka oireena on paisunut julkinen sektori. Hollanti parani leikkaamalla julkisen sektorin palkkoja.

Suomen valtiontalouden alijäämä on jo niin ammottava, että sitä ei kurota umpeen juustohöylillä eikä pisaratekniikalla. Menoleikkaukset ja säästöt on tehtävä jo nyt kirves- ja moottorisahatekniikalla. Mutta kuten professori Assar Lindbeck sanoi raportissaan: "Lamasta ei nousta pelkästään säästämällä, nousun tueksi on saatava tehoa myös päätöksentekojärjestelmään ja valtiokoneiston ympäriltä on puhdistettava pois erilaiset etujärjestöt ja muut toimintaa haittaavat organisaatiot." On siis laadittava saneerausohjelma, jossa kannattaa hyödyntää ruotsalaisen professorikomitean tuloksia, eikä enää odotettava.

Suosittelen läänien lukumäärän pudottamista puoleen ja maaherrojen virkojen lakkauttamista sitä mukaa, kuin istuvat kuvernöörit jäävät eläkkeelle.

Suosittelen kuntien rajua yhdistämistä esimerkiksi sataan Syklin tuoreen ohjelman mukaan.

Suosittelen maatalouden hallinto- ja neuvontaorganisaatioiden radikaalia uudistamista. Ei ole mitään järkeä, että leegio virkamiehiä antaa vierihoitopalvelua muutamalle maatilalle.

Suosittelen pelkästään aluepoliittisin syin perustettujen korkeakoulujen lakkauttamista. Korkeakoulu on tienannut paikkansa vain tiedepoliittisin syin.

Suosittelen myös ylisuurten eläkkeiden leikkaamista. Oikeudenmukaisuus ei toteudu ennen kuin kaikki ex-pääjohtajat ja "everstin lesketkin" osallistuvat taloustalkoisiin.

Suosittelen ulkopuolisten palveluiden kilpailuttamista. Esimerkiksi valtiokonttori hoitaisi maataloudelle myönnetyt lainat vuosittain 20 miljoonaa markkaa nykyistä käytäntöä halvemmalla. Ellei tätä kohdetta avata kilpailuttamiselle, suosittelen erikoistilintarkastusten tekemistä.

Tulopuoleltakaan ei ole pelastusta löydettävissä, ellei verojärjestelmää muuteta radikaalisti ympäristöpohjaiseksi eli siirrytä työn verottamisesta haittojen verottamiseen. Ostovoimaa ei voi enää leikata tuloveron korotuksilla, se tie on jo kuljettu loppuun. Päinvastoin nyt pitäisi ottaa jo pari askelta pakkia ja alentaa tuloveroja kotimaisen kysynnän elvyttämiseksi.

Verotulojen menetystä koituu myös yrityspuolelta, kun yrittäjät siirtävät tuloja yritystuloiksi. Sellaisen yrityksen, jolla on mahdollisuus maksaa osinkoja, kannattaa myös maksaa osinkoina, koska näin menetellen vältetään sosiaalikulut. Samalla valtion ja kuntien verotuotto alenee, koska osingonmaksuissa ei ole ennakonpidätyksiä.

Kun Ahon hallitus otti ohjakset käsiinsä, Suomen valtiolla oli velkaa 64 miljardia markkaa. Nyt velka on 222 miljardia markkaa helmikuun lopussa. Eli vajaassa kahdessa vuodessa velan määrä on 3,5-kertaistunut. Kansa sanoisi: "Hullu mies Kannuksesta syö enemmän kuin tienaa."

Okei. Hallituksella oli huono perintö, kansainväliset suhdanteet heikot ja idänkauppa romahti. Nämä vanhat selitykset osataan jo ulkoa. Mutta hallitukselta on koko ajan puuttunut pitkän aikavälin näkemys. Hallituksen linjana

on ollut linjattomuus: reagointi vasta kun kriisi on jo kohdalla ja sittenkin usein vielä väärin päin.

Uskottavuutta ei suinkaan ole lisännyt se, että toimenpiteistä ei ole vallinnut yksimielisyyttä edes hallituksen sisällä. Poliittinen kriisi on ollut koko ajan päällä hallituksen enemmistövallasta huolimatta. Vaikka olenkin sitä mieltä, että työmarkkinaratkaisuja ei kannata ostaa finanssipolitiikalla, koska historia on osoittanut niiden tulevan tosi kalliiksi veronmaksajille, hallituksen ylimielisyys ay-liikettä kohtaan on kuitenkin aiheuttanut paljon hallaa.

Optimistisesti hallitus esittää tälle vuodelle vain 70 miljardin markan lainavaltuuksia, vaikka siitä on jo käytetty puolet vuoden kahden ensimmäisen kuukauden aikana. Tämä etupainoisuus saattaa tosin olla tarkoituksellista, eli lainaa otetaan tuutin täydeltä niin kauan kuin sitä saadaan. Mutta mikäli lainanottovauhti pysyy loppuvuodenkin tammi — helmikuun tasolla, velkaa otetaan tämän vuoden mittaan lisää liki 200 miljardia markkaa. Ja vaikka tahti hidastuisikin, velkamäärä on vuoden lopussa 300 miljardin markan pinnassa, tosin sillä reunaehdolla, että joku vielä lainaa Suomelle.

Tällainen rajaton velkaantuminen tulee Suomelle tosi kalliiksi. Vielä pari vuotta sitten Suomi oli triple A -sarjassa. Nyt maamme luottokelpoisuus on pudonnut rajusti ja olemme luokassa AA yhdessä Irlannin kanssa. Jopa sellaiset "talouspolitiikan uskottavuudellaan" maailmanmainetta niittäneet maat kuten Espanja ja Italia saavat lainansa Suomea halvemmalla. Suomi ei toki vielä ole pohjalla, mutta kunhan tupeksitaan lisää ja jatketaan presidenttipelin pelaamista kansantalouden kustannuksella, pudotaan ennen pitää todellisten banaanivaltioiden sarjaan eli B-luokkaan, ja silloin tulee eteen myös luotonsaatavuusongelma.

Velanmaksukyvyllä mitattuna Suomi on jo nyt kehitysmaasarjassa. Ulkomaiset velat ovat 200 prosenttia vientituloista. Vaihtotaseen vaje ja velkamäärä ovat sitä luokkaa, että niitä ei pysty millään realistisella vientiylijäämällä maksamaan takaisin kohtuullisessa ajassa. Tällainen velkaantuminen on täysin vastuutonta. Ahon hallitus on kahdessa vuodessa rakentanut maallemme sellaisen velkavankeuden, että pari seuraavaakin sukupolvea joutuu maksamaan velkojamme. Jos velkaa lyhennetään vaikka 5 miljardia markkaa vuodessa, sitä joudutaan maksamaan takaisin 50 vuotta.

Siitä huolimatta, että Suomen korkotaso ei enää ole korkea kansainvälisessä vertailussa, monille on jäänyt päälle vanha mantra "korot on saatava alas". Kiitokset korkojen laskusta kuuluvat Saksan keskuspankille ja kansainvälisten korkojen laskemiselle, eivät Ahon hallitukselle. Pitkät korot eivät laske päätöksillä. Alempi korkotaso on ansaittava, ja se toteutuu vain uskottavan talouspolitiikan ja valtiontalouden tasapainon kautta. Lyhyitä korkoja ei voi enää yksipuolisesti laskea vaarantamatta markkaa. Eri asia on, jos BUBA edelleen pudottaa korkojaan. Talouden fundamentaalit ovat tärkeä signaali markkinoille, ja markkinat puolestaan ovat lahjomaton ja ankara talouspolitiikan onnistumisen tulkki.

Tilanteessa, jossa Uudellamaalla on yli 100 000 työtöntä ja Helsingissä työttömyys on kymmenkertaistunut lyhyessä ajassa, on haudattava vanhanaikainen aluepolitiikka. Nyt tarvitaan nopeasti teollisuuspoliittinen ohjelma, jossa joko otetaan aidosti teollisuuspoliittinen kanta, toisin sanoen ohjataan tukea tietyille toimialoille, tai sitten otetaan yrityskohtainen linja eli tuetaan yritysten omia ideoita.

Nykyinen tukiviidakko, jossa yrityksille kanavoidaan yhteiskunnan tukea paitsi monesta eri organisaatiosta myös yhä useampaa instrumenttia käyttäen, ei vastaa nykyhetken eikä varsinkaan tulevaisuuden tarpeita. Tukea jakavia organisaatioita on tehostettava ja instrumenttivalikoima keskitettävä a) korkotukeen, b) takaukseen ja c) innovaatiotukeen. Lisäksi on varmistettava, ettei tuki vääristä kilpailua yritysten kesken.

Yhtenä esimerkkinä kannattaa mainita Clintonin talouspoliittinen ohjelma, jossa ei pelätty ottaa kantaa. Siinä lähdetään avoimesti tukemaan ympäristönsuojeluinvestointeja, energiatutkimusta ja energian säästöä. Etukäteen uumoiltiin, että tällainen pehmo-ohjelma aiheuttaisi romahduksen osakemarkkinoilla, mutta, kas vain, sitä ei tapahtunut eli korot eivät nousseet, päinvastoin valuutta vahvistui.

Toisen esimerkin voi ottaa Japanista. Oitan läänissä, joka oli aiemmin takapajula ja poti väestökatoa, on nyt mahtava drive: "one village, one product" -ohjelma on johtanut alueen nousuun niin huipputeknologiassa kuin maataloudessakin. Mutta Suomen sovellutushan on kautta aikojen ollut "one country, one product", jolla on taattu elinkeinorakenteen yksipuolisuus ja jatkuvat voimakkaat suhdannevaihtelut ja talouden haavoittuvuus kansainvälisten kriisien edessä.

Meillä hallitus yrittää irrottaa Suomi-laivaa karilta merenpintaa nostamalla vettä lisäämällä.

Arvoisa puhemies! Asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään III vastalauseen mukaiset muutosesitykset.

Edustajat Gustafsson, Korhonen, Kautto ja Rossi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietintö hallituksen toisesta lisätalousarviosta kertoo siitä syvästä huolesta, jota valiokunta tuntee jatkuvasti alaspäin syöksyvästä valtiontaloudesta ja kansantaloudesta. Valiokunta vetoaa yksimielisesti eri tahoihin, erityisesti hallitukseen, pikaisten neuvottelujen aikaansaamiseksi. Valtiovarainvaliokunta katsoo, että hallituksen, Suomen Pankin ja työmarkkinajärjestöjen on pikaisesti ryhdyttävä todellisiin ja aitoihin neuvotteluihin, joissa yhdessä eduskunnan myötävaikutuksella vakavasti pyritään sopimaan kaikista talouden tervehdyttämiseen tarvittavista toimenpiteistä.

Kun valiokunta puhuu todellisista ja aidoista neuvotteluista, se samalla kertoo näkemyksenään, ettei hallitus ole tähän mennessä pystynyt käynnistämään aitoja ja todellisia neuvotteluja. Ne neuvottelut — jos ed. Zyskowicz olisi paikalla, niin hänellekin toteaisin — on käyty tähän saakka nimenomaan tv-lamppujen loisteessa suuressa julkisuudessa eikä niin kuin neuvottelut pitää käydä: julkisuudelta piilossa ja vakavasti ja todellisesti.

Ed. Zyskowicz täällä moitti oppositiota siitä, että hallitus ja eduskunta eivät pysty tekemään päätöksiä. Tämä väite oli lapsellisuudessaan vertaansa vailla sen vuoksi, että valtiosääntöä on muutettu siten, että enemmistöllä eduskunnassa on mahdollisuus säätää lähes kaikki lait. Oppositio ei silloin voi panna esteitä lainsäädäntötyölle, jos vain hallitus pystyy esityksiä antamaan ja hallituksen takana oleva eduskunnan enemmistö päättämään täällä ilman opposition tukea. Mutta oppositio, ainakin sosialidemokraatit, ovat valmiita vakaviin keskusteluihin, vakaviin neuvotteluihin, mikäli hallitus semmoisia haluaa ja sillä on esittää neuvottelukohteet, mistä neuvotellaan. Täällä on käyty pitkään keskustelua neuvotteluista. Minulla ei ole harmainta aavistusta, mitä hallitus haluaa esittää oppositiolle neuvoteltavaksi. Tuskin teistä kukaan muukaan sitä tietää.

Valiokunnan mietintöön kirjoitettu, äsken siteeraamani vetoomus on historiallinen siinä mielessä, että aikaisemmin tämän tyyppinen teksti on nähty opposition, lähinnä meidän sosialidemokraattien, vaatimuksena eri vastalauseissa ja kannanotoissa. Nyt hallituspuolueidenkin edustajat ainakin valtiovarainvaliokunnassa ovat tunnustamassa istuvan hallituksen saamattomuuden hallitsemattomaksi käyneen kriisin keskellä. Mietintöön kirjoitettu lausuma on voimakas ilmaus valiokunnan piirissä olevasta tyytymättömyydestä hallituksen toimettomuuteen ja neuvottelukyvyttömyyteen tilanteessa, jolloin maamme kansainvälinen luottokelpoisuus laskee dramaattisesti ja työttömien määrä hipoo puolta miljoonaa.

Valiokunnan yksimielinen vetoomus ei ole ainutlaatuinen siinä mielessä, että saman tyyppisiä esityksiä tai toivomuksia kuulemme lähes päivittäin.

Työmarkkinajärjestöt ilmaisivat yhteisen tahtonsa sitoutua talousongelmien ratkaisuun, mm. ulkomaisen velkaantumisen ja inflaation hallintaan, juuri samaisena päivänä, jolloin valtiovarainvaliokunta julkaisi oman mietintönsä.

Niin myös työnantajien edusmies Tauno Matomäki on useaan otteeseen esittänyt madonlukunsa hallitukselle sen toimettomuudesta. Esittämistään moitteista Matomäki puolestaan on saanut hallituksen vihat niskaansa. Kieltämättä niissä on ollut varomattomuutta.

Suomen Pankin johtaja Kalevi Sorsa on useampaan otteeseen vedonnut laajemman yhteistyön ja kriisiohjelman puolesta.

Yhteiskunnan eri puolilta tulee yksittäisiä hätähuutoja niin tiuhaan tahtiin, että ymmärtääkseni istuvalla hallituksella ei ole enää ystäviä muualla kuin tässä talossa sekä siellä, missä täytyy viran puolesta seistä hallituksen tukena.

Vetoomukset ja vaatimukset ovat kaikuneet täysin kuuroille korville. Hallitus jatkaa, koska se ei uskalla tunnustaa epäonnistuneensa. Hallitus jatkaa, vaikka se itsekin tietää, että sen uskottavuus on lopullisesti syöty niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Hallitus jatkaa, vaikka nyt ei kenelläkään pitäisi olla enää varaa poliittiseen peliin eikä pikkunäppärään saivarteluun. On vakavan ja määrätietoisen yhteistyön aika maan pelastamiseksi.

Toinen lisäbudjetti on hallituksen vastaus yhteiskunnassa laajasti vaadittuun talouspolitiikan suunnanmuutoksen. Lisäbudjetissa on kannustimia investointien käynnistämiseen sekä tukea velkaantuneiden auttamiseen. Julkisiin inves-

tointeihin on pientä lisäpanostusta. Laimeudestaan huolimatta tämä lisäbudjetti on hallituksen tunnustus tähänastisen talouspolitiikkansa epäonnistumisesta, koska hallitus on edes vähäisessä määrin suostunut elvyttäviin toimenpiteisiin. Kokonaisuudessaan elvyttävät toimet ovat vaatimattomia.

Tällä lisäbudjetilla ei käännetä työttömyyttä laskuun, valitettavasti. Työttömyysaste nousee 17—18 prosenttiin ja pysyy 20 prosentin tuntumassa useita vuosia. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että yli vuoden työttömänä olleiden eli pitkäaikaistyöttömien määrä nousee ennätysmäisen suureksi. Tämä tarkoittaa myöskin sitä, että peruspäivärahan varaan joutuvien työttömien määrä kasvaa rajusti jo vuoden loppuun mennessä. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu sekä peruspäivärahan varaan joutuminen ovat mielestäni ongelmia, joihin pitäisi löytyä positiivisia ratkaisuja mahdollisimman pian. Tutkimuksin on osoitettavissa, että pitkäaikaistyöttömyys voi pitemmällä aikavälillä muodostua myös taloudellisen kasvun esteeksi, joten kyse ei ole pelkästään tämän ajankohdan ongelmasta. Peruspäivärahan varaan joutuminen taas vie yksittäisten kansalaisten ja perheiden talouksia kestämättömään tilaan.

Pitkäaikaistyöttömyys on katkaistavissa vain järjestämällä töitä, joten tarvitaan uusia, räätälöityjä toimenpiteitä työttömyysjaksojen katkaisemiseksi. Työllistämistukia tulee voida käyttää entistä tehokkaammin. Työssä olevia tulisi kannustaa lähtemään täydennyskoulutukseen, jotta tilalle voitaisiin palkata työttömiä. Työtä pitää pyrkiä jakamaan kaikin mahdollisin keinoin uudelleen, vaikka työn uusjaolla ei ratkaistakaan itse työttömyyttä. Työttömyyspäivärahaa saaville tulisi sallia nykyistä väljemmät mahdollisuudet aktiivisempaan työttömyysajan käyttöön, esimerkiksi mahdollisuus opiskeluun. Keinoja on monia. Tässä vain on muutamia niistä mainittu. Ja oleellista on, että työttömyysjakso edes välillä katkeaa ja työttömien työhön pääsy sekä työhönpaluuedellytykset pysyvät kunnossa.

Sosiaalidemokraattien näkemykset toisesta lisäbudjetista ovat mietinnön I vastalauseessa. Vastalauseessamme vaadimme hallitukselta tehokkaampia toimia työttömyyskierteen katkaisemiseksi, mutta kiinnitämme huomiota myös moniin muihin budjetin yksityiskohtiin. Jo varsinaisen budjetin käsittelyn yhteydessä arvostelimme hallitusta liian optimistisista talous- ja tulokehitysarvioista. Jatkuva virheellisiin talouskehitysarvioihin perustuva valtion budjetin laadinta on johtanut siihen, että budjettia joudutaan korjailemaan kuukausittain. Ennenkokematonta on se, että valtion verotuloarvioita joudutaan vetämään 6 miljardilla markalla alaspäin jo vuoden alussa.

Yritysten, yksityishenkilöiden sekä maatalouden harjoittajien velkaantumisongelmien hoitoon budjetoidut tukitoimet ovat sinänsä tarpeellisia. Valtiontalouden likkumavaran pienentyessä tulisi kuitenkin entistä enemmän kiinnittää huomiota tuen kohdentamiseen. Muun muassa tasavallan presidentti on korostanut tuen ohjaamista vientituloa tuottaviin kohteisiin. Hallituskin on ymmärtääkseni yhtynyt tämäntapaisiin painotuksiin.

Tästä huolimatta vakauttamislainoja ja korkotukea myönnetään edelleen varsin runsaskätisesti alalle, jonka tuotteista ei synny vientituloa, vaan pelkästään vientikustannuksia. Tässäkin budjetissa on maatalouden vakauttamislainoihin lisää 25 miljoonaa markkaa. Äsken oli täällä ministeri Viinanen. Jos hän olisi vielä, niin olisin kysynyt, miten tällainen rahanjako sopii vientivetoiseen ja teollistamiseen pyrkivään talouslinjaan. Vai eikö hallitus olekaan vakavissaan laajentamassa talouden perustaa?

Mielestäni vakauttamislainat ja korkoavustukset tulisi nyt maksimissaan jakaa tuotannollista toimintaa harjoittaville pienille ja keskisuurille yrityksille. Näin säilytettäisiin useampi työpaikka ja syntyisi myös vientituloja ainakin pitemmällä aikavälillä.

Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan käytössä olevat tiedot valtiontalouden tilasta eli näkymät valtion menojen ja tulojen kehityksestä ovat todella kauhistuttavia. Tällaista menorakennetta emme voi ylläpitää velkarahalla, joten hyvinvointivaltio on pakko sopeuttaa siihen talouden perustaan, joka on jäljellä bruttokansantuotteen alennuttua 10 prosentilla. Kyseessä on niin suuri projekti, että toteutukseen tarvitaan kaikki tahot mukaan. Siksi valiokunnan vetoomus yhteistyön löytämiseksi tulisi ottaa vakavasti ja talkoisiin tulee ryhtyä heti.

Nyt on mielestäni maahan saatava kolmen vuoden mittainen vakauttamis-, tervehdyttämistai kriisiohjelma, johon kaikki etupiirit sitoutuvat. Tällainen ohjelma loisi tulevaisuudenuskoa ja -toivoa meihin suomalaisiin sekä vakuuttaisi ulkomaat siitä, että me pystymme pistämään tietyn ajan kuluessa asiamme kuntoon. Kun tämä hallitus ei pystyne eri etujärjestöjen kanssa sopimaan tällaisesta kriisiohjelmasta, olisi sen vihdoin osattava vetää tilanteesta oikeat johto-

päätökset. Tässä suhteessa hallituspuolueiden eduskuntaryhmät voisivat opastaa hallitusta.

Ed. Jouppila merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luttinen sanoi puheessaan, että oppositio ei voi panna esteitä lainsäädäntötyöhön. Näinhän tällä hetkellä on. Mutta kaksi vuotta sitten ei ollut näin. Kaksi vuotta sitten oppositio esti ne hallituksen säästöesitykset, joitten hyväksyminen — tämän me kaikki jo tunnustamme — olisi estänyt meidän vajoamisemme näin syvään lamaan. Hallituksen lainsäädäntötyön esteenä on myös ay-liike, ulkoparlamentaariset voimat. Tähän en tässä tilanteessa halua puuttua.

Sanon vain ed. Luttiselle, että on turha, ilmeisen turha, olipa kriisi miten syvä tahansa, toivoa sellaista ohjelmaa, johon kaikki etupiirit sitoutuisivat. Ettehän te halua sitoutua hallituksen politiikkaan tai edes neuvottelutulokseen, koska teille tärkeintä on päästä valtaan. Samalla tavalla ay-liike on koko ajan sanonut, että se ei tee mitään tämän hallituksen kanssa, vaan se haluaa kaataa hallituksen ja saada omat miehet tilalle.

Jo ensimmäisenä päivänä, hallitus oli istunut päivän, vappupuheissa oltiin sitä mieltä, että tämä hallitus kuristaa maan kiirastuleen ja tappaa yritykset ja työntekijät, eikä se ollut tehnyt yhtään mitään silloin vielä. Ei tällaisilla asenteilla, jotka eivät ole lientyneet, koska kysymys on valtapolitiikasta koko ajan, mitään yhteistyötä tähän maahan saada. En tiedä, millä saadaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Luttinen ihmetteli puheenvuorossaan, miksei eri tahojen vetoomuksiin ja vaatimuksiin ole vastattu ja miksi ei ole ryhdytty laatimaan kriisiohjelmaa ja kriisihallitusta. Täytyy sanoa, että olen ihmetellyt samaa asiaa kovasti, ja siihen on varmasti moniakin syitä. Mutta varmasti yhdeltä osin tämä vaikea aika on siinä mielessä vielä vaikea, että presidentinvaalit ovat tulossa ja häiritsevät varmasti sillä tavalla, että tuntuu, että kauheasti kytätään, ettei kukaan vain saisi mistään pinnoja, jos nyt ylipäätänsä enää mistään kukaan voi pinnoja saadakaan, ja mieluummin annetaan ajan kulua ja kansantalouden painua yhä syvemmälle.

Kyllä olen samaa mieltä kuin ed. Luttinen, että viimeistään nyt on ne hetket, jolloin tarvittaisiin laajapohjaista hallitusta kantamaan vastuuta vaikeasta kansantalouden tilanteesta. En ollenkaan sano tätä siinä mielessä, että katsoisin, että porvarihallitus olisi sinällään niin kehno, ettei pysty tilannetta hoitamaan, vaan siksi, että meidän yhteiskuntarakenteemme vaatii sitä. Nyt olisikin syytä katsella asioita omien itsekkäiden pyrkimysten yläpuolelta ja nähdä se, että tarvitaan kaikki voimat yhteisen yhteiskunnan hyväksi.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ukkolalle en sen pidempään lähde vastailemaan. Hänellä on semmoiset erityiset asenteet, joiden mukaan sosialidemokraatit ovat aina väärässä eivätkä koskaan tarkoita mitään hyvää. Eikä ed. Ukkolan asenteisiin voi kukaan vaikuttaa. Ne ovat pysyvä ilmiö ja tulevat olemaan. Hän eläköön, ed. Ukkola, omissa aatoksissaan ja onnea sille matkalle.

Pitkän ajan kriisiohjelma olisi pitänyt, ed. Antvuori, saada tähän maahan jo ajat sitten, mutta nyt elämme todellakin viimeisiä aikoja. Tämän kriisiohjelman laatimista ei mielestäni saisi missään tapauksessa siirtää syksyyn, jolloin ed. Antvuorenkin mainitsema presidentinvaalitaisto on paljon kuumempaa vielä kuin nyt. Eli ne pääministerin kannanotot, joiden mukaan vielä ei tarvitse tehdä mitään vaan vasta syksyllä, ovat minunkin mielestäni täysin virheellisiä. Ne ovat kaikilta osin virheellisiä, joten nyt muiden kuin pääministerin pitää saada vettä myllyyn ja tuulta purjeisiin ja saada kriisiohjelma tavalla tai toisella aikaan. Muuta keinoa ei ole tämän yhteiskunnan pelastamiseksi. Aikaa on todella hyvin vähän.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a: Arvoisa puhemies! Keskeisin sanoma valtiovarainvaliokunnan mietinnössä vuoden 1993 toisesta lisätalousarviosta välittyy yleisperusteluista. Sitä kannattaa korostaa kaikissa puheenvuoroissa. Eduskunta ei enää salli maan ajelehtivan kaikkia koettelevassa syöksykierteessä. Kierre on oikaistava ja yhteiskunta saatava turvalliselle kurssille. Valtiovarainvaliokunnan yksimielisesti yleisperusteluissa lausuma vetää hallitusta vihdoin lopulliseen vastuuseen tai se saa mennä. Rimpuilu

tyhjän päällä riittää. Sanoma on selkeä, vetoomus vakava.

Vähintään on edellytettävä, että tässä keskustelussa hallitus ilmoittaa valmiutensa aitoihin ja todellisiin neuvotteluihin, joissa pystytään sopimaan kaikista talouden tervehdyttämiseen tarvittavista toimenpiteistä. Sanelumieli neuvotteluja karttavin tekosyin ei enää vetele. Hallitukselle toivon vuorovaikutustaitoja.

Rohkenen myös toivoa, että hallitus vihdoin reilusti myöntää sen, että valtion velan kasvu yli kolminkertaiseksi ja työttömyyden kasvu yli viisinkertaiseksi Esko Ahon hallituksen aikana ei voi olla edellisen hallituksen ja eduskunnan perintöä.

Vakava reunamerkintä hallitukselle on myös valtiovarainvaliokunnan mielipide hallituksen esityksen n:o 3 yhteydessä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nettolainananottovaltuuksien määrää joudutaan varsin lyhyen ajan kuluessa jo alkuvuodesta korottamaan lähes 50 prosenttia. Valiokunta toteaa lisäksi, että valtion luottokelpoisuusluokan lasku ja Suomen markan arvon heikentyminen aiheuttavat velanhoitokustannusten nousua. Reunamerkintöjä löytyy muihinkin lisätalousarvion kohtiin, mm. ministeri Rusasen asuntotoimeen.

Pehmeisiin puheenparsiin verhotut mielipiteet kertovat kaikkinensa valiokunnan yksimielisestä huolesta, että maan hallituksella ei ole otetta vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen ja siitä selviytymiseen.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho on sysäämässä palkansaajille vastuun julkisen talouden ongelmista. Palkkoja vaaditaan alennettavaksi julkisella sektorilla milloin 10, milloin 15 prosenttia, ikään kuin tämä olisi se taikatemppu, jolla hallituksen aikaansaama velkaantumiskierre katkaistaisiin. Kuitenkin palkansaajista vain osa työskentelee julkisella sektorilla. Enemmistö palkansaajista on edelleenkin yksityisten palveluksessa, ja heidän palkkojensa alentaminen vain pahentaisi valtion ja kuntien taloudellista tilaa. Verotulokertymät hupenisivat entisestään. Lisäksi kulutuskysyntä alenisi, minkä seurauksena kotimarkkinoilla toimivien yritysten konkurssit lisääntyisivät. Palkkojen alentaminen yksittäisenä toimenpiteenä näin alhaisessa kysyntätilanteessa saattaisi muodostua erittäin tuhoisaksi. On jopa laskelmia, joiden mukaan 10 prosentin palkanalennus lisäisi työttömyyttä tässä maassa yli 100 000 henkilöllä.

Hallitus puhuu mielellään päivästä toiseen palkansaajien aseman heikentämisestä, mutta välttelee ottamasta kantaa pääomatuloja saaviin, puhumattakaan että hallitus lähtisi vakavissaan hakemaan säästöjä maa- ja metsätalouden piiristä. Päinvastoin, oli sitten kyseessä EY tai energia-asia, aina löytyy erillinen tukipaketti maan ja metsien omistajille. Hallitus valmistelee uusia tukipaketteja omille kannattajilleen, vaikka nytkin budjetista menee yli 10 miljardia markkaa erilaisina tukina yhdelle ammattiryhmälle. Vientitukeen, tasapainottamismenoihin, tulotukeen, lomituksiin ja maatalouseläkkeisiin menee edelleen vuodessa yli 10 miljardia markkaa. Viimeisen vuosikymmenen aikana, vuosina 1981—1992, on näihin tukiin uponnut lähes 150 miljardia markkaa ilmaistuna vuoden 1992 rahan arvon mukaisena. Näiden lukujen rinnalla kalpenevat jopa pankkitukimiljardit. Ja mitä tällä tuella on saatu aikaan? Investointeja, joilla ei ole tuotu vientituloja Suomelle eikä myöskään pysytetty Suomen maaseutua asutettuna, kuten on luvattu. Kysynkin, milloin tässä maassa aletaan pohtia vakavissaan näiden sijoitusten järkevyyttä ja tuottavuutta.

Vastuuta julkisen talouden ongelmista ei voi siirtää minkään yksittäisen ryhmän harteille. Säästöt on löydettävä tasapuolisesti eri puolilta. Etsittäessä lisää tuloja valtiolle kohteena eivät voi enää olla palkkatuloa ja eläketuloa saavat, vaan tuloja on löydyttävä pääomatulojen saajilta sekä suurten varallisuuksien haltijoilta.

Me sosialidemokraatit olemme pitäneet koulutusmahdollisuuksien lisäämistä aktiivisena vaihtoehtona työttömiksi joutuneille. Vaatimuksemme ovat johtaneet ajoittain jopa tuloksiin. Hallitus suostui viimesyksyisillä päätöksillä hieman lisäämään koulutuspaikkoja. Nyt kuitenkin uutisoidaan, että koulutusrahat käyvät hitaasti kaupaksi. Jos näin todella on, tulisi pikaisesti selvittää, miksi koulutusrahoille ei löydy käyttöä ja mitä pitäisi tehdä, jotta tilanne korjaantuisi. Onko vika koulutuksen tarjonnassa vai onko vika puhtaasti se, ettei koulutukseen kannata hakeutua taloudellisista syistä? Työttömyys ja koulutus ovat edelleen yhteen sovittamatta, vaikka hallituksen eri ministerit ovat luvanneet pikaisesti tämän yhteensovituksen suorittaa.

Tämän lisätalousarvion ja sen käsittelyn yhteydessä kävi ilmi, että maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävien lainojen hoito ei tapahdu valtiolle edullisimmalla tavalla. Samojen lähdetietojen perusteella ed. Hannele Luukkainen on sisällyttänyt asian vastalauseeseensa ja minä puolestani olen jättänyt asiasta suullisen kysymyksen. Maatilatalouden lainojen hoito

maksaa veronmaksajille yli 40 miljoonaa markkaa vuodessa valtion organisaation ulkopuolella, kun tietojemme mukaan valtiokonttori hoitaisi ne noin 20 miljoonalla markalla.

Monipuolisesti ja tuloksellisesti myös avoimeen kilpailuun uudistunut valtiokonttori edistää valtion toimintayksiköiden tuloksellisuutta tarjoamalla niille kilpailukykyisiä tukipalveluja. Valtiokonttorin antolainausyksikkö vastaa valtion antamien lainojen, korkotukilainojen ja valtion takausten hoidosta. Sen vastuulla on noin 80 prosenttia valtion lainanannosta ja noin 50 prosenttia korkotukilainoista. Yksikön hoidossa olevien lainojen määrä on useita kymmeniä miljardeja markkoja.

Perin hämmästyttävää on, että maa- ja metsätalousministeriölle eivät kelpaa valtion toimintayksikön yksityistä rahalaitosta edullisemmat palvelut. Vai onko kyseessä yksittäisen pankkiryhmän tukeminen, jota on harjoitettu jo pitempään tavalla, johon edes valtiontilintarkastajat eivät ole kiinnittäneet huomiota. Jos suuntaus yleisemminkin valtion tehtävien hoidossa on saman kaltainen kuin tässä vaikuttaa, hallituksen on pikaisesti jo säästösyistä suoritettava useita uudelleenarviointeja.

Arvoisa puhemies! Hallituksen mielessä ei juuri lainkaan ole ollut valtion tulojen kerryttäminen tehtävien hoidosta selviytymiseksi. Epärealistiset verokertymäarviot ovat tämän lisätalousarvion oikaisujen kohteina, vaikka suuren osan palkansaajista ja eläkeläisistä verotus on kiristetty äärimmilleen.

Hallituksen pitäisi tarttua yhtenä mahdollisuutena keinojen runsaudessa viimeksi tehtyjen verouudistusten korjailuun. Mielessäni ovat lähinnä varallisuusverotuksen tiukennus ja pääomatulo- sekä lähdeveroprosenttien korotukset.

Erityisen tarkkana tulee olla arvonlisäverojärjestelmään siirtymisessä. Hallituksen esitys arvonlisäverolaiksi oli tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 1993 alkukuukausina, joista ainakin kaksi ja puoli kuukautta on jo varmuudella kulunut. Viime hetken valmistuminen ennen vuoden 1994 alkua ei tämän verojärjestelmän osalta ole mahdollista. Sekä verovelvollisten että verohallinnon kannalta arvonlisäverolain olisi valmistuttava vähintään puoli vuotta ennen voimaantuloaan. Uusi järjestelmähän on tuomassa mittavia muutoksia mm. kirjanpitojärjestelmiin veropohjan laajentumisessa. Aikaa ei ole, kun kelloa tai kalenteria katsomme, liiemmälti käytettävissä valmisteluun, loppuhiontaan ja varsinaiseen päätöksentekoon.

Tosi vaikea taloudellinen tilanne nostaa mm. palvelualoilta erityisiä paineita siirtää uuden verojärjestelmän voimaantuloa. Veropohjan laajennus tässä taloustilanteessa koetaan perustellusti kasvavaksi uhkakuvaksi konkurssien ja työttömyyden lisäyksestä. Lisäksi ei ole varmuutta siitä, että laajojen vähennysoikeuksien vuoksi arvonlisäverolla kertyisi valtiolle merkittävästi enemmän verotuloja kuin nykyisellä, tosin osin epäoikeudenmukaisella liikevaihtoverotuksella. Olisiko tämän uudistuksen ajankohtaa sittenkin järkevää siirtää vuodella tai kahdella?

Arvoisa puhemies! Nyt jos koskaan taito rakentaa yhteisymmärrystä luo talouspoliittista tuloksellisuutta. Ristiriitoja sovitellen on varmasti löydettävissä talouspolitiikalle hyväksyttävyyttä, jollaista välttämättä tarvitsemme yhdessä järkeillyin elvytyskeinoin. Yhteisymmärryksen etsimisessä ja nopeassa löytämisessä loistaa toivon kipinä luopumisen tuskan täyttämässä maassa.

Edessä olevat ratkaisut on tehtävä inhimillisten ja kestävien arvojen pohjalta korostaen kolmea asiaa: ensinnäkin oikeudenmukaisuutta laman rasitusten jakautumisessa, toiseksi järkevyyttä ja tehokkuutta nk. säästöissä, jotka vääjäämättä ovat karsintoja ja leikkauksia, sekä kolmanneksi turvallisuutta muutosten keskellä. Suuri huoli tulevaisuudesta, joka nyt hallitsee kansakunnan ajattelua, on kyettävä pian vaihtamaan suureksi toivoksi tulevaisuudesta. Yhteisellä tahdolla kirpoaa yhteinen toivo. Se voi tapahtua ilman hallituksen vaihdosta, ilman ennenaikaisia eduskuntavaaleja, jos Esko Ahon hallitus löytää pian kaksi vuotta hukassa olleen neuvokkuuden, mutta vain: jos.

Luotan Aleksis Kiven 1860-luvulla kirjoittaman lauseen mielekkyyteen tässäkin hetkessä: "Oikeus ja totuus kieppaisee itsellensä väkistenkin voiton monen konstin päästä."

Edustajat Niinistö ja S-L. Anttila merkitään läsnä oleviksi.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Ed. Lahti-Nuuttila sanoi, että hallitus hakee tällä kertaa säästöjä vain palkkauskustannuksista. Se ei pidä paikkaansa, se on eräs osa sitä kehyksiinpääsemisoperaatiota, josta muutama viikko sitten päätettiin. Keskeistähän siinä on se, että pyritään pääsemään sellaisiin ratkai-

suihin, joilla lomaltapaluurahan suuruinen erä saadaan tänä vuonna ensinnäkin aikaiseksi ja joka jää pysyväksi, ja sen jälkeen tulee 6—7 prosenttia lisää muita palkkauskustannuksiin liittyviä säästöjä. Toivottavasti ne ovat muita kuin ihmisten työpaikoista irtisanomisia. Siihenhän sisältyy myös valtionosuuksien muita supistamisia, mikä pitää sisällään sen edellytyksen tietenkin, että normeja kuntien tehtävistä tullaan keventämään ja purkamaan, ja monia muita yksittäisiä säästöpäätöksiä eri ministeriöille tulee ihan tarpeeksi purtavaksi eduskunnassa budjetin käsittelyn yhteydessä.

Mitä tulee maatalouden kehyksiin, sanoisin nyt niin, että se kehyspäätös, joka on tehty aikaisemmin ja vahvistettiin muutama viikko sitten, on erittäin rankka maatalouden osalta. Tämän hallituksen aikana maatalouden pääluokasta on suhteellisesti, näppituntumalta sanoen, varmasti leikattu enemmän kuin miltään muulta pääluokalta, ja varsinkin ensi vuodelle kohdistuvat säästöt ovat muistaakseni parin miljardin markan suuruusluokkaa pääluokassa, joka on tälläkin hetkellä nafti 10 miljardia markkaa. Se on erittäin suuri leikkaus. Muistaen sen, että siellä on toimivia tiloja ja toimivia yksittäisiä ihmisiä, sekin leikkaus on erittäin kova.

Ihmettelen vielä tuskaa, joka lomaltapaluurahan poistamisessa tuntuu olevan, moisessa asiassa, jonka pitäisi olla päivänselvä tällaisessa tilanteessa, helpoin leikkaus, mitä voidaan tehdä, mutta kukaan ei ole halukas luopumaan siitä, vähiten järjestöt. Toisaalta totean myös sen, että mikään ei estä myöskään eduskuntaa oma-aloitteisesti tekemästä mieleisiään lisäleikkauksia. Niitä ei ole näkynyt lisämenoarviossa eikä yleensä tulo- ja menoarvion yhteydessä sillä tavalla ainakaan, että ne olisivat riittävän suurinumeroisia lukuja.

Ed. M a t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lahti-Nuuttila samoin kuin aiemmin ed. Luukkainen kiinnittivät huomiota siihen, että valtiokonttorille tulisi siirtää maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta maatalouslainojen käsittely. Minusta tämä on sen tyyppinen asia tietysti, jota kannattaa selvittää. Alleviivaan vain sitä, että moneen otteeseen olen tässäkin salissa tuonut esille sitä, että valtiokonttori pystyy antamaan palveluja eri hallinnonaloille yleishallintotehtävissä, kirjanpidossa jne.

Mitä valtiontilintarkastajat ovat tässä suhteessa tehneet? On syytä todeta, että runsas vuosi sitten valtioneuvoston kanslian suuntaan esitimme tästä huolen. Sikäli kuin olen tietoinen, siellä on myös selvitelty, mitä yleishallintotehtäviä voitaisiin nykyistä harvemmissa yksiköissä hoitaa. Suunta minusta on ihan oikea, että tämän tyyppisiä tehtäviä siirretään sinne, missä ne ovat helpommin hoidettavissa. Mutta se ei käy sanomalla, vaan se edellyttää myös perusteellista selvittelyä, ja sitä selvittelyä tietoni mukaan hallituksessa ollaan tekemässä.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lahti-Nuuttila kritisoi julkisen sektorin palkkojen alennusvaatimuksia. Täytyy sanoa, että en minäkään usko niihin esityksiin ensinnäkään siitä syystä, että eihän aiemminkaan paljon puhuttu yhteiskuntasopimus onnistunut, joten miten tämän tyyppiset vaatimukset onnistuisivat. Tietysti olisi hyvin toivottavaa, että välillisten palkkakustannusten osalta päästäisiin laskusuuntaan. Toisaalta tietysti ihmetyttää myös se, miten devalvaatiokierteeseen nyt sopivat palkkojenlaskuvaatimukset. Taas kerran täytyy sanoa, ettei ole muuta mahdollisuutta kuin saada aikaan laaja-alainen kriisiohjelma. Sen täytyisi painottua sillä tavalla, että yhteiskuntaamme passivoivat rakenteet täytyy voida purkaa ja löytää yhteiskuntaamme aktivoivia ratkaisuja. Mitä palkkojen laskuihin tulee, on ihan varmaa, että palkkojen lasku ei ainakaan edusta aktivoivaa puolta julkisella sektorilla.

Valitettavasti on sellainen tunne, että ellei laaja-alaista kriisiohjelmaa ja hallitusta nyt nopeasti saada aikaan, me olemme kauheuden eli hallitsemattoman inflaatiokierteen edessä, ja sen meistä varmasti jokainen tietää, mihin se johtaa.

Ed. S a v o l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinaselle toteaisin, kun puutuitte siihen, että meille on kauhean vaikea pala lomaltapaluurahojen leikkaus, että itsekin myönnän, että se on helpoin tuloerä, joka voidaan leikata. Mutta jos meillä samanaikaisesti on sellaisia käytäntöjä, että on kaksi ihmistä, joilla molemmilla on julkisen hallinnon virka, ja he lopettavat esimerkiksi 90 000 maitolitrakiintiön tuotannon ja saavat 88 000 markkaa viiden vuoden aikana tai 396 000 kertakorvauksena, niin meistä tuntuu niin pahalta, kun lomaltapaluuraha leikataan siltä ihmiseltä, jolla on 6 000 markan tulot. Tämä on se yhteys. Kun me viime vuonna joka ikisessä lisätalousarviossa loppuvuodesta lisäsimme maatalouden lomatukeen rahaa satoja miljoonia, me katselemme, ministeri

Viinanen, näitten samojen silmälasien läpi asioita ja vertaamme niitä.

Tästä syystä me haluamme laajapohjaisen hallituksen, joka pystyy tekemään tähän maahan sellaisen ohjelman, jossa nämä asiat oikeudenmukaisesti leikataan. Siitä olen tasan samaa mieltä, että säästöillä ei enää pärjätä vaan pitää leikata.

Julkisessa hallinnossa SAK:laista ammattiyhdistyskenttää edustaa vain KTV. Kaikki muu on erittäin porvarillisen ammattiyhdistyskentän johdossa, Akava etunenässä vetämässä sitä. Julkisen hallinnon ongelmat ovat porvarillisessa ammattiyhdistysliikkeessä, ministeri Viinanen, eivät SAK:laisessa.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Ensinnäkään minä en ole ainakaan puheenvuorossani säästänyt enempää porvarillisia kuin muitakaan ammattiyhdistysliikkeitä. Olen ihan samaa mieltä siitä, että sama jäykkyys vallitsee koko etupiirikentässä, jossa ei välttämättä ole vielä ryhdytty sellaisiin toimenpiteisiin kuin pitäisi ryhtyä liittyen työelämän joustavuuteen. Linjastani pidän tässä suhteessa kiinni, olkoon sitten minkä merkkinen järjestö tahansa. Asiat ratkaisevat eikä se, kenen ns. etupiiriin jokin järjestö kuuluu.

Mitä maatalouden lomitukseen tulee, sinne kohdistuu myös leikkaustoimenpiteitä ihan samalla tavalla kuin muuallekin. Niitä on tämän vuoden budjetissa, ja niitä tulee ensi vuoden budjetissa lisää, eli eivät nekään koskematta ole jääneet.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri kiinnitti vastauspuheenvuorossaan huomiota muutamiin yksityiskohtiin minun puheenvuorossani. Sieltä nousi kuitenkin keskeisesti esille se, että hallitus kantaa ehkä vähän huonoa omaatuntoa siitä, että se on rakentanut toimenpiteitään vain sillä tavalla, että kaikki vastuu kohdistuu palkansaajille. Toivoin ministeriltä mieluumminkin kannanottoa puheenvuoroni kokonaisuuteen. Erityisesti toivoin ilmoitusta siitä, että hallituksella on vihdoin valmius aitoihin ja todellisiin neuvotteluihin. Mutta jos palastellaan, toki kiinnostaa myös se kysymys, millä tavalla ministeri haluaa pääoman mukaan taloustalkoisiin, työn tekeminenhän niissä on ollut jo kauan mukana.

Ed. Mattilalle on syytä todeta, että hän herätti toivorikkautta pienen mutta tärkeän säästömahdollisuuden suhteen. Toivotaan, että nämä selvittelyt eivät kariudu siihen byrokratiaan, johon ne ovat aikaisemmin kariutuneet.

Ed. Antvuorelle lämmin kiitos puheenvuoroni sisältöä tukeneesta mielipiteestä.

Ed. Apukka: Herra puhemies! Tämä lisätalousarvio ei ratkaise ongelmia, se vain kirjaa tilanteen, se alistuu siihen. Konkurssin tekijöitä ei pidä valita pesänselvittäjiksi. Siinä mielessä Ahon hallitusta ei voi pitää pesänhoitajana, niin kuin julkisuudessa hallitusta on haluttu luonnehtia.

Tarvitaan uusi hallitus, sellainen hallitus, joka ei sokeasti tuijota inflaatioon niin, ettei näe konkursseja ja työttömyyttä. Tarvitaan uusi hallitus, jonka taakkana ei ole menneisyyden painolasti ja epäonnistunut talouspolitiikka. Tarvitaan uusi hallitus, jota ei kuitenkaan voi koota niin, että se olisi kaikkien presidenttiehdokkaitten hallitus. Valtiovarainministeri on oikeassa puhuessaan ongelmista, joita presidenttiehdokkaat hallituksessa aiheuttavat. Olisiko nyt muka parempi, että hallituspohjaa vain laajennettaisiin uusilla presidenttiehdokkailla? Tarvitaan hallitus ja joka ei ole kaikkien presidenttiehdokkaitten hallitus, joka ei ylipäänsä ole presidenttiehdokkaitten hallitus vaan koottu niistä ihmisistä, joilla on aikaa ja halua hoitaa yhteisiä asioita. Tarvitaan hallitus.

Suomen talouden pelastamiseksi tulisi laatia kolmivaiheinen kriisiohjelma. Se koostuisi seuraavista kohdista:

1) Tarvitaan riittävä elvytyspanos tuotannollisten investointien käynnistämiseksi ja siten työllisyyden parantamiseksi ja kotimaisen kysynnän lisäämiseksi.

2) Samanaikaisesti tulisi sitovasti sopia keskipitkän tähtäyksen säästöohjelmasta, jossa oikeudenmukaisesti kohdennettujen säästötoimien avulla voidaan katkaista valtion ja kuntien velkaantumiskierre.

3) Tarvittaisiin talouden rakenteen tervehdyttämisohjelma, jonka avulla taataan, ettei nykyisen kaltainen ahdinko enää toistu.

Herra puhemies! Vientivetoisen kasvun voima ei riitä kiskomaan raskaassa lastissa uivia kotimarkkinoita kasvuun lähes puolen miljoonan joukkotyöttömyydestä, konkursseista, velkaongelmista, kulutuksen supistumisesta ja investointilamasta. Vaikka äärimmäisen pitkällä tähtäimellä vientivetoisen kasvun oppi osoittautuisi oikeaksi, sen aiheuttamat kustannukset ja rakenteelliset muutokset koituvat kohtalokkaiksi. Täl-

lä tiellä edessä on tuotantorakenteen yksipuolistuminen ja häiriöalttiuden lisääntyminen. Tällä tiellä edessä on työvoiman ja tuotantopohjan rapautuminen kapean vientisektorin ulkopuolella. Devalvaatio ja kellutus sekä tulosopimukset ovat parantaneet huikeasti kilpailukykyä, mutta kun devalvaatiota ei seurannut sitä täydentävää elvytyspanosta, vaikuttaa nyt kotimarkkinoilla syvä lamaannus, johon viennin lisäys tehoaa kovin hitaasti.

Vaatimus palkkojen alentamisesta jollain 10 prosentilla on tässä tilanteessa mieletön. Vienti sitä ei tarvitse. Ei viennin ongelmana ole palkka, vaan se, ettei vientiyrityksiä yksinkertaisesti ole tarpeeksi. Kotimarkkinoiden ja työllisyyden kannalta palkanalennus olisi myrkkyä. Kuka kotimarkkinayrityksiltä voi mitään ostaa, jos kaikkien palkkoja vain alennetaan ja alennetaan? Jos julkisen sektorin palkkoja alennettaisiin, vähenisivät valtion menot, mutta sekin näkyisi kotimarkkinoilla.

Niinpä on parempi hakea tasapainoa pidemmällä ajalla, vaikka hallituksen järkevän kokoisen devalvoinnin viivyttäminen ja sitten sortuminen hölmöyksillä liialliseen markan kurssin alentumiseen kellutuksen yhteydessä tekevät kaikki toimet kahta vaikeammiksi. Hallitus oli tuhota viennin pitämällä aluksi kiinni liian korkeasta markan arvosta. Nyt se on takonut kotimarkkinayrittäjiä oikein lekalla lattianrakoon.

Valiokunnan mietintöön on kirjattu täällä jo paljon puhuttu lausuma, jossa vaaditaan hallitukselta toimia. Siinä arvostellaan hallitusta, eikä sitä pidä ymmärtää suinkaan tueksi hallituksen harjoittamalle talouspolitiikalle, ei, vaikka täällä ed. Zyskowicz kumppaneineen kuinka haluaisi ja yrittäisi asian niin tulkita.

Investoinnit sekä yksityinen ja julkinen kulutuskysyntä ovat nyt kohtalonyhteydessä toisiinsa, sillä investoinnit eivät lähde liikkeelle, mikäli yritykset uskovat kotimaisen kysyntälaman jatkuvan ennallaan. Investointihakuista elvytystä ei tule rahoittaa alentunutta kulutuskysyntää edelleen leikkaamalla tai kiristämällä palkansaajien verotusta.

Rahoitusvaihtoehdot tulee etsiä muunlaisin, mm. puolustusvoimiin ja maatalouteen kohdistuvin säästötoimin sekä siten, että tähänastisista valuuttakurssimuutoksista ja tukitoimista hyötynyt vientiteollisuus ryhtyy nyt myös kantamaan vastuuta koko kansantalouden kohentamisesta. Jos vientimaksua pelätään esimerkiksi ulkomaisten reaktioiden takia, voidaan lähes sama tarkoitus saavuttaa porrastamalla työnantajan sosiaaliturvamaksuja. Velanottoa talouden elvyttämiseksi ei tule sitäkään sulkea kokonaan vaihtoehdoista, vaikka siihen on luonnollisesti syytä suhtautua erittäin varauksellisesti. Velkaantumisen rakenne sen sijaan on saatava kääntymään kulutuksen ja toimeentulon ylläpitämisestä tuotannon ja työllisyyden kasvua tukevaksi, jota kautta myös kulutus kasvaa ja kansalaisten toimeentulo paranee ja myös julkisen sektorin rahoitusvaje pienenee.

Talous ei nouse nykyisistä pohjalukemistaan pelkän finanssipolitiikan voimalla. Sen on yhdistyttävä nykyistä keveämpään rahapolitiikkaan ja korkojen alentamiseen. Suomen Pankin ei nyt pidä pihdata rahaa. Hanoja on käännettävä paremminkin auki. Markan kurssi on nyt niin epärealistisen alhainen, ettei kevyempi ote rahaan enää sitä alenna.

Esimerkiksi Lapissa, mistä itse olen, on havahduttu näkemään, mihin tämä hulvaton meno johtaa, ellei ryhdytä nopeasti tositoimiin. Lapissa on lääninneuvottelukunnan asettama kaikki mahdolliset tahot kattava työryhmä laatinut kokonaisen ehdotuksen toimenpiteiksi, joilla tämä uhkaava työttömyyskehitys saataisiin katkaistua. Eilen mainitun työryhmän mietintö luovutettiin tässä talossa maaherramme johdolla sekä pääministerille että työministerille. Tässä mietinnössä on selvitetty, mihin tilanne Lapissa johtaa, ellei mitään nykyisestä poikkeavaa nopeasti tehdä. Selvityksen mukaan vuosituhannen vaihteessa Lapissa työttömyys olisi peräti 40 prosenttia. Kuulitte varmasti aivan oikein: 40 prosentin työttömyys, ellei tehdä jotain muuta, kuin mitä tällä hetkellä ollaan tekemässä. Kun samalla tiedetään, että työttömyys maksaa jo tällä hetkellä pelkästään Lapissa 4 miljoonaa markkaa päivässä, on helppo päätellä, ettei tässä menossa ole mitään mieltä. On yksinkertaisesti pakko ryhtyä elvyttäviin toimiin ja ohjaamaan samalla työttömyyskorvausmarkkoja työntekoon. Pelkkä karsiminen ja säästäminen on tullut tiensä päähän.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tehnyt lukuisia muutosesityksiä käsillä olevaan lisätalousarvioon. Olemme esittäneet varoja mm. lukuisiin tie- ja rautatiehankkeisiin, jotka olisi viisasta toteuttaa nyt, koska ne joka tapauksessa on joskus tehtävä. Olemme esittäneet rahaa valtionyhtiöiden osakepääomakorotuksiin, joista yhtenä esimerkkinä mainitsen Koitelaisen Keivitsan erittäin lupaavan malmion jatkotutkimusten rahoittamisen. Kyseessä on niin lupaava kohde, että tässä tilanteessa erityi-

sesti kannattaisi siihen panostaa. Niin ikään olemme ehdottaneet varoja pk-yritysten tukemiseen, energiatalouteen ja työvoimapolitiikan toimeenpanoon. Välttämättömänä olemme myöskin pitäneet tässä tilanteessa panostamista asuntotoimeen sekä ympäristönsuojeluinvestointeihin.

Herra puhemies! Tulemme esittelemään yksityiskohtaisemmin vasemmistoliiton muutosehdotukset muissa ryhmämme edustajien puheenvuoroissa ja luonnollisesti yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Jääskeläinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja suoritti keskustelun avauksen, ja haluaisin todeta, että se mitä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja sanoi ihan alkajaisiksi laman syistä, oli tekstiä, jonka voin hyväksyä tai jota voin tukea, mutta muilta osin en kommentoi hänen puheenvuoroaan.

Julkisen talouden ylijäämä 80-luvulla, vuosina 81—90, oli 113 miljardia markkaa. Ahon hallituksen aloitettua toimintansa ylijäämä on hävinnyt. Täällä on jo moneen kertaan keskustelun kuluessa viitattu siihen, että valtion velka oli Ahon hallituksen alkaessa noin 64 miljardia ja viime helmikuun lopussa 222 miljardia markkaa.

Nyt kuiskutellaan siitä, että hallitus valmistelisi kriisilakien käyttöönottoa. En oikein jaksa uskoa, että hallitus tällaiseen toimenpiteeseen on todella turvautumassa, mutta ehkä on niin, että tätä kuiskutuskampanjaa käydään juuri siinä toivossa, että saataisiin esimerkiksi ammattiyhdistysliike helpommin suostumaan vaatimuksiin palkkojen alentamisesta.

Pääministeri Aho eilisiltana televisioruudussa kertoi tästä 10 prosentin palkanalennusvaatimuksesta keskustelussa, jonka pääministeri ja ulkomaankauppaministeri Salolainen kävivät opposition edustajien kanssa. Jos hallitus todella kaavailee tällaista yleistä 10 prosentin palkanalennusta, niin sen vaikutus ostovoimaa heikentävästi olisi erittäin tuntuva. Pelkään pahoin, että juuri tällainen toimenpide merkitsisi lamakehityksen syvenemistä ja työttömyyden kasvua.

SAK:n piirissä suoritettujen laskelmien mukaan, jotka julkisuudessa ovat esiintyneet, hallituksen toimenpiteillä on lapsiperheiltä, kahden hengen lapsiperheiltä, parin vuoden aikana viety 13 000 markkaa perhettä kohti. Tämä on hurjan suuri summa, joka myös on heikentänyt ostovoimaa. Hallitus kuitenkin aikoo jatkaa tällä linjalla. Jokin aika sitten keskusteltiin siitä, miten täytetään ensi vuoden budjettikehyksiin syntynyt 10 miljardin aukko. Silloin esitettiin juuri sama ajatus, joka eilen televisiossa ja tänään myös tässä salissa palkkojen alentamisen osalta on esitetty. Mutta silloin esitettiin myös vaatimus siitä, että työttömyysturvaa pitää edelleen leikata, siis heikentää työttömyysturvaa. Samoin hallitus ilmoitti, että on välttämätöntä sosiaalisektoria leikata. Niin kuin äsken valtiovarainministeri itse totesi, hallitus aikoo suorittaa toimenpiteitä, jotka merkitsevät valtion laskujen siirtämistä kuntien kannettavaksi yhä enemmän siten, että valtio pudottaa valtionapuaan. Tämä toimenpide on herättänyt kuntien keskusjärjestöissä ja luonnollisesti kuntien hallinnossa voimakkaita vastalauseita.

Keskustelun kuluessa monet ovat vaikeroineet sitä, ettei noin kaksi vuotta sitten suostuttu silloiseen pankinjohtaja Sorsan palkanalennusehdotukseen. Eiköhän se, että palkkojen reaalisumma kahden vuoden aikana on pudonnut 30 miljardilla markalla, hyvin kata sen, mitä pankinjohtaja Sorsa silloin esitti. Kun esimerkiksi rakennusalalla kerrotaan palkan määrän alentuneen 8 prosentilla, varmasti tämä luku on muilla aloilla saman suuntainen.

Kysyä sopii, miksi hallitus on niin haluton ottamaan niistä vientiteollisuuden kasvaneista tuloista ja voitoista. Pääministeri Aho sanoi eilen illalla television kuvaruudussa, että ei ole syntynyt sellaista ylijäämää vientiteollisuuteen, että siltä voitaisiin ottaa. Kuitenkin kaikki esimerkit osoittavat vientiteollisuuden kilpailukyvyn parantuneen lyhyen ajan sisällä 60 prosenttia.

Täällä ed. Lahti-Nuuttila kiinnitti huomiota omaisuustuloihin. Ehkä tässä yhteydessä kannattaa todeta, että kun äsken kiinnitin huomiota palkkasumman pienenemiseen reaalisesti 30 miljardilla, niin samaan aikaan omaisuustulot kasvoivat nimellisesti, siis vuosina 1991 — 1992, 4,6 miljardia markkaa ja reaalisesti 3,3 miljardia markkaa. Jos verrataan omaisuustuloja ja palkkatuloja, niin vuoteen 1960 verrattuna palkkatulojen reaalinen summa on kasvanut 3,3-kertaiseksi ja omaisuustulojen 9,3-kertaiseksi. Omaisuustulojen suhde palkkatuloihin on kasvanut 10 vuodessa 4,6 prosentista 11 prosenttiin, joten tässä todella on tapahtunut kehitys suuntaan, joka — jos oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ajatellaan — olisi mahdollista verotuksen tietä siirtää valtion käyttöön ja

siten esimerkiksi työllisyys- ja elvytystarkoituksiin.

Mitä sitten on todettavissa eräiden suuryhtiöiden voittojen osalta? En yritä väittää, että kaikki suomalaiset yritykset menestyisivät erittäin hyvin, mutta otan nyt esimerkin eräästä yhtiöstä, joka toimii myös kotikaupungissani: koko maassa ja kansainvälisesti tunnettu Huhtamäki-yhtymä. Sen tilitietojen mukaan liikevaihto kasvoi viime vuonna 9 prosentilla, liikevoitto parani 41 prosenttia ja oli 561 miljoonaa markkaa. Voitto rahoituserien jälkeen kasvoi 63 prosenttia ja voitto osaketta kohden parani 72 prosenttia. Tämä johtaa siihen, että Huhtamäki-yhtymä jakaa huomattavasti enemmän osinkoja kuin viime vuonna. Huhtamäki-yhtymä on myös erikoinen laitos siinä suhteessa, että Huhtamäen tiedotteen mukaan 70 prosenttia henkilöstöstä työskenteli Suomen ulkopuolella. Tämä ei ole tietysti ainoa esimerkki. Monet suomalaiset teollisuusfirmat ovat palkanneet ulkomailla huomattavasti enemmän väkeä kuin kotimaassa.

Orionin voitto viime vuonna oli noin 500 miljoonaa, ehkä vähän yli, Kone Oy:n voitto oli kasvanut. Mielestäni, jos hallitus haluaa ottaa sieltä, missä on, silloin pitäisi suunnata katseita tällaisiin firmoihin. Cultor puolestaan korottaa osinkoa ja jakaa osinkoa 41,5 miljoonaa markkaa viimevuotisen 33,2 miljoonan markan sijaan.

Sitten vielä veroratkaisujen vaikutuksista yksityisiin suuromistajiin otan yhden esimerkin. Vuonna 1988 ennen verouudistuksen alkua henkilöllä oli Kone Oy:n A-osakkeita 95 000 — tämä on siis todellinen henkilö — ja B-osakkeita 29 000. Tällainen henkilö sai osinkoa vuonna 1988 650 843 markkaa ja maksoi siitä veroa 416 602 markkaa. Veroaste oli korkea, se oli 64 prosenttia. Mielestäni kuitenkin se oli oikeudenmukainen. Sen jälkeen veroaste Holkerin hallituksen aikana aleni ensin 58 prosenttiin, vuonna 1991 yhtiöveron hyvitysjärjestelmän käyttöönoton jälkeen veroaste putosi 28 prosenttiin, ja kun nyt sitten Ahon hallituksen aikana osinkotuloverotus kokonaan poistettiin, tällaisen henkilön, joka on todella siis olemassa, Kone Oy:n hallituksen puheenjohtaja Pekka Herlin, tulot nousevat tänä vuonna 400 000 markkaa.

Tuskin tällaisia esimerkkejä kovin monia voidaan esittää, mutta eräitä on. Esimerkiksi Peter Fazerin verotettava kuukausitulo oli viime vuonna 701 800 markkaa, siis verotettava kuukausitulo. Jos hallitus siis todella haluaa käydä palkkoihin käsiksi, niin otettakoon tällaisista tuloista, tällaisista palkoista, mutta ei kaikilta eikä pienituloisilta, keskituloisilta, ei eläkeläisiltä, työttömiltä, sairailta jne. Ehkä mainitsen vielä muutaman esimerkin näistä suurituloisista. Casimir Ehrnroothin verotettavat tulot viime vuonna olivat 383 700 markkaa kuukaudessa, Yrjö Niskasen verotettavat 179 700 markkaa kuukaudessa, Tauno Matomäen 133 600 markkaa kuukaudessa, Jaakko Ihamuotilan 122 200 markkaa ja Toffe Taxellin verotettavat tulot 111 700 markkaa kuukaudessa. Ja viimeisenä esimerkkinä mainitsen Vesa Vainion, jonka verotettavat tulot olivat 108 500 markkaa kuukaudessa.

Olen monilta osin samaa mieltä ed. Pentti Lahti-Nuuttilan kanssa niistä esityksistä, joita hän esitti keinoina valtion tulojen lisäämiseen, esimerkiksi nämä ja sitten se, mitä ed. Apukka äsken esitti. Vientimaksu tai vientivero, omaisuustulojen verottaminen, osinkotulojen verottaminen ovat eräitä keinoja. Horneteistakin voitaisiin säästää.

Mielestäni meillä nyt tarvittaisiin myös laki pääomien maastaviennin valvonnasta, ehkä rajoittamisesta, laki pääomien kotiuttamisesta. Edelleen tilanne on ainakin viime aikoihin saakka ollut sellainen, että Suomesta viedyistä pääomista kotiutetaan paljon vähemmän kuin Suomesta kotiutetaan niihin maihin, joista pääomia Suomeen on sijoitettu.

Ehkä meillä tarvittaisiin myös laki koronkiskonnan kieltämisestä, korkosäännöstelystä, ja laki kotimarkkinoiden suosituimmuusasemasta. Tuntuu siltä, että hallitus ei lainkaan kiinnitä huomiota kotimarkkinateollisuuden tilanteeseen, vain vientiteollisuuteen. Sitä suositaan.

Ehkä meillä budjettiratkaisuissa pitäisi kiinnittää suurempi huomio myös peruskorjausmäärärahoihin ja muihin elvytysratkaisuihin. Kuten ed. Apukka äsken esitti, vasemmistoliiton eduskuntaryhmän edustajien vastalauseessa on lukuisia työllisyyskohteita, joita tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään.

Edustajat Toivonen ja Jokiniemi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laine kiinnitti puheenvuorossaan huomiota muutamien vientiyhtiöiden kasvaneisiin voittoihin mainiten Koneen, Orionin, Huhtamäen, Cultorin. Nokia taisi jäädä listasta pois, jotta olisi ollut suurin piirtein kaikki

ne yhtiöt, jotka ovat päässeet voitolliseen tulokseen. Minusta kokonaisuus ei kuitenkaan ole sellainen kuin muutamat huippuyhtiöt. Metsäteollisuusyritykset tekivät vielä viime vuodelta pääsääntöisesti negatiivisia tuloksia. Kaikille yhtiöille on yhteinen piirre se, että omien pääomien osuus on aivan liian alhainen, jotta nämä yhtiöt kestäisivät erilaisia taloudellisia vaihteluja. Yleisesti ottaen ei ole mitään syytä eikä mahdollisuutta nyt toimia sillä tavalla, että esimerkiksi valtio ottaisi kaiken sen voiton ja tulon, mikä näissä yhtiöissä syntyy, vaan kyllä se tarvitaan yhtiöiden vahvistamiseen, jotta ne voivat investoida ja luoda edellytyksiä suomalaiselle hyvinvoinnille jatkossakin.

Se, mitä ne sitten jakavat yksityisille osakkeenomistajille pääomatuloina, on alue, jossa minunkin mielestäni pitää voida miettiä verotuksen tasoa. On sanottu, että jos verotuksen tasoa voimakkaasti nostetaan, pääomat siirtyvät meiltä pois, ja myös sosialidemokraattien piiristä on tätä arvioitu. Muistan, kun puolitoista vuotta sitten Matti Louekoski puolusti täällä voimakkaasti alhaista lähdeverotasoa. Mikä olisi se taso, johon turvallisesti voitaisiin veroprosentti nostaa?

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Rimmi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine puuttui puheenvuorossaan hyvin tärkeään seikkaan eli siihen, kuinka paljon jo lapsiperheet, opiskelijat ja vanhukset ovat joutuneet hallituksen toimenpiteiden johdosta elämänsä edellytyksiä supistamaan. Hän toi sitten puheenvuoronsa loppupuolella esiin näitä hyvin huomattavia tuloluokkia. Vaikka tällaisten suurten tulojen saajia ei kovin mittavasti ole, kuitenkin näillä on hyvin huomattava merkitys ja vallankin sitä taustaa vasten, jos ajatellaan, että voisimme lähteä siitä, että 12 000 — 15 000 markkaa olisi se tuloraja, josta asteittain korotettaisiin veroprogressiota. Tätä kautta me saisimme varmasti tähän yhteiskuntaan tarvittavia tuloja huomattavasti helpommin ja huomattavasti oikeudenmukaisemmin kuin esimerkiksi tasaisella leikkurilla tai lomapalkoista luopumisella, jota ministeri Viinanen esimerkiksi vielä äskettäin esitti.

Vaikka väheksytään sitä, että näitä suurten tulojen saajia on vähän, kannattaa muistaa todella se, että kertymä näistä suurista tuloluokista kuitenkin veroprogressiolla olisi paljon oikeudenmukaisempi ja kyllä silläkin säästöä saataisiin.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä ed. Rimmi toi esiin lapsiperheiden ja opiskelijoiden osuudesta, niin minä täysin allekirjoitan sen; he ovat joutuneet menettämään varsin paljon. Mutta vaikka suurituloisilta leikattaisiin kaikki, se ei vielä kovin paljon korjaa tilannetta, koska prosentuaalisesti heitä on kuitenkin niin vähän. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että jos pienituloisten lapsiperheiden ja opiskelijoiden osuutta halutaan korjata, tarvitaan kaikilta palkansaajilta, mutta myös ansioeläkkeen saajilta yleistä solidaarisuutta näitä ryhmiä kohtaan eikä pelkästään sitä, että kaikkien muiden taskuille mennään mutta ei minun taskuilleni.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ihan hyvä, että uskalletaan puhua myös näistä suurista palkoista. Minä olen ihan samaa mieltä kuin vasemmistoliitto, että kyllä niitä voi leikata vallan hyvin eikä jatkuvasti puuttua pieniin palkkoihin. Sen sijaan, ed. Rimmi, puhe tästä tasaisesta leikkurista on harhaanjohtavaa. Ei prosentti ole tasainen leikkuri. (Ed. Rimmi: Progressiosta minä puhuin!) — Niin mutta te puhuitte tasaisesta leikkurista, jota nyt esitetään. — Kun esitetään leikattavaksi 10 prosenttia, niin kyllä se taatusti 100 000 markan palkasta leikkaa enemmän kuin 10 000 markan palkasta. Eli siis tässä pitäisi olla johdonmukainen. On ihan totta, että ei näillä suurituloisten palkkojen leikkauksilla valtiontaloutta pelasteta, mutta on kysymys esimerkistä ja oikeudenmukaisuudesta.

Ed. Laine unohti mainita, paljonko saa suurituloisin poliitikko. Se on 50 000—60 000 markkaa kuukaudessa, kun vertaa, että joku Matomäki saa 150 000—170 000 markkaa kuukaudessa, ja kuitenkin Matomäki on sitten hyvin suuri asiantuntija meitä poliitikkoja kohtaan. Ei tästä enempää.

Ed. Rimmi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä sen verran totean ed. Kauppisen puheenvuoron johdosta, että tiedetään, että meillä on työelämässä ihmisiä, jotka saavat 27—30 markkaa tunnissa palkkaa. Ihmiset saavat verotettavaa tuloa kuukaudessa 5 000—7 000 markkaa ja saattavat huoltaa tällä rahalla lapsia, heillä on asuntovelkoja. Asumistukea ja muita tukia on jo leikattu. Onko meillä, hyvät kollegat,

enää sydäntä, että näiden ihmisten elintasosta on vielä jotakin otettavaa? Ei minun mielestäni todella ole. Nämä suunnitelmat ovat hirvittäviä.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola toi esiin säästökäsitteen epäsuorasti. Mielestäni siinä kannattaisi tarkennuksena sanoa, että säästö ei ole sama kuin valtiontalouden tulojen lisääminen. Säästö on minun mielestäni aivan jotain muuta. Minusta tuntuu, että suurin osa kansanedustajia on unohtanut kokonaisuudessaan, mitä säästö tarkoittaa. Koko meidän yhteiskunnassamme on unohdettu, mitä säästö tarkoittaa suomen kielellä suomalaisessa ajatuksessa. Se ei ole samaa kuin leikkuri, se ei ole samaa kuin lisätulojen kartuttaminen, vaan se on sitä, että menoja supistetaan olemassa olevia tuloja vastaavaksi tai kenties pyritään säästämään jotain tulevaa tarvetta varten. Eli valtiolla ja yhteiskunnassa meillä tätä säästö-käsitettä ei ole ymmärretty eikä muistettu oikeassa ajanjaksossa ja ajanvaiheessa ja nyt olemme sen takia näissä ongelmissa.

Olen täysin samaa mieltä siitä, mitä ed. Rimmi toi esiin, että 5 000—7 000 markan kuukausituloista ei ole leikattava, enkä sitä sanonutkaan. Mutta mitä yleensä tarkoitetaan suurituloisella? Jos ruvetaan muutaman sadantuhannen tuloista leikkaamaan, vaikka ne otettaisiin kaikki pois, se ei yhteiskunnan taloutta korjaa kovinkaan paljon. Se on valitettava tosiasia. Mutta kyllä minä näkisin, että 10 000 markan tuloista ja ehkä vähän allekin voidaan kenties ottaa, varsinkin silloin jos kyseessä ei ole yksinhuoltajuus, vaan perheessä on useampia ansaitsijoita, niin että perheen bruttotulot voivat olla varsin paljon korkeammat. Olen vakuuttunut, että on varaa leikata silloin, jos perheen bruttotulot esimerkiksi ovat jo liki 20 000, ja vaikkeivät olisi 20 000:takaan, siellä on varaa kyllä leikata.

Ed. Kalliomäki: Puhemies! Edustajat Ukkola, Laine ja monet muutkin ovat kanssani samaa mieltä varmaan siitä, että säästöjä palkoissa esimerkkinäkin tarvitaan, mutta mihin saakka siinä mennään, on hieman toinen asia. Voi tietysti sanoa, että on se niin väärin, että Matomäki saa puolet vähemmän kuin Ehrnrooth, ja vielä enemmän väärin, että Esko Aho saa kolme kertaa vähemmän kuin Matomäki. Mutta kuinka pitkälle alaspäin mennään sitten siinä vääryyden tiellä? Minusta esimerkki kyllä pysähtyy lähinnä suurituloisiin, kun leikataan palkkoja. Ei sen tarvitse olla niin, että esimerkiksi kymmenen kertaa Ahoa vähemmän palkkaa saavien osalta toteutuisi sama leikkauslinja. Tämä vain sivuhuomautuksena.

Sosialidemokraattien oppositiopolitiikka on lähtökohdaltaan ollut se, että suhtaudumme hallituksen tekemisiin puhtaasti asioitten perustalta. Se on ollut meidän lähtökohtamme, on tällä hetkellä ja on jatkossakin. Toivon, että tämä ymmärretään hallituspuolueitten ja hallitusryhmien taholta.

Oppositiopolitiikka on ollut kärjekästä, kovaakin, riippuen siitä, mitä kulloinkin asioitten osalta on käsitelty. Se on johtunut siitä, että olemme olleet eri mieltä hallituksen kanssa. Ennen kaikkea olemme olleet eri mieltä suurista talouspolitiikan linjakysymyksistä, mutta sen mukaisesti myöskin sisällöistä. Paljon on kulminoitunut työttömyyteen, työttömyyden torjuntaan, oikeastaan torjumattomuuteen. Mielestäni hallitus ei ole millään tavalla kyennyt perustelemaan, että se olisi todella aktiivisesti, täysipainoisesti pyrkinyt työttömyyttä vähentämään. Osaltaan varmasti vastakkainasettelua myöskin opposition ja hallituksen välillä on aikaansaanut se minusta ilmiselvästi taustalla oleva tosiasia, että Ahon hallituksen aikana on haluttu jakaa yhteiskunnallista valtaa selkeästi uudella tavalla. On puhuttu uudesta työnjako-opista, Ahon kolmikannasta, jossa minusta on selvät valtapoliittiset taustat. Voisi puhua vaikka vallan janosta.

Mutta kuten sanottu sosialidemokraattien yhteistyövalmius on entisellä pohjalla. Asiat siis ratkaisevat sen, ja silloin paljon on kiinni hallituksen kyvystä luopua vallanjakopyrkimyksistään, uusista ihmeellisistä valtakuvioista, ja vielä enemmän kysymys on hallituksen kyvystä uudistaa talouspolitiikkaansa myös linjojen osalta ja myös sisältöjen osalta.

Minusta on hyvä, että eduskunnassa nyt tässä seinään törmäämisen partaalla on herännyt hyvin vankka yhteinen tahto siihen, että jos kuitenkin koetettaisiin. Siitä on hyvänä esimerkkinä valtiovarainvaliokunnan yhteinen kanta, jossa tätä yhteistä tahtoa halutaan etsiä. Ja kun sitä etsitään, tärkeintä on minusta ymmärtää ja myös sisäistää se uhka, jonka työttömyys tälle yhteiskunnalle asettaa.

Lähes 400 000 työpaikkaa on jo menetetty laman aikana. Nuorten osuus työssä olevasta väestöstä on todella rajusti supistunut ja nopeassa aikataulussa. Naisten suhteellinen osuus työttömyyden osalta kasvaa voimakkaasti. Pitkäaikaistyöttömyydestä on nousemassa uhka koko

taloudelle ja koko maan tulevaisuudelle. Noin 30 prosenttia pitkäaikaistyöttömistä on alle 35-vuotiaita, ja tuo luku kasvaa, niin kuin kaikki tietävät, nopeasti. Lomautetut poislukien joka kolmas on jo pitkäaikaistyötön. Kaikki valitettavasti viittaa siihen, että ellei saada taloudessa käännettä nopeasti aikaan, niin tämän vuoden osalta työttömyys on vain pahenemassa, ja se on vain pahenemassa myös ensi vuoden kohdalta, ellei mitään merkittäviä erityistoimia saada aikaan. Se tarkoittaa sitä, että ennen pitkää noin puolet työttömistä on pitkäaikaistyöttömänä.

Työttömyys on myös keskeisin tulonjakoa muokkaava tekijä tällä hetkellä. Edes hallituksen epäoikeudenmukainen veropolitiikka tai pankkitukien kanavoituminen vääriin taskuihin, vääriin kohteisiin eivät kaikessa kielteisyydessään yllä lähellekään työttömyyden tulonjakovaikutuksia. Seuraus on se, että pitkäaikaistyöttömyydestä meillä tulee ennen pitkää myös talouden kasvun este. Euroopassahan tämä on huomattu, ja se johtuu vain siitä, että siellä on ongelma ollut pidempään käsillä. Meille se on tulossa syliin, ja meidän pitäisi oppia ottaa nyt muualta Euroopasta. Muuten syntyy itse talouteen todella paljon hukattuja resursseja, jotka rasittavat sen toimivuutta, ja yhteiskunnallinen epäoikeudenmukaisuus on tekijä, joka murtaa sosiaalista turvarakennetta hyvin nopeasti, ennen kuin huomaammekaan.

Tarvitaan siis ensinnäkin minusta asenteen muutos, selkeä asenteen muutos suhtautumisessa työttömyyteen, sen ymmärtäminen, että se on todellinen uhka emmekä voi edetä sillä tavalla, että tämän vuosikymmenen ajan meillä on puoli miljoonaa työtöntä ja enemmänkin ja että silti selviäisimme, kasvun taloutta saataisiin silti pysyvästi aikaan. Tarvitaan talouden tervehdyttäminen, sittenkin tuo kasvu, samaan aikaan, koska se on perusedellytys myöskin, että voimme selvitä velkaongelmasta ja sitä kautta voimme vaikuttaa myöskin työllisyyttä vahvistavalla tavalla. Totta kai tarvitaan räätälöityjä ratkaisuja, koulutusta, toimivaa työttömyysturvaa, jota ei saa murtaa tässä tilanteessa, ei missään tapauksessa. Tarvitaan työelämän joustoja ja uusia vaihtoehtoja. Siinä on työsarkaa sekä hallitukselle että työmarkkinaosapuolille ilman muuta.

Tarvitaan tukea ja mahdollisuuksia palkansaajien omille valinnoille työmarkkinoilla, tulojen uudelleenjaon punnintaa myöskin. Silloin puhutaan esimerkiksi veropolitiikasta isoilla kirjaimilla, esitetään varmaan niitä kysymyksiä, joita ed. Korkeaoja kysyi, kuten missä voi olla järkevä lähdeveroprosentti. Meidän mielestämme se kuitenkin voi ja sen pitää olla korkeammalla kuin tällä hetkellä. Ei mitään isoja rahoja ole pääomaverotuksessakaan jaettavissa, mutta ehkä kuitenkin miljardi pari, ja sekin on jotain tänä päivänä.

Minusta ammattiyhdistysliike, palkansaajajärjestöt ylipäänsä, ovat aika hyvin ymmärtäneet ongelman syvyyden. Ne ovat tehneet, SAK viimeksi, yksityiskohtaisia, pitkällekin meneviä omia ehdotuksiaan ja ohjelmiaan, talouden käynnistämisohjelmia, niin kuin todella SAK teki, ja tarjonneet niitä hallitukselle lähtökohdaksi keskusteluille. Vastaus on ollut vain tylyn puoleinen. Kun SAK jätti paperinsa, niin ei kuulunut kahta vuorokautta kun pääministeri Aho kyseli perään, mistä oikeastaan voitaisiin neuvotella SAK:n kanssa. Olen varma, että sellainen vastaus ei isommin innosta tuollaista suurta järjestöä keskustelemaan, vaikka sillä on suuri periaatteellinen halu, joka pohjautuu siihen hätään, joka yhteiskunnassa on. On todella hämmentävää, että ojennettuun käteen ei ole tartuttu.

Eikä meitä paljon auta, jos rinta kaarella puhutaan yhteistyöstä, yhteisymmärryksestä, konsensuksesta. Nyt todella tarvitaan tekoja. Minusta tänäänkin tämä keskustelu on osoittanut, että opposition puolella on sitä halua. Sitä on. Sosialidemokraattien eduskuntaryhmän osalta haluan sanoa, että meidän linjamme pitää, se linja, joka oppositiopolitiikassa valittiin alusta saakka. Se tarkoittaa totta kai kritiikkiä, mutta se tarkoittaa myös sitä, että oppositioasema ei ole esteenä yhteistyölle, mutta edellytämme ratkaisuja, jotka toisin kuin nyt ovat kääntämässä tätä maata ja sen taloutta selkeämmille vesille. Tärkein kohde — sanottakoon se vielä — on työttömyyden torjunta.

Puhemies! Jos hallitus ryhtyy tosissaan ja vilpittömästi toimiin edes tässä yhdessä mutta sitä isommassa asiassa, työttömyyden torjunnassa, ja etsii sen mukaista neuvotteluratkaisua mm. palkansaajien edustajien kanssa, ovat sosialidemokraatit ilman muuta valmiit oppositiostakin käsin osallistumaan näihin keskusteluihin ja pyrkimään hyväksyttävään, työllisyyttä todella asteittain ohjelmallisesti vähentävään tulokseen ja tekemään sen kaikin voimin.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kalliomäki käytti minusta hyvin sovinnollisen puheenvuoron. Tämä on tärkeätä ja tukee oikeastaan valtiovarainvalio-

kunnan lausuntoa, joka on yleisperusteluissa. Toisaalta hän mainitsi nimenomaan syitä taas, että pankkituki on mennyt vääriin taskuihin, suoranainen pankkiavustus on mennyt yhdelle keskuspankille ja pankkiryhmittymälle suurelta osin, mutta hän ei vastannut taaskaan siihen, mitä olisi tapahtunut, ellei näin olisi tehty. Valtakunta olisi menettänyt kasvonsa asioitten hoidossa ulkomaitten suuntaan. Tästä on vallinnut melko suuri yksimielisyys, että näin oli välttämättömyys joka tapauksessa tehdä.

Hän mainitsi myös, että työelämän joustoa tarvitaan. Tähän saakka on ollut vain sillä tavalla, jotta joustoa on tapahtunut ainoastaan työttömyyden suuntaan, koska ei ole haluttu lähteä tinkimään yhtään jo saavutetuista eduista. Jos näin on, niin on tapahtunut mielestäni kyllä muutosta myönteiseen suuntaan, ja jään kyllä tätä odottamaan.

Hän vaati myös veropolitiikan uudistamista. Muistuttaisin tässä vain, jotta nykyisen veropolitiikan käytäntö luotiin edellisen hallituksen aikana, ja se mielestäni kyllä meni vikasuuntaan.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kalliomäki käytti mielestäni todella rakentavan ja sovinnollisen puheenvuoron. Minulle itselleni kuitenkin jäi epäselväksi, ovatko sosialidemokraatit valmiita tulemaan mukaan Esko Ahon hallitukseen kantamaan vastuuta. Tosin ed. Kalliomäki puheenvuorossaan peräänkuulutti yhteistyötä oppositiosta käsin. Toisaalta ainakaan tammikuussa käydyt pankkitukineuvottelut valitettavasti eivät kovin hyvää luvanneet yhteistyötä ajatellen.

Itse näen asian niin, että tämä maa on tällä hetkellä niin suurissa vaikeuksissa, että millään ryhmällä ei pitäisi olla mahdollisuutta kieltäytyä vastuun kantamisesta. Me kaikki olemme olleet ongelmia rakentamassa — niin keskusta, kokoomus kuin sosialidemokraatit — 80-luvulla. Ei niitä ole tehty tänä vuonna, ei viime vuonna eikä edellisvuonna. Suuri virhe koko tämän vaalikauden ajan on ollut se, sanon sen suoraan, että hallituspohja on ollut tässä mielessä liian kapea.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On maalle onnetonta, että hallituksen toimintaa riivaa presidenttipeli, ja ehkä maalle on onnetonta, että SDP:ssä on puheenjohtajapeli. Minä en oikein tiedä, kenen demarin puheenvuoroon esimerkiksi tänä päivänä voisi luottaa. Minä olen todella suoraan sanoen hyvin yllättynyt ed. Kalliomäen sovinnollisista asenteista, kuten aikaisemmissakin puheenvuoroissa on todettu. Onko se osoitus siitä, että nähdään, mikä on kriisin syvyys, vai onko se tätä peliä, en tiedä. Ei saisi aina olla skeptinen ja kyyninen, vaan tietenkin pitäisi pyrkiä siihen, että ei jatkuvasti epäile toisten edustajien motiiveja.

Se, minkä vuoksi varsinaisesti halusin puhua, on Ahon työnjako-oppi. Se on ihan hyvä oppi, koska kyllä lama johtuu korporatismin ja konsensuksen aiheuttamista vaikeuksista. Tämä on mielestäni itsestäänselvää. Sen takia uusi työnjako-oppi on ihan hyvä, mutta nyt on väärä aika toteuttaa sitä. Minä olen monta kertaa sanonut eduskunnassa, että me saimme väärät hallitukset väärään aikaan. Meillä olisi pitänyt olla sinipunahallituksen tilalla porvarihallitus, joka olisi tehnyt sen rakennemuutoksen, jonka sinipunahallitus lupasi, mutta joka jäi toteuttamatta. Menot nousivat 60 miljardia markkaa sen hallituksen aikana. Nyt me tarvitsisimme kolmen suuren hallitusta, tästä olen ihan samaa mieltä. Samalla tavalla nyt me tarvitsisimme konsensusta. Me emme olisi tarvinneet jäykkää, kaikkia yhteiskuntarakenteita sitovaa konsensusta 80-luvulla emmekä edes 70-luvulla. Tästä me kärsimme: väärä hallitus väärään aikaan, korporatismi ja konsensus väärään aikaan.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuuntelin suurella mielihyvällä ed. Kalliomäen puheenvuoroa. Kun peilaan sitä siihen henkeen ja asiasisältöön, mitä keskustelua on käyty keskustan eduskuntaryhmässä, niin voin sanoa, että lähtökohdiltaan henki ja asioiden ratkaisumallien hakeminen on saman suuntaista.

Kun oli esillä kaikkein tärkein ja vaikein ongelmamme työttömyys ja kun ed. Kalliomäki totesi, että sen perusratkaisumalli lähtee siitä, että talouden kasvulle luodaan edellytyksiä, niin olemme siitä täysin yksimielisiä. Työttömyys on vaikein ongelmamme, ja sen ratkaisun avaimet ovat siinä, että Suomen kansantalous saadaan kasvu-uralle ja tällä tavalla syntyy uusia työpaikkoja.

Toki tarvitaan myös työn ja tulojen uusjakoa ja siinä mielessä mm. verotuksen tarkastelua, josta jo kävimme keskustelua. Henkilökohtainen kantani pääomatulojen veroprosenttiin on sama, että sitä varmasti olisi mahdollista jonkin verran, ei varmasti paljon mutta jonkin verran, nostaa.

Mitä tulee ojennettuun käteen tarttumiseen, ymmärtäisin niin, että talousneuvoston piirissä käytävä keskustelu tällä hetkellä on sitä, että

hallitus on tarttunut ojennettuun käteen. Ainakin minä toivon hartaasti, että talousneuvoston piirissä, jossa edustettuina ovat kaikki etutahot ja hallitus, löydetään hyviä neuvoja taloutemme eteenpäin kehittämiseksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. S-L. Anttila haikaili vakuusrahastoneuvottelujen suuntaan. Minä olin niissä mukana ja vähäisenä osasena seurailin asioita. Niiden epäonnistuminen ei ollut kyllä opposition syytä. Pääministeri Aholla on sellainen tyyli, että hänelle on tärkeätä, että hän poistuu voittajana sirpaleiden keskeltä, oli lopputulos mikä hyvänsä. Hän ei pyri koskaan sellaiseen kompromissiin, jossa jokainen antaa jotakin ja saa jotakin neuvotteluissa. Jos sillä systeemillä neuvotteluja jatketaan tulevaisuudessakin, niitä on mahdoton toteuttaa.

Mitä tulee siihen, jos herra puhemies sallii, kun olen kuunnellut sekä huoneessani radion välityksellä että täällä salissa tätä keskustelua, täällä ei ole yhtään ainutta sellaista esitystä, joka auttaisi meitä eteenpäin, ei ainuttakaan. Työttömyyden alentaminen talouspoliittisin keinoin on ihan selvä asia, mutta millä tavoin, sitä ei ole kukaan pystynyt sanomaan.

Mutta yksi asia on ainakin se, että Suomea on hallittu menestyksellisesti työläisen ja talonpojan voimin, tarkoittaa sosialidemokraatteja ja keskustaa, vaikka sosialidemokraatit eivät enää olekaan työläisen edustajia eikä keskusta ole sen paremmin talonpojan edustaja. Kun tästä luovuttiin vuonna 87, se on tullut maksamaan 160 miljardia markkaa Suomelle. Pitäisi nopeasti päästä takaisin, erittäin nopeasti, punamultahallitukseen, mahdollisesti kansanrintamahallitukseen. Se on ainoa lähtökohta, koska silloin syntyy sitä luottamusta ja ulospäin näkyvää yrityksen halua, josta voidaan ponnistaa, vaikka tänä päivänä ainuttakaan keinoa täällä salissa ei ole esitetty, millä tavalla päästäisiin liikkeelle. Mutta olisi kuitenkin pohja, nyt ei ole sitäkään.

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola muistutti meitä harvalukuisia kuulijoita jälleen kerran sosialidemokraattien raadollisuudesta, ja sitä oli tietysti mukava kuunnella, varsinkin kun sen on kuullut moneen kertaan täällä, niin nytkin.

Kun edustaja puhui meidän puheenjohtajavalinnastamme, hän käytti termiä "pelinpito" ja "puheenjohtajapeli". Se on minusta aika tavalla väärä termi noinkin tärkeässä ja vakavassa asiassa. Jokaisella puolueella on puheenjohtaja. Isommilla niitä on useampikin, koska on joukkoa, mistä ottaa. Ja puheenjohtaja valitaan normaalisti puoluekokouksissa. Niin tehdään meillä nytkin. Ei siinä ole mitään pelinpidon makua. Peliä ei se ole. Vaikka siinä sovittujen sääntöjen menetelläänkin, ei se vielä sitä mielestäni peliksi tee. Ei siihen sisälly edes teerenpeliä meidän puoleltamme. Se on sikäli pelitöntä hommaa.

Ed. Aittoniemeä kommentoisin kyllä, kun hän sanoi, ettei täällä ole esitetty yhtään keinoa, millä tästä umpikujasta päästäisiin. Täällä on esitetty aika moneen kertaan se keino. Se on se, että hallitus eroaa ja pistetään uusi tilalle. Siinä on yhdessä lauseessa kuvattuna se. Ymmärsin, että ed. Ukkola esitti samaa, erilaisia vaihtoehtoja, ja ed. Aittoniemikin näitä tuntui esitelleen, ettei siinä mitään ole.

Ed. S-L. Anttila ei ole täällä enää, mutta sanoisin hänelle, kun hän kuulutti vastuuta kantamaan, että totta kai. Mutta kyllä hallituksessa oloon pitää liittyä jotakin muutakin kuin pelkkä vastuunkantajan rooli. Pitää siinä olla rippu valtaakin mukana.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Joudun valitettavasti olemaan pitkälti ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä pääministeri Ahon neuvottelutyylistä. (Ed. Aittoniemi: Eikö se ole suuri ilo!) — Tulos oli sellainen, että on luonnehdittava valitettavaksi sitä tyyliä, se on minusta ihan selvä. — Sinänsähän pankkituen tarpeesta oltiin kautta linjan hyvin pitkälle samaa mieltä. Erimielisyydet olivat pitkälti talouspolitiikassa, miten talouspolitiikalla kyetään estämään pankkituen tarpeen kasvu. Kun sanoin, että pankkitukea valuu vääriin taskuihin, siitä ovat hyvänä esimerkkinä sijoitustilit, joilla on erittäin paljon miljardeja, joista osa on ilman muuta sinne kanavoitunut myös pankkituesta. Pankkien politiikka on antanut siihen mahdollisuuden. Pelurit ovat voittaneet.

Ed. S-L. Anttila totesi, että kukaan ei voi kieltäytyä vastuun kantamisesta. Nyt hän ei itse ole paikalla. Mutta yritin pitkässä puheenvuorossani juuri kertoa sen, että me olemme alusta saakka myös oppositiossa lähteneet siitä, että meillä on osaltamme vastuu ja sen vuoksi haluamme perustaa oppositiopolitiikkamme asioihin emme mihinkään muuhun.

En ole pitänyt tapanani kommentoida paljon ed. Ukkolan puheenvuoroja, ehkä pitäisi useammin kaikesta huolimatta. Mutta todellakaan en käsitä, miksi ed. Ukkola näkee kauhut kaikkial-

la ja varsinkin sosialidemokraattien suunnassa. En voi hyväksyä sitä, että tuollainen fiksaatio on ed. Ukkolan kohdalle osunut. Konsensus on hyvää silloin, kun sitä ei ole. Se on huonoa silloin, kun sitä harjoitetaan. Kuitenkin sitä pitäisi jossain vaiheessa olla. Tuotakaan logiikkaa en ymmärrä, mutta ehkä opin jossain vaiheessa.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa herra puhemies! On helppo yhtyä ed. Aittoniemen ajatukseen siitä, että tässä keskustelussa ei todellakaan ole esitetty keinoja siihen, miten Suomi voisi päästä nousuun. Se on oikeastaan sääli. Täällä on kehuttu, että ed. Kalliomäki on ollut hyvin maltillinen ja sovinnonhaluinen, mutta itse näkisin sen aika kriittisenä Suomen kannalta, koska toki pitäisi olla niin, että tässä katastrofitilassa, jossa kukaan hallituspuolueiden kansanedustajista tai ministereistä ei tiedä, mitä pitäisi tehdä, minun mielestäni nyt jos koskaan oppositiopuolueet kaikki yhdessä olisivat enemmän kuin oikeutettuja esittämään jotakin todella syvällistä siitä, mitä pitäisi tehdä. Ei nyt riitä, että sanotaan, että pitää talous tervehdyttää. Totta kai se pitää tervehdyttää. Jokainen ymmärtää sen aina koulutasolta asti.

Selvää on myös se, että työttömyyttä on torjuttava. Sekin on niin itsestäänselvä asia. Työttömyyttä on torjuttava. En oikein ymmärrä, että täällä puhutaan vielä, kun työttömiä on kohta 500 000, että työttömyyttä on torjuttava.

Kolmanneksi täällä tuli eräs puheenvuoro, jossa todettiin, että kansantalous on saatava kasvu-uralle. Kyllä ymmärrän, että näin ajatellaan. On saatava kasvu-uralle. Mutta en oikein ymmärrä sitä, sillä eihän tällä mikään asia etene, ellei jotakin konkreettista ja jotakin todellista täsmällistä esitetä, miten voitaisiin torjua työttömyyttä, miten voitaisiin taloutta tervehdyttää ja miten kansantalous voidaan saada kasvu-uralle.

Minusta tähän ongelmaan liittyy hieman se kysymys, että ei oikeastaan edes nähdä, mistä tämä kaikki johtuu.

Ed. Laine puhuu siitä, kuinka Ahon hallitus tuli valtaan. Jotenkin hän hakee muuttujia siinä suhteessa, mitä valtiontaloudessa tapahtui, ja sitten hän tekee havainnon, että tässä vaiheessa Ahon hallitus on tullut valtaan ja sitten on kulunut vuosi tai kaksi Ahon hallitusta. Se on aivan sama kuin näkisi salaman ja samanaikaisesti variksen lentävän puusta ylös, niin voisi väittää, että salamanisku varmasti johtuu variksesta. Ed. Laine, en usko, että näin voidaan kansantaloudellisia ongelmia ratkoa, että sanotaan, että Ahon hallitus aloitti tästä ja velkaantuminen on nyt näin suurta. Uskoisin, että syyt ovat paljon syvemmällä. Samasta syystä uskoisin, että ei pelkän hallituksen vaihtaminen voi millään tavalla lohduttaa tätä Suomen kansantalouden syvää kriisiä.

Henkilökohtaisesti minulle sopisi varsin hyvin, että koko hallitus muodostettaisiin vaikka yksin vasemmistoliitosta tai yksin sosialidemokraateista, jos se todella konkreettisella tavalla ratkaisisi tämän paljon puhutun gordioninsolmun. Totta kai se olisi yksistään myönteistä. Olisin milloin tahansa valmis kaatamaan nykyisen hallituksen, jos uusi hallitus järkevästi ajatellen olisi parempi kuin vanha hallitus. Mutta nähdäkseni ei tällaiseen kaatamiseen voida lähteä, koska olisihan se eräässä mielessä myös tappiollista ja aikaa tuhraantuisi, ennen kuin potentiaalinen uusi hallitus kertoisi, mitä tulisi tehdä. Mutta tämä kokonaan puuttuu.

Sitä, miksi tässä sitten ei voida löytää vastauksia, olen kuumeisesti miettinyt ja olen tullut siihen tulokseen todellakin, että eihän Suomi yksinään nyt paini talouden kriisissä, vaan länsimaat yleensä painivat talouden kriisissä. Saksan liittotasavalta on sodanjälkeisen historiansa syvimmässä talouskriisissä, 8,4 prosentin työttömyys.

Kun Aasian dynaamisten talouksien bruttokansantuotteen kasvu viime vuonna oli 7 prosenttia, koko muun maailman talouskasvu oli 0,4 prosenttia, ja Kiinan talouskasvu oli 12,8 prosenttia. Tämän pitäisi selkeästi viestittää ed. Laineelle ja kaikille muille opposition kansanedustajille, että ehkä tämä kaikki ei olekaan kotikutoista, ehkä tämä ei ole onnettoman hallituksen syy, niin kuin oppositio näkee. Ehkä on niin, että vaikka siellä olisi ollut yksinään sosialidemokraatit, silti Aasian dynaamiset taloudet romahduttavat Suomen talouden ja romahduttavat koko lännen talouden. Jos näin on, on aivan sietämätöntä hakea vastauksia näihin ongelmiin näin pinnallisin ja näin kepein perustein.

Myönnän toki sen, että ed. Laine puheenvuorossaan puhui jopa kotimarkkinoiden suosituimmuusasemasta annettavasta laista. Tässä on jotakin sellaista, mikä saa minutkin vähän heräämään tässä keskustelussa, tietenkin sillä yksinkertaisella perusteella, että tämähän on juuri se asia, jota olen itse yrittänyt puhua.

Jos Saksan liittotasavalta ei pärjää kansainvälisessä kilpailussa enää siten, että se voisi käyttää omaa työvoimaansa vaan sen täytyy siirtää esi-

merkiksi henkilöautotehdas Meksikoon päästäkseen hyötymään kilpailussa Meksikon todella alhaisista työvoimakustannuksista, niin on olemassa jotakin globaalista problematiikkaa, joka liittyy vapaaseen maailmankauppaan ja vapaaseen kansainväliseen kilpailuun.

Jos ongelmat tulevat näin kaukaa, pidän aivan selvänä, ettei elvytys voi yksin ratkaista tällaista asiaa, koska elvytyksessä eräässä mielessä vain ikään kuin lisätään rahaa johonkin systeemiin. Niin kauan kuin rahaa on, kaikki toimii. Mutta jollei tämä systeemi kykene tuottamaan markkoja takaisin, elvytys ei millään kestävällä tavalla ole ratkaissut ongelmia.

Toisekseen, jos me olemme aivan rehellisiä, Suomihan elvyttää tänäkin vuonna 70 miljardilla markalla, koska näin paljon otamme lisää velkaa. Osa näistä rahoista tietenkin lähetetään suoraan ulkomaisille pankeille, koska ollaan sinne velkaa, se ei tule kotimarkkinoille. Mutta joka tapauksessa, jos vertaamme sitä tilannetta, että Suomi ei ottaisi velkaa enää lainkaan — mitä sen ei pitäisi tietenkään tehdä, eihän tässä voida päästä oikeaan suuntaankaan, jos me jatkuvasti velkaannumme vain lisää ja sitä myöten kierre pahenee — aivan samalla tavalla yksityistaloudessa on aivan selvää, että jos molemmat perheen puolisot joutuvat työttömiksi, niin eiväthän he voi parantaa millään omaa talouttaan, jos he yhä enemmän lisäävät velkaansa, jotta jotenkin vanha elintaso voitaisiin säilyttää.

Siinä mielessä on todella vahinko, että ainoa, mitä todella ehdotetaan muodossa tai toisessa, on elvytys. Tämä on sitäkin suurempi sääli, kun tiedämme, että nyt jo kesällä näillä näkymin astuu voimaan Eta-sopimus ja sen yksiselitteinen sanoma on se, että valtion tuki elinkeino- ja yrityselämälle on kielletty. Haluan vain nähdä, kuinka sen jälkeen sosialidemokraatit ja ketkä tahansa puhuvat siitä, kuinka valtion tulisi tukea suomalaista elinkeino- ja yrityselämää. Minusta on aivan kestämätön ajatuskin puhua siitä jo tällä hetkellä, koska totta kai nyt pitäisi puhua pitkän linjan ratkaisusta. Kun Eta-sopimus kieltää yksiselitteisellä tavalla valtion tuen, meidän pitää hyväksyä Suomessa, että jos tämä linja valitaan, me olemme markkinavoimien armoilla. Markkinavoimien vallitessa on niin yksinkertainen periaate, että heikot firmat sortuvat ja kuolevat pois. Niitä ei tarvitse tukea muutoin kuin ehkä konkurssikustannuksissa. Vahvat firmat tulevat yhä suuremmiksi ja yhä vahvemmiksi ja pärjäävät yhä paremmin. Tämä on hyvin yksinkertainen periaate. Ei siinä tarvita millään tavalla valtiota.

Mutta jos me todella lähdemme tälle tielle, siinä on sitten se riski, että Suomi, joka on menettänyt kaikki talouden ohjauskeinonsa, ei voi enää vaikuttaa siihen peruskysymykseen, pärjääkö Suomi vapaassa maailmankaupassa, pärjääkö Suomi kansainvälisessä kilpailussa.

Arvoisa herra puhemies! Aivan lyhyesti haluan vastata siihen, miksi Suomi ei voi pärjätä valitussa ratkaisussa. Globaaleilla markkinoilla pääomakustannukset ja raaka-ainekustannukset ovat täysin samat, mikä on helppo ymmärtää, koska on selvää, että tilataan mihin maahan tahansa raaka-aineita, ne maksavat saman verran, korkeintaan kuljetuskustannukset tulevat lisää, ja sehän on vain Suomen haitta. Pääomien osalta on selvää, että rahan hinta on aivan sama, koska raha liikkuu mihin tahansa päin maailmaa samalla hinnalla. Se on korko.

Näin ollen ainoa, millä voidaan kilpailla, ovat paljon puhutut työvoimakustannukset. Tällä hetkellä Suomen teollisuuden työvoimakustannukset ovat noin 88 markkaa tunnilta. Jos me otamme tähän Portugalin 20 markkaa tunnilta tai Kiinan, Intian tai minkä tahansa Aasian dynaamisista talouksista, tuntipalkat ovat ehkä vain vähän reilu kymmenesosa. Tällaisessa tilanteessa ei ole mitään mahdollisuutta valmistaa tuotteita, jotka olisivat kilpailukykyisiä.

On puhuttu tänään, että toki Suomi on kilpailukykyinen nyt joillakin sektoreilla ja vienti vetää mahdottoman hyvin. Mutta täytyy ottaa huomioon, että tämä kilpailukykyetu on saavutettu varsin rajallisella kapealla sektorilla, jolla Suomen suhteellinen etu on niin voimakas, että todellakin tällä kapealla sektorilla Suomi pärjää. Mutta se, että Suomi ei ole edelleenkään kilpailukykyinen oikeastaan missään muussa tämän kapean sektorin ulkopuolella, ilmenee ensinnäkin siitä, että tähän maahan tuodaan edelleenkin lukematon määrä kaikkea mahdollista Aasian talouksista ja Portugalista ja mistä maasta tahansa samanaikaisesti, kun meillä on 500 000—600 000 ihmistä pian työttömänä. Ei voida valmistaa Suomessa mitään kotimaisia tuotteita, käytännöllisesti katsoen mitään, koska hinta on kerta kaikkiaan niin kallis, että ei löydy ostajaa, joka ostaisi niitä, jos kerran vieressä on aina jokin ulkomainen tuote, joka on huomattavasti halvempi.

Tämän vuoksi, arvoisa herra puhemies, mielestäni olisi kerta kaikkiaan aiheellista, jos kerran syyt sittenkin ovat kansainvälisessä va-

paassa kilpailussa ja maailmankaupassa, että hetkeksi unohdettaisiin hallitukset ja mietittäisiin Suomen strategiaa, Suomen selviytymismahdollisuuksia. Siinä minun nähdäkseni ei voida lähteä muusta kuin seuraavasta ajatuksesta: Jos kerran talouden integraatio on kielteistä, jos kerran siinä kehityksessä Suomi menettää kaikki talouden ohjauskeinonsa, valtio ei voi tukea, valtio ei voi tilata suoraan suomalaisilta yrityksiltä moottoriteitä tai mitä muuta tahansa vaan kaikessa täytyy kilpailuttaa Brysselissä, jos kerran tämä kehitys eli talouden integraatio on perin kielteistä, niin on tehtävä niin radikaali ratkaisu, että juuri tästä on peräännyttävä.

Se ei tarkoita mitään Albanian tietä, vaan on kerta kaikkiaan palattava siihen yksinkertaiseen Keynesin tuomaan ajatukseen, että olkoot kansainvälistä matkat ja taide ja vieraanvaraisuus ja monet muut asiat, mutta olkoot kotimaista tavarat niin pitkälle kuin se on ikinä mahdollista ja ennen kaikkea pääomat. Tämä siis tarkoittaa sitä, että Suomessa pitäisi valmistaa jokainen mahdollinen tuote, joka voidaan Suomessa valmistaa. Vasta se antaisi mahdollisuuden työttömille. Olisi työtä.

Samanaikaisesti meidän täytyy ymmärtää, ettei ole mitään mieltä siinä, jos kohta kestokakkupohjatkin kulkevat 1 000 kilometriä maailmassa, ennen kuin tulevat kenenkään suuhun. Tällainen ristikkäiskuljetus, jota Eurooppa on täynnä, samalla romahduttaa myös ympäristön tilan. Pitäisi pyrkiä yhä enemmän paikalliseen tuotantoon, mahdollisimman paikalliseen, jossa elintarvikkeetkin olisivat mahdollisimman lähellä valmistettuja ilman suuria kuljetuskustannuksia.

Se, että vienti ja tuonti olisi vähintäänkin tasapainotettua ja itse asiassa niin, että Suomessa valmistettaisiin kaikki, mikä olisi mahdollista, yhdistettynä siihen, että pääomien vapaa liikkuvuus todella estettäisiin, mikä estäisi kansainvälisiä ja kotimaisia valuuttakeinottelijoita romahduttamasta Suomen kansantaloutta valuuttaspekulaatioilla, nämä kaksi seikkaa yksinään nähdäkseni, niin radikaaleilta kuin ne kuulostavatkin, olisivat mielestäni se alku, jolla Suomi todella voisi lähteä nousuun.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Poikkeuksellisesti vastaan ed. V. Laukkasen puheenvuoroon, koska hän pariin kolmeen kertaan mainitsi nimeni. Ensinnäkään en puhunut yhtään mitään hallituksen vaihtamisesta enkä tarjonnut vasemmistoliittoa hallitukseen. Tämän ed. V. Laukkanen keksi jostakin muualta.

Mitä tulee laman syihin, aloitin puheenvuoroni toteamalla, että olen samaa mieltä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan kanssa siitä luonnehdinnasta, jonka hän puheenvuoronsa alussa mainitsi, mitkä syyt ovat olleet vaikuttamassa lamatilaan. Mutta sekin on tosiasia, että Ahon hallituksen aikana Suomen velkaantuminen on kasvanut niihin lukuihin, jotka kerroin. Vaikka ei minkään näköistä oppiarvoa ole koskaan ollut tavoitteena, tämä on ja pysyy tosiasiana. Mutta ed. V. Laukkanen näyttää olevan sitä mieltä, ettei olisi ollut mitään muuta vaihtoehtoa politiikassa kuin se, mitä Ahon hallitus on harjoittanut. Hän näin itse asiassa väittää taikka tarkoittaa, ettei Ahon hallituksen politiikalla ole ollut mitään vaikutusta laman syvenemiseen.

Ed. V. Laukkanen sanoi, ettei opposition taholta ole esitetty mitään keinoja. Lukekaa nyt esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyt vastalauseet, joissa on keinoja, ja muistakaa, mitä on varsinaisen talousarviokäsittelyn yhteydessä esitetty.

Ed. V. Laukkanen, olen sitä mieltä, että Suomi pärjää, esimerkiksi Suomen vientiteollisuus. Pohja voisi olla laajempi, ja toivottavasti se laajenee. Mutta en oikein luottavaisesti voi tällä hetkellä nähdä Ahon hallituksen toimien johtavan siihen, että vientiteollisuus voisi laajentua.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei maailmantalouden lama ole esteenä Suomen nousulle. Mutta kysymys on siitä, että vienti on vain 1/5 kansantuotteesta ja 4/5 on niin syvällä, että vienti ei mihinkään mittoihin nousseena enää pysty nostamaan Suomea lamasta.

Mitä tulee siihen, auttaako hallituksen vaihtaminen vai ei, Suomessa on poikkeuksellinen tilanne. Sekä politiikassa että kansalaisten keskuudessa yleensä ollaan epätoivoisia eikä uskota enää nykyisen hallituksen pystyvän nostamaan Suomea lamasta. Se on aivan ymmärrettävää, kun katsoo tilannetta: 160 miljardia markkaa vajaan kahden vuoden aikana on menty velan puolelle. Nyt vaaditaan yhteen hiileen puhaltamista koko kansan keskuudesta ja myös poliittiselta sektorilta, ja se vaatii ehdottomasti sitä hallitusta, joka on Suomea pystynyt johtamaan. Se on punamulta, keskusta ja sosialidemokraatit, mielellään kansanrintama, vasemmisto, siinä mukana. Silloin se on sellainen hallitus, että kansan silmissä saattaa tulla vielä virettä, että me

saatamme tästä nousta. Ei se tee ihmeitä mutta vaikuttaa kansalaisten mielipiteisiin, että yritetään kerran vielä, pojat, saada auto ojasta tielle. Siitä tässä on kysymys, luottamuksesta.

Ei Suomi yksin paini. Ei se painikaan, mutta Suomi painii yllättävän syvällä verrattuna siihen, mistä se edellisen hallituksen jäljiltä lähti. Silloinhan velkaa vähennettiin kaiken aikaa, tosin pienimuotoisesti mutta kuitenkin. Me olemme menneet yllättävän syvälle tässä suhteessa.

Sitten vielä se asia ed. V. Laukkaselle, että 70 miljardia ei ole elvyttämistä, se on tulovajeen peittämistä. Sillä ei ole mitään tekemistä elvyttämisen kanssa siinä mielessä, mitä tarvitaan, jos halutaan saada Suomi uudelleen nousuun.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni ed. V. Laukkanen antoi väärän kuvan tilanteesta sanoessaan, että Suomessa ei kannata tehdä enää mitään. On totta, että Suomen markan kurssi oli epärealistinen ja kehittyi meidän kilpailijamaihin nähden korkeamman inflaatiomme takia epärealistiseksi 1980-luvun lopulla. Se johti siihen, että monet tuotannonalat tulivat kannattamattomiksi ja kotimarkkinateollisuutta lopetti suurin joukoin.

Tilanne on kuitenkin nyt aivan toinen, ja tällä hetkellä monet yrittäjät toteavat, että kilpailuedellytyksiä on nyt kotimarkkinoilla ja viennissä, mutta ennen kuin pystytään avaamaan uusia vientimarkkinoita, ennen kuin pystytään luomaan kotimarkkinoille tulevaa teollisuutta, kuluu aikaa. Ei riitä puoli vuotta, tarvitaan vuosi, tarvitaan joillakin aloilla vähän enemmänkin. Kuitenkin tilanne on sellainen, että selvästi on nähtävissä, että meillä nyt syntyy uudelleen sellaista tuotantoa ja työllisyyttäkin sen myötä, joka 80-luvun virheellisen politiikan johdosta meiltä katosi, mutta nopeasti valitettavasti tämä muutos ei tapahdu.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. V. Laukkanen puheensa aluksi argumentoi ne syyt, minkä vuoksi hallituksen vaihtaminen ei auta, nehän olivat ihan samat syyt ja sama argumentointi, joista minä olen yrittänyt puhua tässä talossa kaksi vuotta. Ei ole vaihtoehtoa tälle hallitukselle ja sen harjoittamalle politiikalle. Mikään hallitus ei pysty harjoittamaan nykyisessä tilanteessa toisenlaista politiikkaa. Kun edustajat SDP:ssä niin innokkaasti aina hermostuvat, kun heistä jotakin sanoo, ehkä nyt täytyy ottaa huomioon se, että ei se välttämättä johdu ed. Ukkolan fiksoitumisesta, vaan siitä, että kun ei ole oppositiossa eikä ole hallituksessa, voi ajatella omilla aivoillaan ja näkee ehkä selvemmin kuin oppositiossa tai hallituksessa, mikä tilanne on.

Jos meillä olisi sata Vaisalaa, Suomi ei olisi tässä jamassa. Mutta meillä on yksi Kymmene ja meillä on Antero Mäki, jotka vaativat tähän maahan devalvaation, ja se on tullut raskaaksi ja kalliiksi Suomen kansalle. Nyt Kymmenen Ehrnrooth, jonka oma firma tekee tappiota, esiintyy suurena asiantuntijana ja antaa neuvoja. Pistäisi oman firmansa kuntoon eikä antaisi rahojen valua lainoittajiensa taskuun ja työllistäisi. Siitä Suomen talouden nousu käynnistyy.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Laineelle haluaisin nyt vain painottaa sitä yksinkertaista asiaa, että sen, että hakee syitä ja etsii syypääksi Ahon hallituksen, kun kerran samanaikaisesti lainamäärät ovat kasvaneet, tuomitsen enkä mitään muuta. Sitä en ymmärrä, että näin kepeästi voitaisiin ratkaista suuria kansantaloudellisia ongelmia.

Sitten toiseksi, jos puhutaan todella siitä, olisiko muita keinoja, puheessani lähdin siitä, että ne ovat maailmantalouden ja kansainvälisen kaupan syyt, jotka romahduttavat Suomen niin armottomalla tavalla, että siinä ei todellakaan ole tähän päivään mennessä esitetty eduskunnassa yhtäkään todellista vaihtoehtoa esimerkiksi vasemmistoliiton tai sosialidemokraattien tai koko opposition taholta. Sen takia en siis hyväksy näitä puheita.

Ed. Korkeaojalle olisin sen verran vielä vastannut, että totta kai on kaunista sanoa, että nyt kaikki nousee ja vuosi tarvitaan ja sitten kaikki nousee. Mutta jos näin olisi todella, että kaikki nyt sitten nousee jo näin tehdyillä ratkaisuilla, niin sehän olisi onnellista ja Suomi varmasti sietäisi yhden minun kaltaiseni rakkikoiran. Mutta tosiasia on se, että esimerkiksi valtion pitkän linjan suunnitelmissa on lähdetty siitä, että työttömyystaso on suunnilleen tätä luokkaa vielä vuonna 95, ja se puhuu selvästi sitä vastaan, mitä ed. Korkeaoja esittää. En nyt tiedä sitten, ovatko siellä ihmiset väärässä ja ed. Korkeaoja oikeassa, että nyt kaikki jo lähtee nousuun. Jos todella niin olisi, se olisi onnellista, mutta kaikki pikemminkin viittaa siihen, että työttömyys sen kuin kasvaa.

Ed. T. R o o s : Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola tässä totesi, että hän tai ehkäpä hänen edusta-

mansa ryhmä, kukapa sen tiennee, on sellainen, joka ei ole oppositiossa eikä ole hallituksessa ja ajattelee näin ollen omilla aivoillaan. Eli ilmeisesti se on ryhmä, joka toimii kahden aivottoman välimaastossa. Ihmettelen vain, miten sitten, jos jostakin käsittämättömästä syystä kuten kasvihuoneilmiöstä tai muusta johtuen liberaalinen ryhmä kaksinkertaistuisi seuraavalle kaudelle. Ajatellaanko siellä silloin yksillä vai kaksilla aivoilla? Jos se kertaantuu edelleen, miten se on? Tämä on jokin käsittämätön asia, mutta ehkä se lopun kahden vuoden aikana selviää meille muillekin kuin äskeiselle puhujalle.

Arvoisa puhemies! Täällä on moneen kertaan kerrottu, mikä on tämän päivän tilanne meidän valtiontaloudessamme, ja aion sen itsekin toistaa ikään kuin jonkinlaiseksi kotomaamme koko kuvan pohjamaalaukseksi. Käytän hyväkseni niitä tietoja, mitä tänään on talossa eräälle paperille valmistunut.

Sen mukaan viime vuoden aikana valtion velkamme lisääntyi yli 83 000 miljoonalla markalla eli runsaalla 90 prosentilla. Tämä velkaantumisen voimakas kasvu on jatkunut vuodenvaihteen jälkeen, ja pari viikkoa sitten valtion velan määrä oli jo yli 222 miljardia markkaa. Se on yli 40 prosenttia odotettavissa olevasta kuluvan vuoden bruttokansantuotteesta. Se on pelottavan suuri luku sellaisenaankin. Kun tätä sitten yritetään kansanomaistaa, niin usein on käytetty esimerkkinä nelihenkisen perheen elämäntilannetta, mikä vaikutus tällä sille on. Nelihenkisen perheen laskennallinen osuus tästä valtion velastamme on jo nyt noin 175 000 markkaa. Tässä voi sanoa kyllä niin kuin Tahko Pihkala, että ei se matka pelota, mutta se vauhti, ja se vauhti tässä tietysti on pelottava, millä tähän tultu ja millä tästä edelleen mennään.

Meillä valtio tällä hetkellä ottaa velastaan yli 60 prosenttia ulkomailta, siis vajaan 40 kotimaasta, kun ns. hyvinä vuosina, jotka eivät tässä suhteessa kovin kaukana ole, oli suhde täsmälleen päinvastoin. Tästä suhteesta nyt johtuu mm. se, että valuuttakurssimuutokset vaikuttavat lyhyelläkin aikavälillä valtion velkamme määrään merkittävästi, jopa niin, että tämän vuoden kahden ensimmäisen kuukauden aikana valuuttakurssien vaikutus velkaan oli yli 14 000 miljoonaa eli yli 7 miljardia kuukaudessa, liki 2 miljardia viikossa. Ulkomaisen velan osuus on kuitenkin käytännössä isompi kuin tässä on kuvattu, koska tästä markkamääräisestäkin velasta alkaa olla 15—20 prosenttia ulkomaisten sijoittajien hallussa. Myös ulkomaisen velan määrä suhteessa vientituloihimme kasvaa koko ajan huolimatta siitä, että vienti kehittyy suotuisasti, kuten täällä on moneen kertaan sanottu, kymmenin prosentein kuvattuna.

Samoin tapahtuu siirtymistä entistä lyhytaikaisempiin lainoihin. Ne, jotka nyt lainaneuvotteluja käyvät, sanovat, että aina entistä huonommilla ehdoilla, lyhyemmillä maksuajoilla, korkeammilla koroilla niitä saadaan. Tähän asti näet valtion etuna on ollut se, että se ei ole käyttänyt lyhytaikaisia lainoja, jolloin se ei ole ollut ulkomaisten sijoittajien armoilla.

Valtio joutuu jo nyt kattamaan menoistaan noin kolmanneksen nettolainanotolla. Valtion talousarviosta valtionvelan hoito on viemässä nopeasti kasvavan, edelleen kasvavan osuuden. Kun velanhoitomenot, siitä poislukien kuoletukset, jotka kyllä tietysti nekin on hoidettava ajallaan, olivat vielä vuonna 1990 ainoastaan 3,5 prosenttia budjetin loppusummasta, ne ovat tänä vuonna jo arviolta 8,6 prosenttia eli yli kaksinkertaiset.

Velanhoitomenojen osuus valtion talousarviosta kasvaa koko tämän vuosikymmenen ajan ja tällä menolla vuosikymmenen lopussa todennäköisesti on jo noin 30 prosenttia, mikä tarkoittaisi toteutuessaan sitä, että velanhoitomenot olisivat talousarvion suurin menoerä. Kun tähän asti täälläkin on kummasteltu ja kauhisteltu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan suuruutta, niin tässä nyt on se, mikä nousee senkin edelle. Kun valtion verotulot ovat samanaikaisesti voimakkaassa laskussa työttömyydestä ja monesta muusta seikasta johtuen, niin uhkaavat näitä talousarvion perinteisiä menokohteita todella merkittävät leikkaukset. Ajalle ominaista on se, että joudumme niitä tekemään jo lisäbudjeteissa, kun ne on tähän saakka tehty muulloin.

Herra puhemies! Siinä oli se kotomaamme koko kuva, sen ystävälliset äidinkasvot. Se ei ole kaunis kuva. Oikeastaan se ei ole kuva ollenkaan, se on pohjustus hyvin rumalle kuvalle. Sen me olemme täällä tänään jo kaikki tunnustaneetkin.

Jos lisäbudjettia vähän selailee, sen voi tietysti tehdä monessa tarkoituksessa, enkä lähde sitä arvostelemaan enkä kaatamaan hallitusta; jääköön vielä huomiseen, yön yli.

Mutta muutamaan kohtaan siellä katse kiintyy, mm. sellaiseen hyvään asiaan, kuin että KTM:n pääluokassa on valtionyhtiöiden osakehankintoihin 300 miljoonaa markkaa. Minä ajattelen niin, että tärkeätä on nyt, että tuo raha osoitetaan yhtiöille, joilla on hyvin valmisteltu ja

perusteltu sekä erityisesti työllisyyttä parantava suunnitelma. Esimerkkinä tästä voisin sanoa ainakin Satakunnan osalta Outokummun. Muunlaisille anojille, niille, joilla ei tällaisia suunnitelmia ole tarjota, on syytä kyllä tarjota vain kylmää kättä, koska mielestäni niissä suunnitelmissa tärkein asia pitäisi olla sen, että työllisyyttä sitä kautta korjataan. Niin ymmärrän, vaikkei sitä perusteluissa ole selkeästi sanottu, että se siinä olisi tavoitteena.

Toinen sinänsä pieni asia siellä on ulkoasiainministeriön kohdalla, asiasa joka aikanaan kiinnosti kovasti tavallista kansalaista ja iltapäivälehtiä, Ison-Beltin siltakorvaus ja siinä käyty epäonninen kauppa. Tanskahan käynnisti 65 metrin korkuisen Ison-Beltin sillan rakennusprojektin vuonna 1987 ja ilmoitti siitä pari vuotta myöhemmin. Suomi neuvotteli Tanskan kanssa asiasta vuosina 1989—1991 useaan kertaan. Meidän kannaltamme neuvottelut eivät johtaneet tulokseen.

Toukokuussa 1991 Suomi jättikin Haagin kansainväliseen tuomioistuimeen kanteen Tanskaa vastaan Ison-Beltin yli rakennettavasta sillasta. Suomi katsoi, että sen vapaan kauttakulun oikeus on uhattuna tämän sillan rakentamisen takia ja että Suomessa valmistetut porauslautat eivät pääse Itämereltä Pohjanmerelle. Tuomioistuin kehotti välipäätöksessään maita pyrkimään asiassa neuvotteluratkaisuun. Tanska ei halunnut neuvotella Suomen esittämästä läppäratkaisusta. Mutta Tanska tarjosi rahallista kertakorvausta Suomen offshore-teollisuudelle sillan aiheuttamasta haitasta. Tanskan näkemyksen mukaan silta aiheuttaa haittaa vain öljynporauslauttojen rakentamiselle Suomessa.

Suomi jatkoi silloin neuvotteluja tästä korvaussummasta, joka riittää lauttoja rakentavalle suomalaisyhtiölle. Lopullisen sopimuksen 9 miljoonan Tanskan kruunun korvaussummasta teki Suomen pääministeri Tanskan pääministerin kanssa, ja Suomi veti pois kanteensa Haagin tuomioistuimesta. Öljynporauslauttojen tuotannon on ilmoitettu Suomessa jatkuvan siten, että niiden kokoonpano tapahtuukin osittain Norjassa. Tästä seurauksena on tietysti se, että meiltä siirtyy sen myötä työpaikkoja Norjaan. Muun vapaata kauttakulkua vaativan erikoiskaluston valmistusmahdollisuudet Suomessa on jo ennalta tyrmätty. Täytyy sanoa, että hallitus neuvotteli kansallisista eduistamme erittäin heikoin tuloksin ja päätyi vaatimattomaan summaan, noin 76,5 miljoonaan Suomen markkaan, isommin välittämättä siitä vaikutuksesta, mikä sillä on erityisesti raskaan teollisuuden heikkoon työllisyystilanteeseen. Siitä olisi pitänyt kyllä enemmän mielestä pitää kiinni.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä yksi kohta. Siellä on myös pientä ja keskisuurta teollisuutta koskeva lisäys. Pk-yritysten korkotukihakemusten kokonaissumma oli yli miljardi markkaa, kun hakuaika — taisi olla tammikuun lopussa — päättyi. Tarkka luku oli 1 100 000 000. Lisätalousarviossa nyt esitetään 200:aa miljoonaa, ja tuosta jo näkee, että ei se ilmeisen perusteltuun tarpeeseen nähden ole läheskään riittävä. Meidän ryhmämme vastalauseessaan tarjoaa siihen 400:aa miljoonaa. Sekään ei ole riittävä, sekään ei kuin noin kolmasosa siitä, mitä pyydettiin, mutta sellaisenaan jo kuitenkin merkittävä. Meidän mielestämme myös korkoavustuksen jakoperusteita olisi syytä tarkistaa sillä tavalla, että myös vähävelkaisemmat yritykset voisivat perustellusti avustusta saada eli vaatimuksia pitäisi vähän laimentaa.

Me tiedämme kaikki, että pieni ja keskisuuri teollisuus on erittäin hyvä työllistäjä. Sille suunnattu apu osuu erityisesti maaseudulle ja pienempiin kaupunkeihinkin kyllä eikä ainakaan minun mielestäni ole mitenkään suurteollisuudelta poissa. Onhan pk-yrityksillä iso merkitys suurteollisuudelle myös alihankkijana, niin kuin viimeiset tiedot Saabin osalta kertovat, kun ne kertovat, että käynnistyksen nopeutumista jonkin verran hidastaa se, että keritään tekemään alihankkijain kanssa sopimukset. Näemme, että nämä kaksi teollisuuden muotoa ovat selvässä kytkyssä toisiinsa. Apu toiselle koituu myös toisen hyväksi monellakin tapaa.

Myös pk-teollisuudella on merkittävä vaikutus kuntien verotuloihin ja tuki sille teollisuusmuodolle on tukea, tosin välillisesti, myös vaikeuksissa oleville kunnille, sillä pk-teollisuus on työvoimavaltaista, siellä eivät robotit tee työtä eikä automatiikkaa ole viety siihen mittaan kuin suurteollisuudessa kaikilla aloilla.

Viimeistään nyt olisi syytä vakavasti pohtia sitä, mitä ed. Luukkainen jo puheessaan mainitsikin, eli työnantajan sotu-maksujen keräämisperusteiden muuttamista. Asiasta on täällä puhuttu niin kauan kuin minä olen tässä talossa ollut, kymmenen vuotta. Jonkin verran liikehdintää on oikeaan suuntaan tapahtunut, mutta ei läheskään riittävästi. Nykyinen, maksettuihin palkkoihin perustuva järjestelmä ei kohtele pk-yrityksiä tasavertaisesti suurteollisuuteen nähden. Asia tulisi oikaista, jos tarkoitus on edes

säilyttää olemassa olevat työpaikat pk-sektorilla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi en siteeraa Raamattua enkä Aamoksen kirjaakaan, mutta ilmoitan vain olevani kyllä sitä mieltä, että jos tavat täällä eivät parane, niin syksyllä olemme täällä säännöstelytaloudessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos kuulin oikein, niin ed. T. Roos totesi, että valtion velanotosta on nykyisin 60 prosenttia ulkomailta ja 40 kotimaasta, kun se aikaisemmin oli päinvastoin eli 60 kotimaasta, 40 ulkomailta. Joka tapauksessa tämä 40 prosenttiakin on valtavan suuri ottaen huomioon kasvaneen velanoton määrän, se on kymmeniä miljardeja markkoja.

Minun mielestäni olisi oikea suuntaus tänä päivänä, jos kotimaan markkinoilta otettava lainaosuus olisi 10 prosenttia ja 90 ulkoa. Nimittäin nyt kun korkotaso on laskenut sentään kohtuulliseksi ja jopa reaalikorot ovat laskeneet suhteellisen siedettäviin lukuihin, valtio imuroi näillä obligaatioilla, jotka menevät aina päivässä tai kahdessa kiihkeän nopeasti kaupaksi, kotimaiset rahamarkkinat ja samalla pitää tietyllä tavalla reaalikorkotasoa korkealla. Meidän tulevaisuutemme on yhdeltä osin siinä, että reaalikorko saadaan vertailukelpoiseksi inflaation kanssa. Jos inflaatio on suurempi kuin reaalikorko, silloin tuottaviin investointeihin lähtee sijoituksia. Muuten meillä ei lähdetä ollenkaan liikkeelle. Nyt valtio pitää korkotasoa — se maksaa 8,75 viimeisestäkin obligaatiolainasta — korkealla, samalla reaalikorkotasoa korkealla. Tältä osin ei edes lähestytäkään olemattoman inflaation rajoja. Ja niin kauan kuin näin tapahtuu, että reaalikorkotaso on moninkertainen, vaikka pienimuotoisenakin, verrattuna tiettyjen sijoitusinvestointien tuottoon eli inflaatioon, niin kauan me emme pääse tästä vaikeasta tilanteesta liikkeelle.

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle sanon, että se suhde oli kyllä ihan oikea ja tarkistettu, samoin se, että aikaisemmin se oli täsmälleen toisin päin.

Se filosofia, jonka mukaan pitäisi pyrkiä siihen, että 90 prosenttia lainoistamme olisi ulkomaista lainanottoa, avaisi kyllä melko pelottavia näkymiä sillä tavalla, että 90 prosenttia valtiomme ottamasta velasta olisi sitten käsissä, joihin me emme pääse kovin paljon vaikuttamaan. Kun jo nyt, niin kuin sanoin, pelkkä kahden kuukauden aikana tapahtuneen valuuttakurssin muutoksen vaikutus oli 14 miljardia, mikä se olisikaan silloin, jos meillä olisi 90 prosenttia ulkomaista lainaa? Me olisimme todella toisten armoilla silloin, ja kun sekin laina on kuitenkin takaisin maksettava, niin minun talousopintoni eivät riitä muuta kuin kummastelemaan sitä tilannetta, jossa 90 prosenttia lainastamme olisi muualta; se mahdollisuus tuntuisi vähän pelottavalta.

Ed. Kauppinen: Arvoisa puhemies! Täällä on kuultu hyvin monenlaisia kannanottoja asioihin, jotka tietysti ovat varsin tärkeitä ja mielenkiintoisia, mutta ennen kaikkea yhteiskunnan selviytymisen strategian kannalta oleellisia. Täällä on osittain puututtu jo työnjakooppiin, konsensuksen tarpeeseen jne.

Oppositiolta edellytetään nähdäkseni tässä tilanteessa laajaa yhteisymmärrystä myöskin käytännössä eikä vain sanoissa. Odotus on koko kansalta, jos sitä kuunnellaan, kaikkien kansanedustajien sitoutuminen niihin talkoisiin, mitä meillä on edessä päin odotettavissa. Siihen ei sovi valtapolitiikka eikä ajattelu, millä tavalla me tässä kriisitilanteessa lihotamme kannatuslukujamme jne., vaan meidän pitää pystyä näkemään asiat kaikkien tällaisten spekulaatioiden ja poliittisten toimenpiteiden yläpuolella, näkemään asiat siltä kannalta, millä tavalla koko suomalainen yhteiskunta ja suomalaiset kansalaiset täällä selviytyvät.

Se edellyttää hallitukselta uutta linjausta, selkeitä tavoitteita talouspolitiikkaan, yhteiskuntapolitiikkaan ja selkeää aikataulua, millä nämä toteutetaan. Se edellyttää palkansaajilta myös joustavuutta niissä rajoissa, mitä täällä on jo aiemmin tullut esiinkin. Mutta ei yksinhuoltajalta, jolla on 7 000 markkaa kuukausitulot, mitään leikattavaa ole. Mutta jos on kaksi huoltajaa ja aikuiset lapset pesästä lentäneet ja tulot liki 20 000 tai yli 15 000 markkaa, niin kyllä minusta sieltä on jo leikkaamisen varaa. Vaikka me kaikkein isotuloisimmilta ottaisimme kaikki, niin se ei korjaa, niin kuin olen jo sanonut, meidän tilannettamme.

Mutta nyt ei olekaan ristiriita tavallisten palkansaajien ja yhteiskunnallisen tilanteen välillä, vaan ristiriita on palkansaajien ja ay-johtajien

välillä. Tätä tukee se seikka, että kun on tehty tutkimus, ovatko esimerkiksi työssä käyvät henkilöt valmiita leikkaamaan palkastaan esimerkiksi 5 prosenttia tilanteen helpottamiseksi, niin ylivoimainen enemmistö palkansaajista on sitä mieltä, että se sopii, mutta ay-johtajat ovat vasta nyt heräämässä. Ja miksi? Omista valtapoliittisista kuvioistaan ja odotuksistaan lähtien. Pitäähän heidän pystyä tässäkin tilanteessa näyttämään, että he ovat palkkansa ansainneet: ne kymmenettuhannet kuukaudessa ja kaikki helikopteri- ja yksityislentokonematkat tuonne kentälle puhumaan asioista. He tarvitsevat kannuksia itselleen. Meidän pitää voida puuttua myös tosiasioihin.

Arvoisa puhemies! Tämä yhteiskunnallinen tilanne vaatii meiltä monien toimenpiteiden jatkumoa. Se ei ole yksi eikä kaksi temppua, se ei ole valtapolitiikkaa, se ei ole haaveita, se on kylmää ja karkeaa tosiasiaa, ja sillä on jo kiire.

Meillä koko yhteiskunta on ahdingossa. Ihmisen tuskaisuus on aina pahimmillaan, kun hän odottaa pahan tulevan, mutta tilanne ja sen seuraamukset eivät ole jäsentyneet. Stressi vähenee, kun ihminen tietää, miten hänen elämänsä muuttuu. Jos me haluamme vähentää suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaisen tavallisen ihmisen stressiä, nyt on pikainen aika tässä talossa reagoida asiaan. Siinä mielessä pidän lisätalousarviosta annetussa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä olevaa mainintaa yhteistyön tarpeesta koko yhteiskuntasektorin alueella erittäin perusteltuna ja vakavasti otettavana enkä minään pelleilynä.

Toimenpiteiden jatkumoon kuuluu, niin kuin sanoin, lukemattomia toimenpiteitä. Luettelen niistä ne, mitkä tämän päivän kuluessa ovat mieleeni tulleet.

1) Työllistämiskustannuksia on voitava alentaa. Työllistämisen verottaminen on tänä aikana kohtuutonta. Korjaus tapahtuu niin, että työllistämiseen liittyviä oheiskustannuksia vähennetään. Yksityisellä sektorilla oheiskustannukset merkitsevät varsin merkittävää osuutta työvoimakustannuksista, 70:stä liki 80 prosenttiin palkansaajan bruttopalkasta. Siihen liittyy myös kenties harkittu alennus palkoissa.

Julkisella sektorilla tarvitaan rationalisointia ja mahdollisesti palkanalennusta herkemmin kuin muulla sektorilla, koska heillä on parempi työsuhdeturva ollut ja on edelleenkin, koska yhteiskunnalliset päättäjät eivät uskalla heitä saneerata niin sanotusti ulos niin reilussa tahdissa kuin yksityinen joutuu saneeraamaan. Toisaalta julkiselle sektorille määrättyjä työllistämiseen liittyviä oheiskustannuksia ei ole samalla tavalla kuin on yksityisellä.

Toisaalta palkan ja työtehtävien joustoa tarvitaan työntekijöiden puolella. Se myös vähentää työllistämiskustannuksia ja parantaa työn tuottavuutta. Pitää muistaa — minun mielestäni ainakin — että työntekijänä minä myyn työaikani työnantajan käyttöön enkä minä laske millimetrimitan ja laskutikun kanssa, kuuluuko tämä minun tehtäviini, jos laki tai hyvät tavat eivät sitä muuten estä.

Näin ollen myös pitäisi nähdä, onko opiskelijoilla mahdollisuus mennä kokonaisopiskeluaikaan jo ihan varhaisopiskeluajasta alkaen. Sillä saataisiin monia yhteiskunnallisia parannuksia, etuja jne. Mutta se edellyttää opettajien ammattiyhdistysliikkeen mukaantuloa. Se edellyttää myös opiskelijoiden ja perheiden asennemuutosta.

Kustannusten vähentämistä ajatellen onko lomaraha perusteltu, perustuuko se työntekoon? Sehän syntyi silloin, kun Ruotsissa oli huomattavasti korkeampi elintaso kuin meillä ja korkeammat palkat. Ihmiset menivät käymään Ruotsissa sukulaistensa luona ja jäivät sinne, ja heidän takaisin houkuttelemisekseen lomaraha syntyi aikoinaan. Se oli nimeltään lomaltapaluuraha. Yhtäkkiä se vain lipsahti lomarahaksi. Näin ollen sillä ei minun nähdäkseni tässä tilanteessa ole perusteita. Entä pekkaspäivät ja muut vastaavat kuten lomien pidennykset silloin, jos niitä ei pidetä kesäaikaan jne? Minusta vuosiloma periaatteessa tarkoittaa sitä, että se on lomaa sen kyseisen vuoden aikana. Tosin myönnän, että kesä ja lämmin kausi on lyhyt, mutta ihmiset yllättävän paljon matkustavat lämpimiin maihin riippumatta siitä, milloin lomakausi on. En siihen ketään kehota eikä meidän perhe siihen kovin paljon ole syyllistynyt, niin että voin hyvällä omallatunnolla puhua.

Sitten omavastuu. Ruotsissa on osoittautunut, että on kansanterveydellisesti ollut paras toimenpide, mitä milloinkaan Ruotsissa on tehty, kun on laitettu muutaman päivän omavastuu mm. sairastamiseen. Kuinka ollakaan, ihmiset tulivat paljon terveemmiksi kuin olivat aiemmin olleet. Se oli säästöä yhteiskunnan kustannuksissa, mm. sairausvakuutuskustannuksissa. Eli oliko niin, että siellä olikin työnteon moraali heikko ja työstä oltiin poissa, kun katsottiin, että määrätty määrä vuodessa saadaan sairastaa, ilman että siihen tarvitaan muuta kuin oma ilmoitus? Ja näihin asioihin jos puututtaisiin —

lomarahaan ja omavastuuosuuteen ja ylimääräisiin lomanpidennyksiin — työn tuottavuus saataisiin varmasti sitäkin kautta nousemaan, mutta se edellyttää, että on markkinoita, minne sitä työn tuottavuutta myydään sitten, työn tuottavuuden tuloksia lähinnä.

Mutta työllistämiskustannusten alentamista voidaan tehdä myös sillä, että työttömyyskorvauksia kanavoidaan työllistämiseen eikä passiivisena olemiseen.

Työllistämiskustannuksia voidaan alentaa myös sillä, että harkitaan kriittisesti, mikä on ikälisäjärjestelmien peruste. Onko se alun ikävuosikokemusten jälkeen enää perusteltua? En usko, että ihminen, joka on yli kolme vuotta samassa työtehtävässä ollut, siihen työhön enää kovin paljon enempi tuo. Pikemminkin voi olla päinvastoin, että hän on passivoitunut siihen työhön eikä se työn tuottavuus ole läheskään sitä luokkaa kuin vähän vähempi aikaa työssä olleen. Pikemminkin tilalle pitäisi luoda urasuunnitelma työhön niin, että aina kun työntekijä otetaan työhön, hänen kanssaan työnantaja tekee urasuunnitelman siinä työyhteisössä. Minusta se olisi oikeampaa toimintaa. Sitä kautta tunnustettaisiin palkkauksessa nämä perusteet.

2) Kompensaatio yhteiskunnan taholta: Yhteiskunta luopuu osaksi omista itsekkäistä veronkeräystarpeistaan eli tuloistaan siten esimerkiksi, että pienituloisten verotusta kevennetään ja peruselintarvikkeiden liikevaihtoveroa kevennetään entisestään tai tiputetaan jopa kaikissa elintarvikkeissa ja peruselämisen tarvikkeissa nollaan. Silloin siinä tulee automaattinen kompensaatio lapsiperheille ja pienituloisille jne. Tämä johtaisi siihen, että kansallinen ostovoima lisääntyisi ja pyörät lähtisivät pyörimään.

Siis ei aina tulojen maksimointi tarkoita sitä, että se todellisuudessa maksimoi tuloja. Alkoholiverojen korottaminenkin ja alkoholijuominen hinnan korottaminen on johtanut siihen, että ihmiset eivät enää tietyn pisteen jälkeen ole valmiita uhraamaan rahaa. He tekevät kotiviinejä sen jälkeen, keksivät muita toimenpiteitä. Sen takia näihin pitää suhtautua minun mielestäni varsin kriittisesti ja miettiä tässä tilanteessa myös päinvastaisia vaihtoehtoja kuin ne, mitä olemme tehneet.

3) Työttömyyden kaksinaismoraalisuus: Sekin pitää voida meidän tunnustaa tosiasiana. On osa työttömiä, jotka odottavat sitä 500 päivän kattoa. He eivät halua ottaa työtä vastaan, vaikka heille kuinka tarjottaisiin. Minulla on kahden kuukauden ajalta henkilökohtaisia kokemuksia, kun olisin tarvinnut töihin henkilöitä, ja tuttavilla myös. Ei oteta työtä vastaan, kun nyt eivät palkat ole huippupalkkoja, vaan taulukkopalkkoja tarjotaan nyt. Silloin työttömyyspäiväraha 85-prosenttisena on suurempi huippupalkoista laskettuna kuin tämän hetken käyvä palkka. Minusta pitäisi olla mahdollisuus, että jos työtön kieltäytyy työn vastaanottamisesta, se vastaavalla osuudella vähentää hänen työttömyyspäivärahaansa, mikä jää kenties saamatta verotuloja yhteiskunnalle tai mitä hän aiheuttaa yhteiskunnalle ylimääräisiä kustannuksia, vaikka hänelle olisi työtä ollut tarjolla. On muuten pitkä aika ennen kuin peruspäiväraha 116 markkaa tulee vastaan. Se on pitkästi yli kaksi vuotta. Jos sitä sopivasti tauotetaan ja katkotaan, niin se voi olla vaikka kuinka monta vuotta. Tarveharkintainen peruspäiväraha toisaalta on määrätyissä tilanteissa kyllä varsin kohtuuton varsinkin naisille.

Ay-liike on vasta nyt heräämässä kompensaatio- ja yhteistyöhalukkuuteen yhteiskunnallisten päättäjien kanssa, kun alkaa tulla eteen 116 markan tarveharkintaisia päivärahakattoja. Siis pitää uskaltaa myöntää, että tänä päivänä ansiosidonnaisen päivärahan nettosuuruus työttömälle työntekijälle voi olla suurempi kuin vastaavasta työstä saatu palkka nettona verojen jälkeen. Tämä on tosiasia, ja tämä vaatii asenteen muutosta. Tämä edellyttää sitä, että tämä tosiasia voidaan tunnustaa ja ääneen siitä puhua. Tiedän kyllä varsin hyvin, että tässä kohta hyökätään varsin voimakkaasti minua vastaan, mutta ei se haittaa. Pitää uskaltaa voida puhua ne tosiasiat, mitä yhteiskunnassamme on.

4) Työllistäminen nimenomaan tuontia korvaavilla työllisyysmuodoilla eli niiden tuotantoalojen herättäminen ja vahvistaminen tässä vaiheessa erilaisin yhteiskunnallisin toimenpitein on paikallaan. Mutta tämä ei onnistu niin kauan aikaa, kuin 500 päivän ansiosidonnainen työttömyyspäivärahakatto ei kohtaa ihmisiä. Eivät työttömät ihmiset ota vastaan sitä työtä, vaikka heille annettaisiin taulukkopalkkojen mukaisia palkkoja.

Tähän voidaan päästä myös siten, että annetaan erilaisia tukia näille yrityksille ja säädellään korkoja yritystoimintaan liittyen niin, että korkotaso on korkeintaan 8 prosenttia yritystoiminnan osalta. Kulutusluottojen korot olkoot mitä tahansa, mutta yritystoiminnan osalta ne eivät voi olla kovin korkeat.

5) Vientiteollisuus vetää kylläkin nyt hyvin, mutta siinä harhassa eläminen on vaarallista.

Meidän pitää tunnustaa suomalaiset vahvuudet, heikkoudet, näkymät, mutta myös vanhoillisuus. Ne vaativat kaikki uudenlaista asennoitumista.

6) Investointien tukeminen aiheuttaa työllisyyden paranemista. Investointien tukeminen infrastruktuurien rakentamiseksi ratojen ja teiden osalta on paikallaan. Ns. vihreän teknologian päätökset ja kotimaan raaka-aineiden käytön kulutuksen lisääminen sitä kautta vilkastuttavat monella tavoin elinkeinoelämäämme.

7) Koko yhteiskuntamme moraalin parantaminen niin päättäjät kuin ay-liike ja ay-johtajat mukaan lukien, työnantajien, työtekijöiden ja työttömien kohdalla myös. Pitää selvittää todellinen työhalukkuus. Työmarkkinajärjestöjen pitää olla keskenään solidaarisia niin, että niillä vientisektorin alueilla, joilla nyt hyvin pyyhkii, ei kuorita kermoja päältä ja sanota, että menkää muut miten menette ja olkaa työttöminä. Kyllä sieltäkin täytyy löytyä solidaarisuutta eli solidaarisuutta työllistyneiden ja työttömien kesken ja työllistyneiden vienti- ja kotimaan sektorin työntekijöiden kesken.

8) Julkisen sektorin tehokkuuden lisäys organisaatiouudistusten kera. Se olisi pitänyt jo aloittaa monia, monia vuosia sitten, jopa seitsemän vuotta sitten. Jo 85 totesin eräässä yhteydessä julkisella sektorilla työllisyyskustannusten ja työn organisaation olevan vallan mahdotonta.

9) Työn uusjako on kansallisen selviytymisen perusedellytys. Pitää voida väliaikaisesti laskea työaikaa ja velvoittaa työnantaja ottamaan vastaavalle ajalle uusia työntekijöitä, työttömiä työntekijöitä. Näin saadaan työpaikkoja lisää. Tällä päästään siihen, että työttömien toivottomuus laskee, mieliala kohoaa ja heidän valmiutensa työpanoksen lisäämiseen tarvittaessa säilyy. Mutta tämä edellyttää meiltä kaikilta solidaarisuutta.

10) Eläke-epäkohdat on tunnistettava ja uudistettava eläkejärjestelmämme siltä pohjalta. Meillä eläkkeen määräytymisperusteet ovat osin käsittämättömiä. Ne lasketaan huipputuloista, joihin vaikuttavat suhdanteet, ylityöt, vuorotyölisät jne.

Eläkkeissä on myöskin indeksikorotuksista johtuvia käsittämättömyyksiä. Eläkettä voi saada enemmän kuin vastaavassa työssä oleva työntekijä saa palkkaa jne. Voi vain kysyä, kuinka ajatellaan, että eläkeläinen on eläkkeellä epämukavasta työajasta tai ylitöistä. Eiköhän hän ole siitä perustyöstään eläkkeellä? Näin ollen pitää tätäkin voida harkita, ainakin keskustella siitä, onko oikeampaa määrätä eläkkeet taulukkopalkoista. Olkoon se prosentti 60, ja indeksin pukinsorkat on sieltä kaivettava ulos, sekä jälkeenjääneisyydet että ylikompensaatiot.

Meidän pitää myöskin muistaa se tosiasia, että pienipalkkaiset saavat eläkettä nettona käteen enemmän kuin työssä käydessään palkkaa. Alle 5 000:n kuukausipalkoilla ja noin 5 000:n kuukausipalkoilla tämä on tosiasia. En kadehdi niiden pienipalkkaisten eläkkeitä, en siinä mielessä tätä asiaa esitä, mutta sekin on yksi asia, mistä pitää voida ainakin puhua, olkoot lopputulokset mitkä tahansa.

Eläkeleikkurista ja tasauksesta puhutaan kyllä. Tasauksesta veroleikkuri huolehtii varsin hyvin. Esimerkiksi 5 000:n ja 15 000:n kuukausituloista tasaus on varsin voimakas. Se on niin voimakas, että ei ole suurta eroa siinä, onko saanut ansiossa ollessaan 5 000 markkaa kuukaudessa palkkaa vai 15 000 markkaa. Tämä on tosiasia.

Eläkekatto voitaneen minun mielestäni myöskin asettaa suurimpiin eläkkeisiin, ja se useissa maissa on olemassakin. Meilläkin vaatii poliittista ja yhteiskunnallista konsensusta, että se voidaan toteuttaa, mutta se ei korjaa todellista eläkeongelmaa. Tosiasia on se, että meillä eläkevastuita on kattamattomina melkein 1 000 miljardia, jos ei jo ylikin, tällä hetkellä.

11) Aktiviteetin palkitseminen on erittäin tärkeää. Meillä pitää yrittäjyyttä arvostaa eikä rangaista. Yrittäjyys ja pienyrittäjyys nimenomaan on työllistävä jalka tässä yhteiskunnassa. Se on koko yhteiskuntamme perusedellytys. Ei meillä ole jaettavaa kakkua, jos ei ole meillä työllistävää yritystoimintaa, mikäli emme sitten halua palata luontaistalouteen. Onhan sekin yksi vaihtoehto ja sopii hyvin kestävään kehitykseen, mutta se edellyttää sitten todellista ja totaalista palautumista luontaistalouteen ja tuohivirsuihin, nahkavaatteisiin jne., metsästyksellä ja kalastuksella ruoan hankkimiseen, puunjuurien syömiseen jne.

Ei pelkästään yrittäjyyden arvostusta pidä huomioida vaan yleistä ihmisten yritteliäisyyden palkitsemista olisi lisättävä. Nyt meillä maksetaan passiivisuudesta päivärahoja. Työn tuloksen mukainen palkkaus on ollut kiellettyä.

Entä opiskelijat? Porkkanamenetelmät ovat minusta parempia kuin keppimenetelmät. Pitää vakavasti harkita, että perusopinnoissa, joissa on määrätyt lakisääteiset opintopäivät, hyvin menestyneille annettaisiinkin jokunen ylimääräinen lomapäivä ja lähinnä korkeakouluopinnois-

sa hyvin menestyneille annettaisiin anteeksi osa valtion takaamista lainoista, jos loppututkinto suoritetaan tavanomaisena aikana 1/2—1 vuoden huomiovaralla. Jos on ollut sairauslomia tai äitiyteen liittyviä opiskelun viivästymisiä, niin nämä otettaisiin huomioon, niin etteivät ihmiset joutuisi kohtuuttoman epäoikeudenmukaiseen asemaan.

Myöskin on aiheellista yritteliäisyyden palkitseminen opiskelijat vastaan vastaavan ikäiset työttömät nuoret. Onko oikein, että opiskelijan elämä on tuskallisempaa ja tiukempaa kuin työttömän nuoren, jolla ei ole mitään ammattitaitoa?

12) Työn uusjako ei vain kotimaan ajatuksena vaan maailman laajuisesti, mutta se edellyttää ay-kentän uusasennoitumista. Eli meidän pitää miettiä, että jos muissa maissa, joissakin kaukomaissakin, on kapasiteettia, halua ja valmiuksia tehdä niitä tuotteita, mitä me tarvitsemme, huomattavasti halvemmalla kuin me, niin miksi emme voisi tehdä niin, että me ostaisimme sieltä ja kehittäisimme oman yhteiskuntamme työsektoreita niin, että meidän pitkälle koulutettujen ihmistemme työpanosta voitaisiin edelleen käyttää hyväksi ja myydä sitä osaamista ja tietoa ja taitoa ulospäin maastamme. Se tarkoittaisi sitä, että myös riippumatta siitä, onko elintarvike- vai tekstiilialalla, työntekijälle annettaisiin jatkokoulutusta, niin että hän pystyisi korkeamman teknologian tuotantoon sopeutumaan. Mutta ennen kaikkea se on asennoitumiskysymys.

13) Sosiaaliturvan uusjako. Pitää miettiä tarkoin rahoitus- eli keräämisperusteet uudelleen. Ilmeisesti nykyiset rahoitusjärjestelmät ovat jollakin tavalla ajastaan jäljessä. Mutta pitää myöskin miettiä tason sopeuttaminen oikeudenmukaiseksi. Onko tarkoitus sosiaaliturvalla se, että sen avulla lisätään esimerkiksi mahdollisuutta säästää tai lisätä varallisuutta? Välttämättä ei ehkä näin ole. Eli siellä täytyy tehdä korjaus epäkohtiin.

Mutta onko perusteltua, että työttömyyskassa on ay-liikkeen toimintana? Eikö voitaisi ajatella, että se on jokaisen henkilökohtainen pakollinen työttömyysvakuutus suoraan, vaikka valtion kautta, mutta nimenomaan pakollisena jokaiselle henkilölle? Ay-liike ei tätä varmasti kannata, koska se on eräänlainen vallan uusjako. Pitää miettiä, pitääkö sosiaaliturvan rahoitus jakaa vienti- ja tuontiperusteisesti jne. eri tavalla kuin tällä hetkellä tapahtuu.

14) Pääomaverotus täällä on tullut esiin ja sen kiristäminen. Meidän elinkeinorakenteessamme ongelmana on ollut juuri se, että on ollut heikko oma pääoma ja korkea lainapääoma. Silloin, kun tulee laskusuhdannetta, sitä ei kestetä, koska ei ole sitä puskuripääomaa, millä pidetään toiminta yllä heikomman tuotannon aikana. Mutta jos olisi oma pääoma-aste korkea, silloin ei olisi korkokustannuksia eikä tätä valtavaa työttömyyttäkään olisi. Tässä tilanteessa minä näen hiukan perusteettomana sellaisen seikan, että vaaditaan pääomaverotuksen kiristämistä, kun nyt pitäisi nimenomaan luoda mahdollisuus lisätä pääomia yritystoimintaan niin, että saadaan sitä kautta työllistettyä ihmisiä.

15) Onko kansantalouden kasvu-ura-ajattelu harhaa? Pitääkö meidän todellisuudessa myöntää, että se voi olla harhaa? Me puhumme kestävästä kehityksestä, vaadimme sitä suorastaan, ja samalla paradoksaalisesti puhumme kansantalouden kasvusta. Toisaalta kansantalouteen bruttokansantuotteessa emme laske kaikkea yhteiskunnassa tehtävää työtä. Jostakin kumman syystä kotona tehtävät työt ja pääasiassa siellä naisten tekemät työt jäävät tämän laskukaavan ulkopuolelle. Voitaneen kai sekin laskea, se on vain päätöskysymys.

Arvoisa puhemies! Olen ylittänyt runsaasti 15 minuutin aikaa, mutta minulla oli varsinainen strateginen ongelma tässä. Kuitenkin pidän erittäin tärkeänä, että pystymme luomaan kokonaan uuden yhteiskunnallisen strategian tässä salissa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kauppinen piti melkoisen pohdiskelun täällä. Joistain asioista saattaa hänen kanssaan olla samaakin mieltä, mm. siitä, että pitäisi vakavasti pohtia työn uusjakoa nimenomaan työpäivää lyhentämällä. Siinä kohdin hänellä on samanlaisia näkemyksiä kuin vasemmistoliiton pari viikkoa sitten esitetyssä talouden kuntoonsaattamisohjelmassa.

Mutta kyllä minun on pakko todeta, että minun sydämeni kyllä vuotaa lähes verta niistä kannanotoista ja siitä asennoitumisesta, mitä ed. Kauppisella oli työttömiä ihmisiä kohtaan. Ensinnä se alkoi työssä olevista ihmisistä, aivan kuin työelämässä olevat ihmiset vuosilomakorvauksineen, lomapalkkoineen, sairaslomaoikeuksineen olisivat kaikkeen tähän kaaokseen syyllisiä. Se oli todella julmaa ja kauheata tekstiä kuunnella.

Mutta ennen kaikkea työttömiin kohdistuva paine. Te sanoitte, että työttömät eivät ota vastaan töitä. Jos, ed. Kauppinen, puolen miljoonan työttömän ihmisen joukkoon ei mahtuisi

sellaista ihmistä, joka ei ottaisi vastaan pienemmällä palkalla olevaa työtä kuin ansiosidonnainen työttömyysturva, niin olisi se aika ihme. Tiedän myös hyvin paljon erilaisia tapauksia. Usein työtön joutuu laskemaan, että kun hän maksaa esimerkiksi työmatkakustannuksensa ja muut, niin silloin tulo putoaa huomattavasti pienemmäksi kuin työttömyysturva.

Minä todella toivoisin, että keskustapuolueessa alettaisiin hiukan asiallisemmin asennoitua työttömien ihmisten elämäntilanteeseen, että se ei olisi näin raadollista ja julmaa, mitä ed. Kauppisen puheenvuorosta tuli esiin.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en puhunut työpäivien lyhentämisestä vaan yleisesti työajan lyhentämisestä silloin, elikkä esimerkiksi työpäiviä vähennettäisiin, koska silloin työmatkakustannukset vähenisivät, lasten päivähoitokustannukset jne. Silloin käteen jäävä ansio ei jäisi pienemmäksi.

Mitä tulee sydänveren vuotamiseen, voidaan hyvin monella tavalla näitä asioita nähdä. En ole väittänyt, että työttömät ja työssä olevat ovat kaikkeen kaaokseen syyllisiä, vaan että tässä tilanteessa me joudumme pakosta miettimään asiat uudelleen ja meidän pitää vähäisetkin epäkohdat pyrkiä kitkemään. Markassa se on miljoonankin alku. Jos me emme pieniäkään epäkohtia voi tässä yhteiskunnassa korjata, niin emme pysty korjaamaan yhtään minkäänlaisia epäkohtia. Silloin me elämme harhassa. Mutta jos me haluamme omaa poliittista karriääriämme äänestäjien keskuudessa lisätä, niin mehän lupaamme heille ummet ja lammet emmekä uskalla mainita mistään epäkohdista vaan nyökkäilemme joka puolelle ja samalla vastakkaiselle puolelle aina pyllistämme. Se on raadollinen tosiasia myös.

Ed. Mäkelä: Rouva puhemies! Kun äsken kuuntelin ed. Kauppisen puheenvuoroa, ajattelin, että siinä oli varsin paljon aineksia Suomen talouslamasta pelastamiseen. Siihen, minkälaisia ne ovat, ovatko hyviä vai ei, en ota kantaa, mutta kyllä vääjäämättä tuli mieleen semmoinen, että ehkä olisi parempi puhua niistä keskustan eduskuntaryhmän kokouksessa ja saada sitä kautta muutosta aikaan. Täällä on tietysti hyvä esittää tiukkaa politiikkaa ja tiukkaa linjaa, etenkin kun yhtään hallituspuolueen edustajaa ei ole paikalla puhumattakaan ed. Kauppisen omasta puolueesta, jonka kautta hän mitä ilmeisimmin voisi vaikuttaa, jos siellä yrittäisi parhaansa. Ainoa, mikä siitä jäi mieleen, oli työttömien kurittaminen ja kiristäminen, ja sehän tietysti on käynyt hallitukselta sujuvasti jo tähänkin asti.

Suomen talous ei ole koskaan sotiemme jälkeen ollut näin sekavassa tilassa kuin tämän hallituksen aikana. Sehän täällä on tullut useissa puheenvuoroissa ja useiden eri keskusteluiden aikana selväksi. Tilannetta pahentaa hallituksen kuurous kaikille varoituksille ja hyville neuvoille. Niitä täältä oppositiostakin on auliisti annettu, mutta niitä ei ole haluttu ottaa vastaan. Ahon hallitus on torjunut opposition antaman avun.

Hallitus torjuu kaiken kritiikin talouspolitiikkaansa kohtaan väitteellä, että ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin hallituksen tiukkaan leikkaus- ja säästölinjaan perustuva politiikka. Voimakkaaseen elvytykseen laman voittamiseksi ei suostuta. Tämänkin käsittelyssä olevan lisäbudjetin määrärahat ovat määrältään aivan liian vähäiset, jotta voitaisiin puhua tehokkaasta elvytyksestä.

Vaikeaa talouslamaa ei kuitenkaan voida edes kohtuullisessa ajassa voittaa ilman tehokasta elvytystä. Näin tehtiin 30-luvun alun Yhdysvalloissa ja Ruotsissa on nyt päädytty jättimäiseen monivuotiseen investointi- ja elvytysohjelmaan talouden pyörien jälleen vauhtiin saattamiseksi. Suomessa sitä vastoin pelätään velkavetoista elvytystä, vaikka Suomen julkisen talouden bruttovelka laskettuna prosentteina kansantuotteesta ei Oecd-maiden tilastossa vielä ole kyseisten maiden keskiarvoa korkeammalla. Velan kasvuvauhtiin on kuitenkin aivan oikein kiinnitetty vakavaa huomiota.

Kun Suomen luottokelpoisuus kansainvälisillä markkinoilla on pienestä laskusta huolimatta edelleen hyvä, työllisyyden kohentamiseen otettavaa koti- tai ulkomaista lisävelkaa ei pitäisi pelätä. Työttömyyden hoitomenot ovat jo niin valtavat, että on parempi vaikka velkarahalla edesauttaa työllisyyden kohentamista kuin antaa työttömyyden jatkuvasti kivuta ylöspäin. Tänä vuonna on odotettavissa puolen miljoonan työttömän rajan ylitys. Ensi vuonna päädytään tällä talouspolitiikalla jo 600 000 työttömän määrään. Se on valtava joukko.

Kaikista varoituksista huolimatta hallitus ei näytä ottavan vakavasti räjähdysmäisen työttömyyden kasvun todellisia yhteiskuntapoliittisia ja mielenterveydellisiä seurauksia. Näistä seurauksista varoitti Suomen Kuvalehdessä teollisuuden tunnettu edustaja vuorineuvos Casimir Ehrnrooth, joka vaati nykytilanteessa tiukkaa

keskittymistä juuri työllisyyden hoitoon. Yhteiskunta ei kestä sitä henkistä lamaa, jonka työttömyys aiheuttaa, eikä sen kustannuksia, huomautti Ehrnrooth aivan oikein. Samassa kirjoituksessa Ehrnrooth esitti työllisyyden rahoittamista lisävelalla, jonka ottaminen pitäisi hänen mielestään myös periaatteellisista syistä nykytilanteessa hyväksyä.

Mutta vaikka Suomen talouslaman jatkuvan syvenemisen vaaroista ja jopa uudesta yleislakon uhasta hallitusta varoitetaan eri tahoilta toistuvasti, lähes päivittäin, hallitus jatkaa vain jääräpäisesti virheellistä talouspoliittista linjaansa. Kun pääministeri ja valtiovarainministeri kuuntelevat vain valtiovarainministeriön virkamiesten, Suomen pankin ja presidentin neuvoja, jäljet ovat todella kauhistuttavat. Hallituksen olisi korkea aika ryhtyä kuuntelemaan myös Suomen kansan mielipiteitä nykyisestä menosta. Ellei talouspolitiikan muutosta saada pikaisesti aikaan, hallitus joutuu ennen pitkää kuuntelemaan vain Kansainvälisen valuuttarahaston koko Suomen valtiota nöyryyttäviä ohjeita.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kuluvan vuoden toinen lisäbudjetti ei paljoakaan helpota nykyistä lamatilannetta, koska sen toimenpiteet eivät vaikuta riittävän nopeasti kotimarkkinoiden elvyttämiseen. Lisäbudjetissa on kuitenkin, täytyy sanoa, jo pyrkimystä pienimuotoiseen elvyttämiseen, joskin kohteiden valinnasta ja niiden ensisijaisuudesta voidaan olla monta mieltä.

Erityisen valitettavana pidän sitä, ettei kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin ole voitu lisäbudjetissa varata enemmän rahaa. Kunnathan ovat juuri tällä sektorilla entistä suuremmissa vaikeuksissa, minkä seurauksena peruspalvelujen taso laskee kaiken aikaa, ei yksin hallituksen vaatimien henkilökuntamenojen leikkausten johdosta.

Pienituloisten ihmisten, eläkeläisten, vammaisten ja veteraanien asioita ei ainakaan tällä käsittelyssä olevalla budjetilla korjata eikä kovin paljon yritystenkään asemaa sillä paranneta. Muutoksen ja korjausten aikaansaamiseksi lisäbudjetin määrärahat ovat yritystoiminnankin pyörien vauhdittamiseksi täysin riittämättömät.

Rouva puhemies! Yhdyn niihin useisiin aiempiin puheenvuoroihin, joissa talouden tervehdyttämisen lääkkeenä tai ehkä ainoana edellytyksenä on nähty hallituksen täysremontti. Nykyinen toimissaan pahoin epäonnistunut Ahon hallitus tekisi parhaan palveluksen isänmaalleen jättämällä pikaisesti eronpyyntönsä.

Ed. K a u p p i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mäkelä toi minun linjaukseni esille, että tämä olisi pitänyt ryhmässä puhua. Kyllä minä sanon, että monia kertoja näistä asioista ryhmässä on puhuttu, mutta hallituksessa, niin kuin täällä on tullut jo esiinkin, on kuurous viesteille kentältä, ei niitä tahdota kuunnella. Tämä viestien kuuntelu kentältä ei kuulu hallituksen toiminta-arsenaaliin ollenkaan, ja sen takia on pakko jossakin sitä asiaa tuoda esiin, että on itse eri linjoilla kuin kenties hallitus.

Sen voin luvata, että minulla ei poliittisia nousu- eikä muita karriääritavoitteita ole. Minä saan leipäni muualta ihan varmasti paljon paremmin ja paljon vähemmällä vaivalla kuin täällä, siinä mielessä minulla ei ole henkilökohtaista intoa asioista puhua. Mutta minä katson, että niin kauan kuin minä tässä tehtävässä olen, pitää yhteiskunnan asemaa miettiä vilpittömästi ja katsoa laidasta laitaan, millä tavalla tätä soppakattilaa hämmennetään ja millä tavalla lopputulos saataisiin mahdollisimman hyväksi.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Kauppinen valitteli sitä, että hänen viestinsä menevät kuuroille korville, kun hän puhuu omassa ryhmässään kentän terveisiä, niin minä sanoisin hänelle neuvon, että jos todella haluaa muutosta aikaan, täytyy siinä tilanteessa, jossa meille kansanedustajille annetaan mahdollisuus, eli silloin, kun äänestetään hallitukselle epäluottamusta tai luottamusta, näyttää se, että viestit eivät ole menneet perille oman ryhmän sekä hallituksen toimintalinjoihin nähden, joita tässä valtakunnassa on toteutettu ja joilla meidän talouspolitiikkamme on ajettu päin mäntyä ja Suomen kansaa konkurssitilaan. Kun ei kerran se ole tepsinyt eivätkä neuvot ole tepsineet, silloin täytyy antaa epäluottamuslause ja näyttää se, että ed. Kauppinen kuuntelee kansaa ja on halukas vaihtamaan maahan sellaisen hallituksen, joka voi tehdä sillä tavalla kuin kansa haluaa, että asiat saadaan paranemaan ja talouspolitiikka oikeille raiteille.

Ed. K a u p p i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä niihin viesteihin tulee ja hallituksen kaatamiseen, valitettavinta minusta oli se, että sosialidemokraatit kieltäytyivät hallitusyhteistyöneuvotteluista silloin, kun se aika oli. Kun kävimme eduskuntavaaleja, minä jo silloin sanoin, että suomalaista yhteiskunnallista tilannetta ei pystytä millään muulla tavalla kor-

jaamaan kuin sillä, että hallituksen takana pitäisi olla suurin piirtein sataprosenttisesti eduskunnan tuki eli kaikkien puolueitten hallitus. Siinä olisi tarvittu niin laajaa konsensusta ja tarvitaan tietysti vieläkin.

Mutta siinä tilanteessa sosialidemokraatit lähtivät närkästyksissään kansan mielipiteen ilmauksesta paisuttamaan ja lihottamaan itseään oppositioon, sosialidemokraatit tekivät mm. sellaisen ratkaisun; on ollut ilmeisen vaikea myöntyä tähän tosiasiaan. Onko siinä mielessä parannus tässä vaiheessa, että sosialidemokraatit ja muut, jotka aikoinaan kieltäytyivät yhteistyöstä, lähtevät nyt hommiin mukaan? Minusta pitää muistaa myöskin nämä synnyt syvät tämän eduskuntakauden alkuvaiheesta.

Ed. Suhonen: Arvoisa puhemies! Ollessani ministerin politrukkina vuodesta 1983 alkaen ryhdyttiin keskustelemaan, että rahamarkkinat vapautetaan ja on kiva, kun saadaan kilpailla jne. Valtiovarainministeriön virkamiehet olivat ylpeitä, kun kertoivat kahvipöydässä, kuinka he olivat taas yön yli rahaa kilpailuttaneet KOPin, SYPin ja Postipankin kesken ja kuinka paljon valtio taas sai korkoa. Silloin pitkällä tähtäimellä valtiovarainministeriön virkamiehet itse vääristivät tilanteen ja ryhtyivät isoa puuta kynsiviilalla sahaamaan poikki ja ihmettelevät nyt, kuinka tällaiseen on menty. Valtiovarainministeriön virkamiehet ja valtiovarainministeri silloin olivat itse pääsyyllisiä. Ei kukaan voinut kuvitella, että näin tulee käymään. Mutta nyt kukaan ei sitä muista enää eivätkä ainakaan tunnusta ne, jotka muistavat. Minä satuin olemaan silloin paikalla ja muistan hyvin tämän tilanteen, kuinka se oli.

Samoin tämän vuoden puolella keskusteltiin TYKSin keskussairaalan sairaalapiirin johtokunnassa, kuinka rahoituspäälliköt olivat tyytyväisiä, kun heillä oli ollut — kummalla 15 miljoonaa, kummalla 40 miljoonaa — yönylirahaa, kun he olivat pelanneet korkojen kanssa ja kiristäneet sillä, kuinka paljon saavat heliboria miinus sitä ja tätä. Minä sanoin, että hävetkää, te olette saaneet yhteiskunnalta sen rahan. Se on joko valtionosuuksia taikka kuntaosuuksia, ja nyt te leuhkitte siitä, kuinka paljon olette korkoja saaneet. Samaan aikaan teette työttömyyttä tähän maahan, kun sen rahan joutuu taas jossain vaiheessa myymään eteenpäin ja korkokanta pysyy korkeana.

Turun kaupungin rahoituspäällikkö, joka meni Kaupunki- tai Kunnallisliittoon, kumpaan meni, Hallipelto, joka meillä oli rahoituspäällikkönä, oli varsinainen rahoituskeinottelija oikein, ja komiaa oli, kun kunnalle tuli tuloja siitä. Kunnat, valtio ja kuntainliitot ovat rahamarkkinoita aikanaan sekoittaneet ja hämmentäneet tosi paljon ja aiheuttaneet näitä vaikeuksia, mitä tällä hetkellä on. Suuret syylliset ovat siellä.

Samalla aina puhutaan pankkien vaikeuksista. Vaikkei se lisäbudjettiin ihan suoraan kuulu, totean, että Arangon putiikki on suurin syyllinen. Eräänkin pankin hallinnossa, jossa olin mukana, huomattiin, että vakavaraisuus ei riitä, ja pyydettiin kaikkiin kiinteistöihin arvonkorotukset ja lähetettiin kirje Arangon putiikkiin. Kahden viikon päästä tuli vastaus, että saatte korottaa, ja taas pankki oli vakavarainen. Kukaan ei käynyt katsomassa. Vaikka olisi minkä paperin lähettänyt, sieltä tuli paluupostissa aina, että hyväksytään. Kyllä pitäisi mennä vähän itseensä niiden, jotka ovat luulleet tietäneensä siitä asiasta.

Arvoisa puhemies! Eduskunta ja Suomen kansa ovat saaneet pian kaksi vuotta kestää nykyisen Ahon hirmuhallituksen kuristuspolitiikkaa. Ensimmäisen toimintavuotensa aikana hallitus ja erityisesti pääministeri Esko Aho syyttivät talouden jatkuvasti synkistymisestä edellisen hallituksen huonoa perintöä.

Kokoomuslaisen valtiovarainministerin on ollut sitä vastoin vaikea syyttää edellistä, Holkerin hallitusta, jossa hänen puolueensa oli yhdessä demareiden kanssa päävastuussa, jonka aikana Iiro Viinanen kunnostautui kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtajana valtion menojen edesvastuuttomana lisääjänä vielä budjetin eduskuntakäsittelyn aikana.

Olisi mielenkiintoista tänä päivänä katsoa Iiro Viinasen puheet silloin, kun tehtiin budjettia 1990—1991, lähinnä 1990 budjettia, olisipa varmaan luettavaa. Hän varmaan löytäisi omat tekonsa ja katuisi tekojaan. Näinhän tapahtui erityisesti syksyllä 1990 vaalivuoden 1991 valtion tulo- ja menoarvioesitystä eduskunnassa käsiteltäessä. Sosialidemokraattinen valtiovarainministeri Matti Louekoski oli budjettiesityksessään kasvattanut laman kynnyksellä valtiontalouden menoja 15 prosenttia edellisvuodesta, ja ryhmänjohtaja Iiro Viinanen vaati eduskunnassa menojen lisäämistä vieläkin enemmän. Valtion menojen kasvu oli vuonna 1991 osin juuri Viinasen oman ryhmän kasvattamaa, lähes 16 prosenttia vuoteen 1990 verrattuna. Menojen kasvuprosentti oli suurin vuosikymmeniin, samanaikaisesti kun vuonna 1991 Suomen bruttokansantuote laski 6,5 pro-

senttia eli enemmän kuin kertaakaan toisen maailmansodan jälkeen.

Nyt Ahon hallituksen valtiovarainministerinä hänen hirmuisuutensa, korkeasti kunnioitettu Iiro Viinanen syyttää tiedotusvälineissä lähes päivittäin Suomen kansaa, työmarkkinajärjestöjä ja elinkeinoelämää ymmärtämättömyydestä hallituksen talouspoliittisia ratkaisuja kohtaan. Hallitus ja valtiovarainministeri perustelevat kuristavaa talouspolitiikkaansa sillä, ettei muka muita vaihtoehtoja voida ajatellakaan. Pääministeri yrittää uskotella, että hänen hallituksensa kaatuminen olisi kohtalokasta jopa Suomen ulkomaiselle maineelle. Ei kai kukaan ota Suomessa, saati ulkomailla tosissaan sitä, että talouspolitiikassaan täydellisesti epäonnistuneen hallituksen vaihtaminen olisi jollakin tavalla onnetonta maallemme.

Asia on aivan päinvastoin, ja siksi olen itse lisännyt iltarukoukseeni pyynnön Korkeimmalle, että hän ensi tilassa antaisi hallituspuolueiden kansanedustajille sen verran lisää ymmärtämystä, että hekin vihdoin älyäisivät antaa potkut Ahon hallitukselle. Tällä alkaa olla jo tulenpalava kiire, koska muuten olemme juhannukseen mennessä Kansainvälisen valuuttarahaston holhouksessa, kuten työnantajien nokkamies Tauno Matomäki jo näytti ennustaneen, vaikka sotkikin Maailmanpankin ja Valuuttarahaston roolin kerjäläisvaltioiden holhoojana.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kuluvan vuoden toinen lisäbudjetti ei Suomea lamakuilun pohjalta montakaan metriä ylemmäs nosta, vaikka valtiovarainministeri lisäbudjettia helmikuussa esitellessään puhuikin hienosti täsmätyöllistämisestä. Budjetissa ei ole riittävästi varoja tehokkaaseen elvytykseen, saati työllisyystilanteen parantamiseen.

Täysin epävarmaa spekulointia on myös se valtiovarainministerin esittämä toive, että hallituksen valikoimiin hankkeisiin käytettävät lainavarat tuovat keskipitkällä aikavälillä rahat valtiolle korkojen kanssa takaisin. Nykyisessä lamatilanteessa olisi ollut tärkeämpää satsata enemmän varoja nopeasti elvytystä tuoviin, enemmän työllistäviin hankkeisiin.

Lisäbudjetin eräät menonlisäykset ovat lisäksi enemmänkin selvää tuhlausta kuin välttämättömiä menoja, esimerkiksi ympäristöministeriön asunto-osaston uuden huippuviran perustaminen. Näinkö hallitus näyttää esimerkkiä valtion ja kuntien pienipalkkaisille työntekijöille henkilöstö- ja palkkamenojen säästöistä?

Voidaan myös kysyä, onko Suomella varaa jatkuvasti lisätä YK:n rauhanturvatehtäviään, kuten nyt tapahtuu entiseen Jugoslaviaan kuuluneessa Makedoniassa. Kymmenet miljoonat lisämarkat jäävät tälläkin kertaa Suomen YK-saatavien jo ennestäänkin velkaiseen saldoon. Miksi pahoin velkaantunut Suomi näissäkin tehtävissä jatkuvasti leikkii taloudellista suurvaltaa ja on aina valmiina uusiin rauhanturvatehtäviin kuin partiopoika? Maailmassa ja YK:ssa jo varmasti uskotaan, että suomalaiset ovat urhoollisia sotilaita, ilman että suomalaiset kalistelevat YK:n tunnuksen alla aseita ympäri maailmaa. Mielestäni rikkaat suurvallat voisivat panostaa YK:n rauhanturvatehtäviin nykytilanteessa huomattavasti enemmän, koska niillä jos kellään on siihen ylimääräistä väkeä ja arsenaalia käytettävissään ja niillä on myös näihin tehtäviin aivan toisessa mitassa varoja kuin köyhällä Suomella.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetissa olisi pitänyt jakaa huomattavasti enemmän rahaa maanteiden, rautateiden ja muun liikenteen investointeihin, työllisyyden parantamiseen, kotimaisen energiatalouden edistämiseen ja jättää vähemmälle lisämäärärahat maan hankkimiseen metsähallitukselle ja metsätaloussektorille.

Kun valtiovarainvaliokunnassa on ollut hallituspuolueiden enemmistö, valiokunta on tietysti siunannut lähes sellaisenaan hallituksen esityksen. Osoituksena kuitenkin valiokunnan huolestuneisuudesta hallituksen talouslinjan tehokkuudesta ja maan talouden tilanteesta on pidettävä sitä, että valiokunta on yksimielisesti kirjannut mietintöönsä toiveensa laaja-alaisista hallituksen, Suomen Pankin ja työmarkkinajärjestöjen välisistä neuvotteluista sekä toiveensa talouden tervehdyttämisohjelman aikaansaamisesta.

Hyvä, jos hallituspuolueidenkin kansanedustajat ovat vihdoin heräämässä näkemään, mihin Suomen talous on nykyisen hallituksen toimenpitein viety, mutta tällainen silmien avautuminenkaan ei vielä riitä. Heräämisen on oltava niin rajua, että eduskunnan enemmistö on vihdoin valmis kaatamaan maamme talouden turmioon vieneen Ahon hirmuhallituksen. Mitä pikemmin tämä tapahtuu, sitä parempi. Jokainen päivä Ahon hallitusta vain jatkaa Suomen kansan kärsimystä, ja siitä olisi tehtävä loppu.

Ed. K a u t t o: Arvoisa puhemies! Lisätalousarvioaloitteeni käsittelee peruskorjaus- ja perusparannusmäärärahojen lisäämistä ja nimenomaan siltä pohjalta, että katson, että ne tämänhetkiset ehdot, jotka ovat voimassa, eivät tuota

sitä tulosta, jota hallitus on suunnitellut. Haluan perustella sitä, miksi näin asian myös näen.

Valtioneuvoston lokakuussa 92 tekemän periaatepäätöksen mukaan asuntorahoituksen painopistettä siirretään uustuotannosta korjaustoimintaan asuntojen ylitarjonnan ja aravatuotantoa halvemmaksi laskeneen hintatason johdosta. Periaatepäätöksen mukaan mm. aravavuokra-asuntojen omarahoitusosuutta nostetaan ja lainoituksessa hyväksyttäviä tontin hintoja alennetaan 25 prosenttia. Perusparannuslainaosuutta supistetaan asteittain.

Edellä mainittuun säästöpäätökseen liittyen valtioneuvostolle on annettu valtuus alentaa lainoitusosuutta, päättää tonttikustannusten lainoittamisen perusteista ja vahvistaa enimmäislainoitusarvot omakotitalojen ja peruskorjauksen lainoitusta varten. Peruskorjauskohteissa myös vuosikorjaukset jäävät lainmuutoksen perusteella lainoittamatta.

Vuoden 93 talousarvion mukaan kuluvana vuonna arvioidaan aloitettavan noin 14 500 uuden arava-asunnon rakentaminen ja perusparannettavan valtion lainoilla noin 13 000 asuntoa. Perusparannusta suunnataan erityisesti niille alueille, joilla ei ole uustuotannon tarvetta. Kunnista vuoden 93 lainoitusta varten saatujen hakemusten määrä on uustuotannossa melkein 34 000 ja perusparannuksessa lähes 22 000. Peruskorjaus- ja perusparannuslainojen määrä on lisääntynyt eniten. Lainoitusosuudet muuttuvat siten, että vuokratalojen peruskorjaukseen myönnettävä laina voi olla enintään 80 prosenttia taikka erityisestä syystä enintään 95 prosenttia hyväksytyistä kustannuksista tai niitä alemmasta lainoitusarvosta.

Hallituksen esityksessä kuluvan vuoden toiseksi lisätalousarvioksi ehdotetaan lyhytaikaisten perusparannuslainojen käyttöönottoa vuokratalojen perusparannusta varten. Lainaa myönnettäessä on tarkoitus toimia niin, että keskimääräinen lainoitusosuus valtion varoin lainoitettavissa vuokratalojen peruskorjaus- ja perusparannuskohteissa ei ylitä 80:tä prosenttia. Kustannusten kurissa pitämiseksi ehdotetaan, että peruskorjaus- ja perusparannuslainoituksessa käytettäisiin enimmäislainoitusarvoja vuosikorjauskustannusten ulkopuolelle jättämisen lisäksi. Enimmäislainoitusarvon laatimisessa on perusteena se, että keskimäärin korjaustarve on tästä riippuvainen. Enimmäislainoitusarvoa sovelletaan myös hyväksyttävien korjausten rajaamiseksi.

Vuokrataloissa enimmäislainoitusarvot ehdotetaan porrastettavaksi talon valmistumisvuoden tai laajan peruskorjauksen mukaan seuraavasti: 15 vuoden enimmäislainoitusarvo markkaa per asuntoneliö on 1 700 ja 35 vuoden osalta 3 700 markkaa per asuntoneliömetri. Välivuosille 16—34 vuotta enimmäislainoitusarvot saataisiin lisäämällä kutakin vuotta kohti 100 markkaa per asuntoneliömetri. Omakotitalojen perusparantamisen enimmäislainoitusarvoksi ehdotetaan 3 200 markkaa per asuntoneliö.

Enimmäislainoitusarvon soveltaminen on yksi yksittäinen toimenpide volyymin lisäämiseksi. Se ei sinänsä ole huono asia, mutta sen käyttöönotto tuli liian nopeasti. Hakijoilla ei ole ollut tietoa hintaleikkurista viime syksynä, eli sen ajoitus on väärä. Käytännössä perusparannuslainoitus heikkenee, siis vuosikorjauksien ulkopuolelle jättämisen osalta, lainoitusosuuden pienentämisen osalta sekä enimmäislainoitusarvojen soveltamisen osalta. Kaikki nämä kolme toimenpidettä lisäävät omarahoitusosuutta ja kalliimman pankkirahan tarvetta. Tällöin on kysymys siitä, uskaltaako hakija lähteä yritykseen näillä ehdoilla ja uskooko hän saavansa rahaa pankista.

Perusparannusten lukumäärä on käyttösuunnitelmassa tavoitteen mukainen. Keväällä lainajonossa mukana on noin 15 000 kohdetta, joista arvioidaan lähtevän liikkeelle noin puolet. Vanhasta varastosta, noin 5 500 kohdetta, arvioidaan lähtevän liikkeelle vain noin kolmanneksen. Ongelmaksi tulee kuitenkin se, miten hakija saa lainaa, kun valtion lainoitusosuus supistuu. Puuttuva valtion lainaosuus on katettava kalliimmalla pankkirahalla.

Asuntohallituksessa on arvioitu, että peruskorjauksen hintaleikkuri on alentanut lainamääriä keskimäärin puoleen. Eniten hintaleikkuri karsii uusia ja suhteellisen kalliita kohteita, joiden kustannuksia leikataan nyt eniten. Aikaisemmassa menettelyssä lainaa sai 95 prosenttia kustannuksista, nyt maksimissaan 80 prosenttia. Lainoitusosuuden putoaminen vaikeuttaa selvästi liikkeelle lähtemisiä. Arviota vaikutuksesta ei tarkoin vielä ole. Kuitenkin on selvää, että liikkeellelähtöjen osuus tulee ainakin huomattavasti hidastumaan. Ei ole mitään takeita tällä hetkellä siitä, että asetettu lukumäärätavoite saavutetaan. Hankkeita tullaan myös varmasti karsimaan. Tämä tulee vaikuttamaan jälleen heikentävästi työllisyyteen.

Perusparannuslainan korvaaminen pankkilainalla nostaa myös kohteiden asumiskustannuk-

sia. Tiedän eräänkin arvion, jossa arvioitiin, että lisäys vuokraan olisi 10 markkaa per neliö kuukaudessa, ja se tietäisi jo aikamoisia vuokran korotuksia. Asumiskustannusten nousu kytkeytyy myös tyhjinä oleviin asuntoihin, joiden määrä vuokran noustessa lisääntyy. Taloudellisissa vaikeuksissa olevan vanhan aravavuokratalon peruskorjaaminen on sikäli hankalaa, että lainojen rästimaksut on myös maksettava pois ennen kuin peruskorjauslainaa voidaan myöntää. Lyhytaikaiset perusparannuslainat eivät mene kaupaksi kireiden lainaehtojen vuoksi. Näissä lainoitusosuus on 60 prosenttia ja laina-aina kymmenen vuotta.

Tärkeintä jatkossa olisikin mielestäni se, että perusparannuslainojen lainoitusosuus säilytetään vähintään 80 prosentissa ja, mikäli mahdollista, sitä nostettaisiin, jotta voitaisiin varmistaa myös se, että peruskorjaukset lähtevät liikkeelle ja takaavat niitä työllisyystavoitteita, joita on asetettu.

Arvoisa puhemies! Toinen aloitteeni koskee ympäristöministeriön uuden ylijohtajan viran perustamista.

Julkisen hallinnon kehittämisessä ovat eduskunta ja hallitus asettaneet tavoitteeksi kustannusten sekä henkilöstön määrän supistamisen. Ympäristöministeriön hallinnonalalla on meneillään suuria uudistuksia, joissa nämä säästöperiaatteet joudutaan ottamaan huomioon.

Asuntohallituksen toimintaa jatkavan asuntorahaston henkilöstöresurssit onkin mielestäni mitoitettu selvästi liian pieniksi, mikä vaikeuttaa sosiaalisen asuntopolitiikan hoitoa ja johtaa ammattitaitoisen henkilöstön irtisanomiseen. Maatilahallituksen ja työsuojeluhallituksen lakkauttamisissa ei sen sijaan ole jouduttu henkilöstön irtisanomisiin.

Ympäristöministeriön oman hallinnon kehittämisessä nämä säästöperiaatteet eivät toteudu. Päinvastoin lisäbudjetissa ehdotetaan yhden uuden korkeapalkkaisen ylijohtajan viran perustamista siten, että siihen ei osoiteta varoja muita virkoja supistamalla. Tämä on nykyisessä taloudellisessa tilanteessa väärin ja antaa hyvin epämääräisen kuvan valtion säästöperiaatteista käytännössä. Koska uuden ylijohtajan viran perustaminen on vastoin budjetin ja hallinnon kehittämisen säästölinjaa, rahat olisi mielestäni poistettava lisämenoarviosta.

Ed. Rimmi: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva toinen lisätalousarvio on pettymys siltä osin, että ne askeleet, mitä siinä saavutetaan työllisyyden hoitamiseksi, ovat todella liian vähäisiä ja hitaasti vaikuttavia. Haluan tuoda keskusteluun joitakin näkemyksiä siltä osin, miltä tilanne vaikuttaa nimenomaan Pirkanmaan näkökulmasta tarkasteltuna.

On ensinnäkin todettava, että työttömyystilanne Pirkanmaalla on suurin piirtein 20 prosentin luokkaa lähes kaikissa kunnissa. Esimerkiksi sellainen suuri kaupunki kuin Tampere ja huomattava kaupunki kuin Nokiakin ovat ylittäneet 20 prosenttia ja joissakin kunnissa työttömyys on paljon yli 20 prosentin. Pahin tilanne Tampereen ja ympäröivän maakunnan osalta on nimenomaan rakennusteollisuuden puolella. Tampereen kaupungissa on rakentajista työttöminä 50 prosenttia, ja ympäröivässä maakunnassa luku on vieläkin korkeampi.

Vasemmistoliiton kansanedustajana allekirjoitin ja itsekin tein aloitteita lisätalousarvioon, nimenomaan sen suuntaisia, että ne olisivat parantaneet työllisyystilannetta. Siellä oli mm. esityksiä työllisyysperusteisiin määrärahoihin. Sitten oli kohdennettuja määrärahoja erilaisiin Pirkanmaan alueen välttämättömiin vesihuoltoinvestointeihin ja myös tie- ja raideliikenteen rakentamiseen, jossa mm. yhtenä kohteena oli Syvinginsalmen sillan rakentaminen Ruoveden kunnassa. Syvinginsalmen sillasta kannattaa muutama sana kertoa siitä syystä, että nythän siinä on lossiliikennettä ja lossi on varsin vanha ja aiheuttaa erittäin suurta haittaa ei pelkästään normaalille päivittäiselle ihmisten asiointiliikenteelle vaan myös erittäin paljon haittaa seudun teollisuudelle; esimerkiksi Pohjan sahalle siitä kulkee huomattavaa puutavaran kuljetusta. Tätä siltatyötä on lykätty useaan otteeseen, ja se olisi ollut enemmän kuin tarpeellinen monestakin syystä esimerkiksi näinä erittäin vaikeina työllisyysaikoina. (Ed. Aittoniemi: Se olisi jo rakennettu, jos Vennamo olisi liikenneministerinä!) — Ilman Vennamoakin se nyt voitaisiin ihan hyvin, ed. Aittoniemi, rakentaa, mutta on hauska todeta, että se on jo silloinkin ongelmaksi havaittu. Näin hitaita nämä herrojen kiireet ovat.

Ratainvestoinneissa pääradan kunnostus olisi todella välttämätöntä, mutta sitten on meillä hyvin paljon rataosuuksia, joilla myös teollisuuden tarpeista lähtien olisi välttämätöntä, että näitä rataosuuksia korjattaisiin, koska ei voida täysillä kuormilla esimerkiksi tietyillä rataosuuksilla kuljettaa puutavaraa ja siitä on tietysti omat haittansa ja kustannuksia nostavia vaikutuksia.

Mutta vielä rakennustoimintaan liittyvä asia. Paitsi että välttämättä tarvittaisiin myös asuntojen rakentamiseen rahaa, erikoisen huutava tilanne on peruskorjauksessa, niin asuntojen peruskorjauksessa kuin myös julkisten rakennusten saneeraamisessa. On hyvin epäkansantaloudellista, että esimerkiksi koulut, vanhainkodit ja muut julkiset rakennukset rapistuvat tämän yhteiskunnallisen epätaloudellisuuden takia, kun ei suunnata näihin peruskorjausmäärärahoja. Kaiken lisäksi sillä todella työttömyyttä voitaisiin lieventää, ja tässä tilanteessa on kymmeniä kertoja tältäkin paikalta todettu, kuinka edullista olisi nyt kaikkeakin rakentamista, mitä yhteiskunnassa tarvitaan, mutta tietysti myös peruskorjausta aikaansaada. Materiaalit ja työvoimakustannukset ovat niin paljon tippuneet, työntekijät ovat esimerkiksi rakennusalalla joustaneet palkoissaan alaspäin hyvin reilusti; töitä tehdään ihan matalilla kirjapalkoilla.

Olisin puuttunut täällä moneen kertaan tänäänkin jo esille tulleeseen asiaan, työelämän joustoihin, joita on vaadittu yhtenä elvyttävänä tekijänä tässä vaikeassa tilanteessa. Olisi aika mielenkiintoista tietää, sitä ei ole kukaan esittänyt, kuinka paljon saadaan uusia työpaikkoja aikaan ja kannattavuutta lisättyä sillä, että työelämään huudetaan näitä joustoja. Joustot saattavat olla ja ovatkin ehkä tarpeellisia silloin, jos niitä voidaan asiallisesti ja rakentavasti yrityksessä toteuttaa sillä tavalla, että esimerkiksi ne lähtevät työnantajan tarpeesta mutta myös ehdottomasti työntekijän tarpeesta hyvässä yhteistyössä. Mutta kaikesta on saanut nyt ymmärtää sen, että joustojen tarkoituksena onkin ajaa näitä asioita lähes yksinomaan työnantajan tarpeista johtuen. Nykyinen työehtosopimusjärjestelmä antaa erittäin hyviä mahdollisuuksia jo nyt joustaa esimerkiksi työajoissa, mitä on pidetty tärkeänä; siihen on jo nyt mahdollisuuksia, jos niitä vain halutaan käyttää.

Mutta nyt halutaankin ilmeisesti jotakin muuta: mennä todella kovasti alas esimerkiksi palkkatasossa. Kun on samaan aikaan puhuttu siitä, että palkoista, työajoista, työehdoista pitää päästä sopimaan yrityksen sisällä, niin tämä on toinen viesti tähän asiaan ja mielestäni viestittää juuri sitä, että halutaan päästä sanelupolitiikkaan. Sillä on valitettava tosiasia, että tänä laman aikana työntekijät työpaikoilla ovat todella suurissa vaikeuksissa. Meillä on hyviä työpaikkoja, sanotaan nyt, että ne ovat vientiteollisuudessa, raskaassa metalliteollisuudessa, paperiteollisuudessa, joissa vienti vetää ja on vahvat organisaatiot. Mutta sitten pienistä ja keskisuurista työpaikoista kuuluu valitettavasti sitä, kuinka työnantajan ote koko ajan kiristyy. Siellä on sanelua ja semmoisia puristuksia, että työntekijät eivät edes kaikkia uskalla kertoakaan, vaan työpaikan menettämisen pelossa joutuvat aika moniin ikäviin asioihin alistumaan. On valitettavaa, että näin on.

Yksi asia on se, että ihmisiä vaaditaan hirveästi tekemään ylitöitä tässä taloudellisessa tilanteessa, tässä työllisyystilanteessa, jolloin ylitöitä ei ymmärtääkseni pitäisi tehdä paitsi joissain hätätapauksissa. Nehän eivät olekaan sitten ylitöitä, vaan ne ovat hätätöitä lain mukaan. Ihmisiä kiristetään tekemään ylitöitä, kun sitä työtä voitaisiin antaa muillekin.

Mutta haluaisin puuttua yhteen mielestäni hyvin oleelliseen asiaan. Tässä tilanteessa, kun maassa on lähes 100 000 nuorta, alle 25-vuotiasta ihmistä työttöminä, työelämässä on pitkän pitkän työhistorian tehneitä useita kymmeniätuhansia, jotka ovat 55—62-vuotiaita, jotain tätä ikäluokkaa. He ovat tehneet 35—40 vuoden ja yli 40 vuodenkin työhistorian. Heillä on sellaisia työrupeamia, että he ovat viikon sairaina, viikon töissä, kaksi viikkoa sairaina, viikon töissä, ja he ovat erittäin epävarmaa työvoimaa myös työantajalle. He tarvitsevat hyvin paljon yhteiskunnan palveluita, kuntoutuspalveluita, lääkäripalveluita, ja joutuvat käyttämään suuren osan vähäisistä tuloistaan terveytensä hoitamiseen, esimerkiksi lääkkeiden käyttämiseen.

Vallankin jos tarkastelee tätä naisten näkökulmasta, niin kuin he ovat tulleet työelämään, työaika on ollut 48 tuntia viikossa kuutena päivänä viikossa, äitiyslomat olivat 4—6 viikkoa, vuosilomat viikon ja kaksi, työsuojeluorganisaatiota ei ollut, raskaiden taakkojen nostelussa ei ollut minkäänlaista rajoitusta. Naiset joutuivat nostelemaan esimerkiksi 50 kilon taakkoja. Ei ollut mitään määräyksiä erilaisista kemiallisista tai muista haitallisista aineista työelämässä, ja nämä kaikki ovat tässä työprosessissa vaurioittaneet näitä ihmisiä. Näiden ihmisten pääseminen nyt työelämästä pois olisi varmasti kokonaistaloudellisesti tarkasteltuna, koko yhteiskunnan mitassa tarkasteltuna, enemmän kuin tarpeellista tässä tilanteessa.

Kun ajatellaan sitten, että kuitenkin nämä ihmiset ovat olleet pitkään töissä ja saattavat saada juuri näitä ikälisiä ja palvelusvuosilisiä ja sitä ylempää palkkaryhmänpalkkaa, joka on vuosien mittaan karttunut ja johon ed. Kauppinen puheenvuorossaan viittasi. Jos nämä ihmiset

päästettäisiin pois työelämästä eläkkeelle, tämmöiselle luopumiseläkkeelle, josta olemme vasemmistoliiton eduskuntaryhmän toimesta lakialoitteen tehneet — huomenna sitä erikoisseminaarissa auditoriossa käsitellään, toivon teidän osallistuvan — niin luotaisiin uusia työpaikkoja nuorille ihmisille ja säästettäisiin varmaan myös aika rajusti palkkakustannuksissa, koska nuorten sisääntulopalkka on huomattavasti alhaisempi ja se on useamman vuodenkin alhaisempi.

Nyt varmasti heitetään heti väite, että eläkkeet maksavat eri ihmiset, eri järjestöt, ne maksavat eläkekassat ja palkat maksaa työnantaja. Mutta tässä taloudellisessa tilanteessa, missä ollaan, kun työpaikoista on huutava pula, sairaat ihmiset työelämässä ja nuoret terveet ihmiset työttöminä, pitäisi olla objektiivista kykyä tarkastella tätä asiaa yhteiskunnan kokonaisedun mukaisesti. Tätä todella toivoisin, ja kun ed. Kauppinen kuulutti omassa puheenvuorossaan uusia avauksia ja uusia näkemyksiä, niin tässä olisi yksi, johon toivoisin vakavasti paneuduttavan. Sitä kautta myös säästettäisiin todella työttömyysturvamenoissa huomattavat summat rahaa, kun saataisiin näitä nuoria työllistettyä.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustajat Rimmi ja Kautto kumpikin kiinnittivät erittäin tärkeään asiaan huomiota, mm. asuntorakentamiseen, asuntojen peruskorjaukseen. Ehkä huolestuttavinta on koko tilanteessa se, mikä lisätalousarviostakin näkyy aivan selvästi, että tämmöisiä tulevaisuuteen suunnattuja investointeja tämä hallitus ei halua tällä hetkellä jostakin kumman syystä tehdä.

Huolestuttavinhan tässä lisäksi on se, että tämä tietoinen deflaatiopolitiikka on ajanut myös koko yhteiskunnan samaan kierteeseen. Se on ajanut kunnat ja kaupungit investointien supistamiseen ja lakkauttamiseen, kun nyt pitäisi tehdä rakenteellisia ratkaisuja.

Ehkä molempien edustajien puheenvuoroihin mielestäni yksi asia voitaisiin lisätä: peruskorjauksien osalta nimenomaan energianäkökulma, joka on hyvin merkittävä tämmöisenä aikana. Meillä on valtava määrä 50-, 60- ja 70-luvulla rakennettuja vuokra-asuntoja ja niiden peruskorjaustarve on pelkästään jo energianäkökulmasta niin valtava, että siellä puhutaan tuhansien megawattien luokasta, joita säästöjä sieltä pystytään hakemaan. Nyt rakennusväki on työttömänä, investoinnit ovat edullisia, tavara on edullista. Nyt niitä korjauksia pitäisi suorittaa ja nyt niitä pitäisi saada liikkeelle. Ei koskaan aikaisemmin ole tämmöistä mahdollisuutta ollut tulevaisuutta varmistaa nimenomaan investointeja ja työllisyyttä lisäämällä, mutta se ei istu jostakin syystä. En pysty erittelemään sitä syytä muuksi kuin haluttomuudeksi suorittaa järkeviä toimenpiteitä.

Ed. K a u p p i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mitä ed. Rimmi tästä luopumiseläkkeestä toi esille, niin olen osittain samaa mieltä mutta osittain en. Jos luopumiseläkkeelle työllisyysperustein laitetaan tai ihminen pääsee, niin minusta se pitäisi rahoittaa työttömyysturvarahoituksesta eikä eläkejärjestelmämaksusta, koska eläkejärjestelmämaksuja ei ole mitoitettu sille tasolle, vaan ne on mitoitettu sille tasolle, että ihmiset todennäköisesti ovat määrättyyn ikään asti työssä jne. Kun siellä jo tällä hetkellä on pommi, joka räjähtää tuleville sukupolville, meidän lapsillemme ja lastenlapsillemme, miten pitkäikäisiä olemme sitten, niin minusta siinä mielessä se on perusteetonta, Se pitäisi rahoittaa tässä tilanteessa tässä ja nyt ja tämän päivän politiikalla eikä siirtää niitä vastuita tulevaisuuteen ja mitata tulevaisuudesta hyvinvointia pois.

Siinä mielessä olen eri mieltä, mutta muuten periaatteessa olen samaa mieltä, että ihmiset siinä tilanteessa voisivat päästä työttömyyseläkkeelle kevyemmin kriteerein kuin nyt esimerkiksi — tai työllisyyspoliittiselle eläkkeelle, sanotaan ehkä pikemminkin näin.

Toisaalta rakennusten peruskorjausasiassa olen ihan samaa mieltä, mitä täällä parissa kolmessa edellisessä puheenvuorossa on tullut esiin: Asuntojen ja rakennusten peruskorjaus tänä päivänä on minusta paikallaan. Uusrakentamisen suhteen olen aika varauksellinen sen takia, että meillä on jo nyt tyhjiä asuntoja, tyhjiä toimisto-, liike- ja muita toimitiloja ja teollisuuskiinteistöjä jne. Pikemminkin niiden kunnostaminen uudelleenkäyttöön ja modernisoiminen on paikallaan ja nämä energiataloudelliset seikat huomioon ottaen myöskin erittäin suositeltavaa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On tietysti harkinnan ja muodon etsimisen asia se, millä tavalla tämmöinen luopumiseläkejärjestelmä rahoitetaan. Mutta ajattelen sitä, että tulisi eläkepommi — ed. Kauppinen sanoi tulevan, jos se rahoitetaan eläkejärjestelmistä — meillä on tulossa tämmöinen henkinen pommi ja koko yhden suuren sukupolven menettämisen pommi, jonka taloudellisia vaikutuksia

me emme varmasti edes vielä kykene arvioimaan. Entä jos menetämme kymmeniätuhansia nuoria ihmisiä esimerkiksi henkiseen työkyvyttömyyteen tai kokonaan sillä tavalla, että heistä ei koskaan ole enää tämän yhteiskunnan täysipainoisiksi kansalaisiksi, jos muutamia vuosia he joutuvat roikkumaan kokonaan työttöminä? Kyllä minä toivoisin, että yhdessä tätä asiaa objektiivisesti halutaan miettiä ja etsiä siihen ratkaisuja. Niitä varmasti olisi löydettävissäkin.

Ed. Laakkonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä eläkepommiin tulee, tällä hetkellähän on tosiasia, että meillä kuntien kattamattomat eläkevastuut ovat 213 miljardia markkaa, valtion suurin piirtein samaa luokkaa. Varovaisesti arvioiden TEL- ja LEL-järjestelmien kattamattomat eläkevastuut ovat yli 400 miljardia markkaa ym. Paljonko sitten on menetetty kasinopeleissä ja muissa eläkerahoja, säätiöitten kautta jne? Minä väittäisin, että se on noin 1 000 miljardia markkaa, mikä on laskua tuleville työssä kävijöille. Ja en ollenkaan ihmettele, jos tämän hetken lukiolaiset ja opiskelijat ovat huolissaan siitä, mikä on heidän tulevaisuutensa sitten, kun he ovat työssä ja me olemme eläkkeellä. Heidän rahansa eivät riitä ja yhteiskunnan tulo ei riitä meidän eläkevasteittemme kattamiseen.

Mutta olen aivan samaa mieltä henkisestä pommista näitten nuorten työttömien kohdalta. Mutta sen korjaaminen minusta voidaan tehdä muullakin tavalla, mm. työn uudelleenjakoajattelulla. Elikkä me, jotka olemme työssä, luovumme osasta panoksiamme, tulospanoksiamme ja näin ollen sallimme heille mahdollisuuden päästä työelämään mukaan ja luomme erilaisia harjaantumisjärjestelmiä jne. Kyllä monenlaisia asioita voidaan kehittää, mutta se, että pelkästään eläkepommia kartutetaan, ei ole ratkaisu siihen. Se siirtää vain ongelmapommin nuorten kannettavaksi myöhempinä vuosina, sitten kun me alamme olla toinen jalka haudassa, siinä vaiheessa.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Nopeasti kun asiansa esittää, niin ehtii vielä tuonne Elannon elintarvikekauppaan Liisankadun ja Snellmaninkadun kulmaan. Siellä tytöt jo varmasti odottelevat, että mihinkä Suti on mahtanut joutua, kun ei makkaranpalaansa tule hakemaan.

Luovuinkin jo aikaisemmin tästä puheenvuorostani, mutta minua jäi kuitenkin vanhaan tapaan harmittamaan valtiovarainvaliokunnan mietinnössä vasemmistoliiton vastalauseessa eräs väliotsikko, jossa lausutaan, että SDP, SMP ja vihreät hallituksen apuna ja tukena, ja tarkoitetaan jälleen tuota iänikuista asiaa ecukytkennästä muistaakseni vuoden 1991 kesäkuussa. Siitähän on täällä meidän kesken väitelty vaikka kuinka pitkään. Me väitämme, että me olimme ainoa eduskuntaryhmä, joka esitti, että siinä vaiheessa, kun tämä valuuttakytkentä suoritetaan, pitäisi markka myös muutamalla prosentilla devalvoida. Se pitää ehdottomasti paikkansa, näinhän se olikin. Myönnän myös sen, että vasemmistoliitto ainoana ryhmänä vastusti markan sitomista silloin ecuun.

Ei kannattaisi kovin pitkään tästä asiasta puhua, ja ihan tulevaisuutta ajatellenkin haluaisin siirtää tämän asian sikäli historian lehdille, että tuolla ecukytkennällä, jota on pidetty jonkinlaisena synnin alkuna Suomen talouslamalle, ei ole juurikaan merkitystä. Yksipuolinen sitominen ecuun silloin oli pelkästään symbolinen ratkaisu, jolla ei ollut sen kummempaa sidonnaisuutta. Ehkä hallitus ja niin kuin mekin näimme tarkoitti ojentaa jonkinlaisen luottamuksen höyhenen Euroopan ja Euroopan rahamarkkinoiden suuntaan tällaisella integroituvalla toimenpiteellä. Mitään muutahan sillä ei ollut merkitystä. Me olisimme voineet markan devalvoida viikko sen jälkeen, jos olisimme halunneet, ja niinhän me teimme sitten saman vuoden marraskuussa tämän ecukytkennän lainkaan sitä estämättä.

Se oli joka tapauksessa virhe, että silloin ei devalvoitu. Me esittelimme 4—5 prosenttia, ehkä 8—10 prosenttia olisi ollut paikallaan. Näin ei kuitenkaan silloin tapahtunut. Mutta tämä kesäkuu, siitä ei Suomen talouslama ole lähtenyt.

Sen sijaan marraskuussa 1991 tehtiin paha virhe, kun markka devalvoitiin mutta selvästi alle tarpeen. Kun devalvointiprosentti oli 12,3, sen olisi pitänyt olla jossakin 20:n vaiheella, jolloin tuo kehitys olisi saatu pysähtymään ja rahamarkkinat rauhoittumaan. Ja nyt, jos minä oikein muistan, tämä saattaa olla vähän oraitten päälle arveltua, mutta pankkivaltuusmiehissä ed. Seppänen saattoi olla sellainen, joka puolsi vain 10 prosentin devalvaatiota. Jos silloin olisi tehty hänen näkemyksensä mukaan, se olisi ollut

todella paha virhe, kun 12,3 prosenttiakin oli virhe. Mutta minä olen saattanut erehtyä, minä huomautan. Tämä on muistikuva, jolla silläkään ei ole sellaisenaan mitään merkitystä.

Kun markka devalvoitiin 1991 marraskuussa liian alhaisella devalvaatioprosentilla, käynnistettiin prosessi, jota ei ole tänä päivänä saatu hallintaan. Vuotta myöhemmin — oliko se nyt vuotta myöhemmin, en enää muista kuukausia — Suomi ajautui markan kellutukseen, koska ei uskallettu enää lähteä devalvoimaan kiinteällä devalvaatioprosentilla.

Ja jos hiukan kuvaannollisesti vertailee devalvaatiota ja kellutusta, niin devalvaatiohan on suonenisku, joka annetaan, vuodatetaan vähän verta, mutta sen jälkeen pannaan haavaan tikit ja verenvuoto lakkaa. Kellutus on sellainen, jossa isketään haava auki ja jätetään vuotamaan, laitetaan vaan jokin kuppi alle, että se menee sinne. Se on koko ajan vuotava haava Suomen talouselämän lihassa tämä kellutus, vaikka sillä on joitakin positiivisiakin vaikutuksia, mm. aiheutti sen, että spekulantit eivät pysty enää leikkimään tätä korkoleikkiään, niin kuin aikaisemmin tekivät ensimmäisen devalvaation jälkeen. Mutta se on kuitenkin koko ajan kansantaloutta heikentävä asia.

Näin kävi 91 marraskuun jälkeen. Hallitus menetti täysin otteensa. Se ei ole enää saanut Suomen talouselämää käsiinsä. Se lätkii koko ajan puoli vuotta myöhässä toimenpiteitä, jotka nekin ovat liian vähäisiä taloudellisen tilanteen hallintaan saamiseksi. Tätä osoittaa sitten se, että kun Ahon hallituksen astuessa virkaansa keväällä 91 meidän valtion velkamme oli 61,5 miljardia markkaa, ja on tällä hetkellä 220 miljardia markkaa. Toisin sanoen Ahon hallitus on tullut maksamaan Suomelle 160 miljardia markkaa vajaassa kahdessa vuodessa, ja se on aika paljon. Jos se seuraavan vuoden aikana tulee myös 100—120 miljardia markkaa maksamaan lisää, niin silloin yhteiskunta on tuhon tiellä. Me emme enää millään normaalikeinoilla pysty nousemaan tuosta ahdingosta.

Mihin nämä lainarahat sitten on käytetty? Kysymyksessä on niin kuin olen monta kertaa sanonut, ja sen jokainen täällä hyvin tietää, tuo maaginen ympyrä: Kun ei ole ostovoimaa, ei voi olla ostaa. Kun ei voi ostaa, yritys ei voi tuottaa. Kun yritys ei voi tuottaa, se ei voi tarjota työtä. Kun se ei voi tarjota työtä, se ei voi maksaa palkkaa. Kun ei ole palkkaa, ei ole ostovoimaa. Koko ajan tämä maaginen ympyrä kiristyy ja kulkeutuu alaspäin, ja siihen menee vähentyneinä verotuloina ja lisääntyneinä työttömyysmaksuina 70 miljardia markkaa eli se, mitä me vuosittain olemme tähän saakka ottaneet keskimääräisesti lainaa.

Meillä siis lainalaarista kaadetaan säkkiin, jossa pohjassa on suuri reikä, tämän maagisen ympyrän reikä, ja sinne saadaan kaataa kuinka pitkään hyvänsä, jos kotimarkkinoita ei saada elpymään, toisin sanoen ihmisille ei saada ostovoimaa, jotta he voivat ostaa yritysten tuotteita. Yritykset eivät voi tuottaa lisää, kun hyllyt ovat joka puolella täydet. Yhden Rosenlewin hellan täytyy lähteä ostajalle, ennen kuin Rosenlew voi tuottaa hyllylle uuden hellan tilalle ja antaa siihen liittyvän työpanoksen ihmisille. Tästä meillä on kysymys. Jos me emme saa tähän korjausta, niin silloin mikään ei lähde liikkeelle.

Nyt sitten mennään siihen, mistä minun maalaisjärkeni mukaan on kysymys ja mihin täytyy saada korjaus. Kysymys on ns. reaalikorosta. Sen verran vielä sanon, että kun meillä on devalvoitu 30—35 prosenttia käytännössä, on eräs huomionarvoinen seikka suomalaisessa rahamarkkinataloudessa: Inflaatio ei ole lähtenyt liikkeelle lainkaan, kun sen normaalisti olisi pitänyt lähteä, jos asiat ovat kunnossa. Ja tämä on meidän suuri ongelmamme, inflaatio ei lähde liikkeelle.

Meidän korkotasomme on laskenut kohtuullisesti, ja joka tapauksessa meillä vielä reaalikorko, jos ei lasketa inflaatiota, on 5 prosentin luokkaa, ehkä 5,5 prosenttia. Nyt kun inflaatio eräillä alueilla, nimenomaan investointialueilla, on miinusvoittoinen, reaalikorko on 5—6 prosenttia. Jos inflaatiota ei ole lainkaan, ihmisten ei kannata rahaansa laittaa investointeihin vaan viedä se pankkiin, josta saa aina turvallisen reaalikorkotuoton 5 — 5,5 prosenttia.

Niin kauan kuin meillä reaalikorko on suurempi kuin investointeihin liittyvien inflaatioiden arvo, meidän taloutemme ei lähde liikkeelle, koska se ei auta meitä mitään, että me otamme velkarahaa ja elvytämme sillä. Se on samanlainen tilanne, minkä lääkäri Kauppinen varmaan tietää: Kun hammas on kipeä ja vetäisee vähän kylmää ilmaa sinne, niin se 5 sekunniksi lakkaa särkemästä. Sitten se alkaa särkeä kahta kauheammin. Elvytys on tällainen. Jos sillä ei ole jatkuvuutta, on turha yrittää sitä toteuttaa.

Me emme pääse liikkeelle muuten kuin seuraavalla tavalla:

Ensinnäkin valuuttasäännöstely, valuutan vientisäännöstely, on välttämätön liittyen seuraaviin toimenpiteisiin.

Korkojen edelleen ajaminen alas on tarpeen joko markkinatalouden toimenpitein tai säätelyllä. Sekään ei auta, vaikka me ajamme korot 3 prosenttiin, jos inflaatio pysyy nollassa.

Kolmas vaihe on se, että meidän täytyy rahamarkkinoiden likvidiä lisäämällä antaa inflaatiosysäys, joka panee inflaation liikkeelle. On se setelirahoitusta tai mitä hyvänsä, mutta likvidin lisäystä tarvitaan. Siinä vaiheessa inflaatio lähtee liikkeelle, ja kun korot ovat laskusuunnassa, eräässä vaiheessa ne morjestavat toisiaan. Ihannetilanne on tietysti se, että inflaatio on suurempi kuin reaalituotto talletuksissa. Kukaan rahaihminen, joka ei voi viedä valuuttaansa enää ulkomaille, ei pidä sitä pankkitilillä vaan osoittaa sen investointeihin, jotka antavat rahalle suojan inflaatiota vastaan.

Tällä tavalla, eikä millään muulla tavalla, me pääsemme liikkeelle. Mutta se vaatii keinotekoisia toimia erityisesti inflaation liikkeelle saamiseksi. Se on välttämätöntä. Inflaatio on velkaisen ystävä, ja se on tässäkin tapauksessa. Niin kauan kuin inflaatio on nollassa, velkaiset pysyvät omissa kuopissaan kärsivinä ja myöskään yhteiskunnan talous ei lähde liikkeelle. Siinä on tämä lähtökohta.

Rouva puhemies! Olen tehnyt pari lisäysaloitetta tähän budjettiin. Toinen koskee asuntovelallisten korkotukea, siihen vähän lisää rahaa. Toinen koskee velkasaneerauksen liikkeellepanoa, lisäsatsausta siihen. Velkasaneeraus on täysin lapsenkengissä. Marttakerhot tekevät sitä tänä päivänä hankkiakseen yhdistykselleen lisää rahaa, vähän noin sitaateissa sanottuna. Toisaalta kyllä katson, että koko velkasaneeraus on yhdentekevää. Sillä on yhä vähemmän merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa. Se ei ainakaan meidän talouttamme auta liikkeelle, että ihminen laitetaan viideksi tai kymmeneksi vuodeksi ryömimään kapeaan putkeen 2 300 markan kuukausituloilla ajatellen, että kymmenen vuoden päästä saattaa sitten valo paistaa.

Joka tapauksessa olen tehnyt tällaiset aloitteet. Pidän hyvin todennäköisenä, että en viitsi nostaa takapuoltani ylös penkistä ehdottaakseni, että ne otettaisiin äänestykseen. Mutta olenpahan nyt tehnyt minäkin jotakin, koska meidän ryhmällä on sellainen tapa, että jotakin aina tehdään.

Minä en mitenkään halua nostaa omaa häntääni ecukytkennällä. Halusin todeta vain, että se oli symbolinen toimenpide, josta ei kannata kiistellä. Kumpikin olemme oikeassa ja jätetään koko systeemi. Ed. Korhonen käyttää vastauspuheenvuoron, minä en siihen enää vastaa, ja silloinhan se on tietyllä tavalla linnarauha.

Ed. Korhonen: Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi esitti nyt aivan oikean version, mitä tapahtui vuonna 1991 ecukytkennän yhteydessä. Ehkä siinä olennainen SMP:n ja vasemmistoliiton ero on siinä, että SMP lähti symbolisesta arvosta, mutta sillä oli huomattavan suuri muu kuin symbolinen arvo. Vasemmistoliitto lähti tietoisesti tekemään esitystä, että ecupäätöksen yhteydessä suoritetaan devalvaatio, ja myös seisoi sen esityksen takana. Sieltähän lähti nimenomaan talouspolitiikan virhelinja liikkeelle. Kuten ed. Aittoniemikin totesi, sitten jouduttiin devalvaatioon. Se oli pakkodevalvaatio, jonka jälkeen jouduttiin markan kelluttamiseen. Olennaisintahan siinä oli se, että hallitus tietoisesti valitsi deflaatiopolitiikan linjan, joka heijastuu yhä voimakkaammin päivä päivältä.

Muutoin olen kyllä hyvin pitkälti samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa siitä, mitä pitäisi tehdä. Yksityiskohtainen kolmen kohdan ohjelma ei varmaankaan ole suoraan se, mitä minä olen ajatellut. Mutta keskustelu setelirahoituksesta on ehkä jäänyt liian vähälle. Tämä hallitushan elvyttää setelirahoituksella jatkuvasti, mutta se on vain ulkomaista setelirahoitusta ja siitä tulee korot maksettavaksi. Kyllä setelirahoituksessa sinänsä on tietty logiikka tässä tilanteessa verrattuna siihen, että otetaan ulkomailta kymmeniä miljardeja lainaa, maksetaan valtavaa reaalikorkoa tällä hetkellä vielä. Setelirahoitus sitä kautta tarkasteltuna on yksi toimenpide, jota pitäisi ehkä harkita sisällä tehtäväksi. Mutta olennaisin on nimenomaan ostovoiman kasvattaminen ja saada mylly pyörimään sitä kautta. Se ei onnistu muutoin kuin suorittamalla niitä ratkaisuja, mitä edellisessä vastauspuheenvuorossani jo toin esiin.

Ed. Kauppinen: Arvoisa puhemies! Mitä ed. Aittoniemi toi esiin ecukytkentäasiasta ja siihen liittyvästä devalvoinnista, niin olin aikoinaan sitä mieltä, kun tiedettiin, että markka oli yliarvostettu jo runsaat 25 prosenttia siinä vaiheessa ja tiedettiin, että kustannusongelma vientituotteitten osalta oli silloin olemassa, ja minä esitin silloin eräillä tahoilla, että parempi olisi silloin devalvoida kunnolla, eli esitin sen asian, että parempi kertarytinä kuin ainainen

kitinä. Eli olisi silloin se asia korjattu kunnolla eikä jätetty roikkumaan.

Mutta hallitus ei sitä tehnyt nähdäkseni siitä syystä, että vahvan markan politiikan linjauksen olivat vaatineet tasavallan presidentti ja Suomen Pankki eikä hallitus voinut ilmeisesti poiketa näistä näkymistä.

Toisaalta hallituksen puolustukseksi sanon siihen, mitä ed. Aittoniemi toi esiin, että hallituksen hinta olisi ollut runsaat 160 miljardia viime vuoden loppuun mennessä, että jo alkuvuodesta 1991, kun vaaleja käytiin, oli runsaan 20 miljardin markan vaje yhtäkkiä syntynyt valtion budjettiin. Silloin minä ennustin, että 40 miljardin markan raja tulee täyttymään sinä vuonna. Ja se tuli, vaje oli 47 miljardia.

Alkuun minut naurettiin kentillä aika lailla pahasti ulos niin sanotusti, mutta myöhemmin olen saanut kiitosta niiltä ihmisiltä. Tietoni perustui siihen, että otin virkamiehiltä selvää, mikä todellinen tilanne on, enkä uskonut siihen tietoon, mitä julkisuus ja hallitus antoi.

Toisaalta tuon vielä esiin ay-liikkeen osuutta ecukytkentään. Kun esitin näkemykseni myös ay-liikkeen edustajien läsnä ollessa ja esitin heille viiden kohdan kysymykset, mitä tehdään jos ei devalvoida, niin he eivät antaneet vastausta siihen, vaikkakin se olisi voinut olla vain viisi ranskalaista viiva ja niiden perässä yhdet sanat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Ehdotus vuoden 1993 toiseksi lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 5
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—51
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan yleiskeskustelu lisätalousarvioesityksestä kokonaisuudessaan.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ehdotusten tekemistä varten ensin menot pääluokittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sitten tulot osastoittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sen jälkeen mietinnön toinen, lisätalousarvioaloitteita koskeva ponsi, tämän jälkeen mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma, sen jälkeen lisätalousarvion yleisperustelut sekä lopuksi mietinnön kolmas ponsi, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista.

Yleiskeskustelua pääluokista, osastoista tai yleisperusteluista ei enää sallita, vaan ainoastaan ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Kiinnitän edustajien huomiota valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan edustajan tekemä ehdotus, joka tarkoittaa uuden ja hallituksen esitykseen sisältymättömän määrärahan tai muun päätöksen ottamista talousarvioon, voidaan talousarviosta päätettäessä ottaa huomioon ainoastaan, jos se on pantu vireille asianmukaisesti tehdyllä talousarvioaloitteella.

Menojen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puhemiesneuvosto ehdottaa meneteltäväksi siten, että muutosehdotukset tehdään ja käsitellään asianomaisen luvun kohdalla. Mikäli pääluokan tai pääluokan jonkin luvun kohdalla muutosehdotuksia ei ole tehty, pääluokka tai luku katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Osastoja koskevat ehdotukset tehdään ja äänestykset suoritetaan vastaavalla tavalla kuin pääluokkien osalta.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytä, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n 1 momentin mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelua ei synny.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotus laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 349/1992 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi eläkesäätiölain 8 ja 9 §:n, merimieseläkelain 35 ja 42 §:n sekä työttömyyskassalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 312/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Edustajat Pulliainen, Koski ja Vuorensola merkitään läsnä oleviksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan:

5) Hallituksen esitys n:o 11 laeiksi eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 3 ja 6 §:n sekä avioliittolain 14 §:n muuttamisesta

6) Hallituksen esitys n:o 12 laiksi käräjäoikeuden tuomareiden nimitysmenettelystä siirryttäessä yhtenäiseen alioikeuteen

sivistysvaliokuntaan:

7) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

hallintovaliokuntaan:

8) Hallituksen esitys n:o 14 laeiksi kunnallisen virkaehtosopimuslain 3 ja 6 §:n ja kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain muuttamisesta

---

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, kyselytunti huomenna torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 19.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen